

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर - २०२५

**Generic Elective
Basics of Commerce – I (G08-0117)**

वार, दिनांक: गुरुवार, ०६-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४

- १) लघु उद्योगाने त्याच्या उत्पादनाच्या ५०% पेक्षा जास्त निर्यात केल्यास ---- युनिट चा दर्जा मिळू शकतो.

अ) घरगुती युनिट (एकक)	ब) निर्यात ओरीएंटेड युनिट
क) लहान प्रमाणात युनिट	ड) आयात देणारी युनिट
- २) लघु उद्योगातील गुंतवणुकीची मर्यादा ---- आहे.

अ) एक कोटी	ब) दोन कोटी
क) पाच कोटी	ड) दहा कोटी
- ३) व्यवसायाच्या उद्देशाची वैध व्याख्या म्हणजे ----.

अ) नफा मिळविणे	ब) सोसायटी सेवा देणे
क) ग्राहक निर्माण करणे	ड) फर्म ची संपत्ती वाढवणे
- ४) व्यवसाय म्हणजे ----.

अ) व्यापार	ब) वस्तूंची विक्री आणि खरेदी
क) वाणिज्य	ड) उद्योग आणि वाणिज्य

ब) चूक की बरोबर ते लिहा. ०२

- १) शाळेसाठी क्रिकेट खेळणारा विद्यार्थी हा आर्थिक क्रियाकलाप (activity) नाही.
- २) लघु उद्योग ज्यामध्ये प्लांट आणि यंत्रसामग्रीच्या स्थिर मालमत्तेतील गुंतवणूक दहा कोटी रुपयापेक्षा जास्त नाही.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा / टिपा लिहा. ०६

- अ) व्यवसायाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ब) लघु उद्योगाची संकल्पना स्पष्ट करा.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. 0६
निर्यात, आयात, उद्यम, आणि त्यांची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) व्यापाराचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) व्यवसाय उद्योग आणि वाणिज्य यामधील फरक स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) व्यवसाय आणि रोजगाराच्या आर्थिक आणि गैर-आर्थिक क्रियाकलापांचे (activity) स्पष्टीकरण करा.
किंवा
ब) लघु उद्योगाचे फायदे स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Generic Elective
Basics of Commerce – I (G08-0117)**

Day & Date: Thursday, 06-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) The small-scale industry can enjoy the status of _____ unit if it exports more than 50% of its production.

a) Domestic unit	b) Export Oriented units
c) Small scale unit	d) Import oriented units
- 2) Limit of investment in a small scale industry is _____.

a) One Crore	b) Two Crore
c) Five Crore	d) Ten Crore
- 3) A valid definition of a business purpose is to _____.

a) Maximize Profits	b) Serve the Society
c) Create a Customer	d) Increase the wealth of the firm
- 4) Business Means _____.

a) Trade	b) Selling and buying of goods
c) Commerce	d) Industry and Commerce

B) True or False 02

- 1) A student playing cricket for school is not an economic activity.
- 2) Small Scale Industry in which the investment in fixed assets of plant & machinery does not exceed rupees ten crore.

Q.2 Answer the following. (Short Note/Short Answer) 06

- a) Explain the business objectives.
- b) Explain the concept of small-scale industry.

Q.3 Attempt the following. (Long Answer) 06

Explain export import and entrepot and its procedure.

Q.4 Attempt the following (Any One) (Long Answer) 06

- a) Explain the types of trade.

OR

- b) Difference between business industry and commerce.

Q.5 Attempt the following (Any One) (Long Answer)

06

a) Explain economic and non economic activity of business profession and employment.

OR

b) Explain advantages of small-scale industry.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचा उत्तर लिहा. (टीप लिहा) 0६
वितरण मार्गाचे प्रकार
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) 0६
अ) विपणनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) वस्तूचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) 0६
अ) बाजारपेठ विभाजनाचे आधार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) वस्तू आणि सेवेच्या किंमतीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Principles of Marketing- I (G08-0118)**

Day & Date: Thursday, 06-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct indicate full marks. 04

- 1) The word market derived from the _____ word "bazar".
 - a) Marathi
 - b) Persian
 - c) Latin
 - d) Sanskrit
- 2) Most of the transactions in the _____ market are cash transactions.
 - a) Retail
 - b) National
 - c) Wholesale
 - d) International
- 3) _____ selling is an oral face to face communication between salesman and prospective customer to effect sales.
 - a) Impersonal
 - b) Personal
 - c) Indirect
 - d) Mail order
- 4) Regular and continuous supply of goods and services is possible because of efficient system of _____.
 - a) Salesmanship
 - b) Distribution
 - c) Promotion
 - d) Advertising

B) True or False 02

- 1) The selling is different from marketing.
- 2) Making available goods and services to the customers at consumption place is the task of publicity.

Q.2 Answer the following questions (Short note) 06

- a) Meaning of Market
- b) Concept of Market Segmentation

Q.3 Answer the following questions. (Short note) 06

Types of distribution channels.

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06

- a) Explain the Importance of Marketing
- OR**
- b) Explain the Types of Products.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One)

06

a) Explain the bases for market segmentation.

OR

b) Explain the factors affecting the price of the product and service.

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Introduction to Budget (G08-0119)

कमाल गुणः ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

08

१) अंदाजपत्रक म्हणजे: ---.

- अ) कविता ब) उत्पन्न आणि खर्च यांची योजना
क) गोष्ट ड) करार

२) महसूल अंदाजपत्रकात काय समाविष्ट असते?

- अ) फक्त खर्च ब) फक्त उत्पन्न
क) उत्पन्न आणि खर्च दोन्ही ड) वरीलपैकी काहीही नाही

३) भारतात केंद्र सरकारचे अंदाजपत्रक कोण सादर करते?

- अ) राष्ट्रपती ब) पंतप्रधान
क) अर्थमंत्री ड) राज्यपाल

૪) રાજકોષીય તૂટ (Fiscal Deficit) મ્હણજે: ———.

- अ) उत्पन्न खर्चापेक्षा जास्त आहे
ब) उत्पन्न आणि खर्च समान आहेत
क) खर्च उत्पन्नापेक्षा जास्त आहे
ड) वरीलपैकी काहीही नाही

OR

- १) अंदाजपत्रक दर पाच वर्षांनी तयार होते.
- २) भांडवली अंदाजपत्रकात दीर्घकालीन उत्पन्न आणि खर्च येतो.

03

- अ) अंदाजपत्रक म्हणजे काय?
ब) अंदाजपत्रकाचे कोणतेही दोन प्रकार सांगा.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे संक्षिप्त उत्तर द्या. 0६
सरकारी अंदाजपत्रकाचे महत्त्व काय आहे? तूट असलेल्या अंदाजपत्रकाचे परिणाम सांगा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) (लांब उत्तर) 0६
अ) अंदाजपत्रकाचे वेगवेगळे प्रकार उदाहरणांसह समजावून सांगा.
किंवा
ब) FRBM कायदा, २००३ याबाबत सविस्तर माहिती द्या.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) (लांब उत्तर) 0६
अ) तूट असलेल्या अंदाजपत्रकाची संकल्पना, कारणे आणि परिणाम समजावून सांगा.
किंवा
ब) भारतीय अंदाजपत्रकाचा इतिहास थोडक्यात लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Introduction to Budget (G08-0119)**

Day & Date: Thursday, 06-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) A budget is a: _____.
 - a) Poem
 - b) Plan of income and expenses
 - c) Story
 - d) Agreement
- 2) Revenue Budget includes: _____.
 - a) Only expenses
 - b) Only income
 - c) Income and expenses
 - d) None of the above
- 3) Who presents the Union Budget in India?
 - a) President
 - b) Prime Minister
 - c) Finance Minister
 - d) Governor
- 4) Fiscal Deficit means: _____.
 - a) Income is more than expenses
 - b) Income equals expenses
 - c) Expenses are more than income
 - d) None of these

B) True or False 02

- 1) The budget is prepared once every five years.
- 2) A Capital Budget includes long-term income and expenses.

Q.2 Answer the following (Short note) 06

- a) What is a budget?
- b) Name any two types of budgets.

Q.3 Answer the following. (Short Answer) 06

What is the importance of the government budget? Mention effects of a deficit budget.

Q.4 Attempt the following. (Any One) (Long Answer) 06

- a) Explain the different types of budgets with examples.

OR

- b) Write a short note on the FRBM Act, 2003.

Q.5 Attempt the following. (Any One) (Long Answer)

06

a) Describe the concept, causes, and effects of deficit budgeting.

OR

b) Write a brief history of Indian budgeting.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५
Principles of Insurance - II (G08-0122)

वार, दिनांक: गुरुवार, ०६-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०४

- १) ——— हे विम्याचे वैशिष्ट्य नाही.
 अ) जोखीम वाटणी ब) निश्चितता
 क) सट्टा ड) सहकार्य
- २) ——— विम्याची गरज निर्माण होते.
 अ) अनिश्चितता दूर करण्यासाठी
 ब) अमर्याद नफा मिळवण्यासाठी
 क) शासकीय नियमांमुळे
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ३) रायडर प्रीमियम ——— शी संबंधित आहे.
 अ) अग्नि विमा
 ब) जीवन विम्यातील अतिरिक्त संरक्षण
 क) केवळ सागरी विमा
 ड) आरोग्य तपासणी
- ४) समर्पण मूल्य म्हणजे ———.
 अ) विमा कंपनीकडून घेतलेले कर्ज
 ब) पॉलिसी स्वेच्छेने बंद केल्यावर मिळणारी रक्कम
 क) पूर्ण मुदतपूर्ती दावा
 ड) प्रीमियम परतावा

ब) चूक कि बरोबर ते लिहा.

०२

- १) विमा जोखीम पूर्णपणे दूर करतो.
 २) दुहेरी विमा म्हणजे दोन व्यक्तींसाठी एकच विमा पॉलिसी होय.

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. 0६
अ) दुहेरी विमा
ब) अदा मूल्य
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (टीपा लिहा) 0६
विम्याची गरज समजावून सांगा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) 0६
अ) विम्याची कार्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) पुनर्विम्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) 0६
अ) विमा व अश्वासन यांतील फरक स्पष्ट करा.
किंवा
ब) विम्याचे वर्गीकरण समजावून सांगा.

Set

P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Principles of Insurance - II (G08-0122)**

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) _____ is NOT a feature of insurance.
 - a) Risk sharing
 - b) Certainty
 - c) Speculation
 - d) Cooperation
- 2) Need of insurance arises because of _____.
 - a) Elimination of uncertainty
 - b) Earning unlimited profits
 - c) Government regulation
 - d) None of the above
- 3) Rider premium is related to _____.
 - a) Fire insurance
 - b) Additional coverage in life insurance
 - c) Marine insurance only
 - d) Health check-up
- 4) Surrender value means _____.
 - a) Loan amount from insurer
 - b) Amount payable on voluntary termination of policy
 - c) Full maturity claim
 - d) Premium refund

B) True or False **02**

- 1) Insurance eliminates risk completely.
- 2) Double insurance means one policy for two persons.

Q.2 Answer the following questions (short note) 06

- a) Double Insurance
- b) Paid up value

Q.3 Answer the following questions. (Short note) 06

Explain the need of Insurance.

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) Discuss the Functions of insurance.

OR

b) Explain the importance of Reinsurance.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) Difference between Insurance and Assurance.

OR

b) Discuss the Classification of Insurance.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Ability Enhancement
English Communication Skill (G08-0109)**

Day & Date: Friday, 07-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives and rewrite the following. 04

- 1) _____ is the last step in communication.

a) Encoding	b) Decoding
c) Channelizing	d) Feedback
- 2) Non-verbal communication often happens _____.

a) intentionally	b) unintentionally
c) purposely	d) deliberately
- 3) _____ is important in group discussion.

a) Hostility	b) Emotional stability
c) Aggressiveness	d) Ignorance
- 4) _____ interviews are conducted at the end of the training programme.

a) Summative	b) Formative
c) Structured	d) Unstructured

B) Say whether the following sentences are true or false. 02

- 1) Assertiveness is very important in group discussion.
- 2) Formative interviews are conducted at the end of the training programme.

Q.2 Answer the questions in brief. (Any Two) 06

- a) What is meant by non-verbal communication?
- b) How will you prepare for an interview?
- c) Comment on the do's in the group discussion.
- d) What does mean by verbal communication?

Q.3 Write short answer. (Any One) 06

- a) Write about the 7Cs of Communication.
- b) Comment on the barriers to effective communication.

Q.4 Answer the following: (Any One) 06

- a) Comment on the types of Communication.
- b) What is the importance of proper communication?

Q.5 Answer the following: (Any One)

06

- a)** Write a script of an interview for the post of Sales Manager in Samsung Mobile Company.
- b)** Write a script of a group discussion on the 'advantages and disadvantages' of having Television set in the home.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर - २०२५
Ability Enhancement
Marathi (G08-0110)

वार, दिनांक: शुक्रवार, ०७-११-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते १:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०४

- १) 'स्त्री-पुरुष तुलना' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) पंडिता रमाबाई ब) सावित्रीबाई फुले
 क) ताराबाई शिंदे ड) रमाबाई रानडे
- २) गावाला उर्जित अवस्था आणण्यासाठी कोण तळमळत होता?
 अ) श्रीराम ब) करीम
 क) गाफुरचाचा ड) महंमद
- ३) शेतकऱ्यांच्या अधोगतीचे कोणते कारण मुकुंदराव पाटील प्रकर्षाने नमूद करतात?
 अ) अज्ञान ब) अंधश्रद्धा
 क) राजकारण ड) यापैकी नाही
- ४) 'सुटका' ही राजेंद्र भोसले यांची कथा कोणत्या कविता संग्रहातून घेतली आहे?
 अ) ठराव ब) कर्तव्य
 क) अस्तित्व ड) छबिना

ब) रिकाम्या जागा भरा

०२

- १) सदाभाऊनी आपले शरीर अलगद ——— झोकून दिले.
- २) अनुकरण म्हणजे दुसऱ्याचा ——— गिरवणे.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

०६

- अ) 'दाद' या कथेतून लेखकाने काय सांगितले आहे?
- ब) निरजा यांच्या 'पावसात सूर्य शोधणाऱ्या मुलीची गोष्ट' या कथेतून कोणता व्यापक जीवनानुभव प्रत्ययास येतो?

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
 शेती सुधारायची असेल तर शेतकऱ्यांनी वर्तमान बदलांची कास धरायला हवी हे विधान आपल्या शेतकीची स्थिती या लेखाच्या आधारे स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
 अ) भारतीय समाजात बदल घडवून आणण्याचे काम अवघड कस आहे ते भाषेतील पुरुष प्रधानता या वैचारिक लेखाच्या आधारे स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) 'परंपरेने सांगितलेले दोष स्त्रियांपेक्षा पुरुषातच जास्त आढळतात' हे ताराबाई शिंदे याचे विधान स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
 अ) शिक्षणाला वयाची अट नसते या विचाराने प्रेरित झालेल्या आजीचा शिक्षण प्रवास तुमच्या शब्दांत लिहा.
 किंवा
 ब) सुटका या कथेतून सदाभाऊच्या माध्यमातून अल्पभूधारक शेतकऱ्यांच्या कोणत्या व्यथा मांडल्या आहेत ते स्पष्ट करा.

Seat
No.

Set P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Urdu (G08-0111)**

Day & Date: Friday, 07-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

04

سوال نمبر 1. (A) صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیے اور جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) غزل کے لغوی معنی کس سے باتیں کرنا ہیں؟

- (A) اللہ (B) رسول
(C) عورت (D) مرد

(2) میر تقی میر کا اصل نام کیا ہے؟

- (A) میر احمد تقی (B) سید میر تقی
(C) میر محمد تقی (D) مرزا میر تقی

(3) قصیدہ تضحیک روزگار کونسا قصیدہ ہے؟

- (A) ہجویہ (B) قصیدہ
(C) لامیہ قصیدہ (D) غزل نما

(4) قصیدہ تضحیک روزگار کس نے لکھا؟

- (A) ساغر (B) سودا
(C) فراق (D) جون

02

سوال نمبر 1. (B) صحیح یا غلط کی نشاندہی کیجیے۔

(1) غزل کا ہر شعر معنی و مفہوم کے اعتبار سے الگ ہوتا ہے۔

صحیح غلط

(2) مدح قصیدہ کا آخری جز ہے۔

صحیح غلط

06

سوال نمبر.2. مختصر جوابات لکھیے۔

تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے

(1) آتش غم میں دل بھنا شاید دیر سے بوکباک کی سی ہے

(2) میر ان نیم باز آنکھوں میں ساری مستی شراب کی سی ہے

06

سوال نمبر.3. مختصر جوابات لکھیے۔

قصیدہ کے فن پر روشنی ڈالیے۔

06

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔

سودا کی قصیدہ نگاری کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

OR

میر تقی میر کی غزل گوئی کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

06

سوال نمبر.5. مفصل جواب لکھیے۔

غزل کی تعریف، ہیئت اور آغاز پر مفصل روشنی ڈالیے۔

OR

قصیدہ تضحیک روزگار کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

Seat No.	
-----------------	--

वार, दिनांक: शुक्रवार, ०७-११-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) नकाशा स्टेनसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ अ) बहुपर्यायी प्रश्न.

08

- १) ——— ही एक आर्थिक भूगोलाची शाखा आहे.
अ) व्यापारी ब) राजकीय
क) संस्कृतिक ड) प्राकृतिक
- २) व्यापारी भूगोलाचे स्वरूप ——— आहे.
अ) व्यापाराचा अभ्यास ब) उत्पादनाचा अभ्यास
क) वाहतुकीच्या अभ्यास ड) वर्णनात्मक
- ३) ——— ही पुनर्निर्मिती करता येणारी साधनसंपत्ती आहे.
अ) कोळसा ब) खनिज तेल
क) नैसर्गिक वायु ड) सौरऊर्जा
- ४) दगडी कोळसा ही ——— प्रकारची साधनसंपत्ती आहे.
अ) पुनर्निर्मित ब) पुनर्निर्मित न करता येणारी
क) संपृष्टात येणारी ड) स्थानिक

ब) खालील रिकाम्या जागा भरा.

०२

- १) मानव आपल्या गरजांची पूर्तता करण्यासाठी ज्या वस्तूंचा वापर करतो त्यास ——— म्हणतात.
- २) उत्पत्तीच्या आधारावर, संसाधनांचे वर्गीकरण ——— केले जाते.

प्र.२ खालील प्रश्नांचे थोडक्यात उत्तरे लिहा.

03

- अ) पवन ऊर्जा
ब) व्यापारी भूगोलाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. 0६
व्यापारी भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) व्यापारी भूगोलाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
ब) साधनसंपत्तीचे महत्व स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) साधनसंपत्तीचे संवर्धन म्हणजे काय, ते सांगून संवर्धनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) साधनसंपत्तीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Ability Enhancement
Commercial Geography (G08-0112)**

Day & Date: Friday, 07-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
4) The use of maps stencils is allowed

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) _____ Geography is a sub branch of Economic Geography.
 - a) Commercial
 - b) Political
 - c) Cultural
 - d) Physical
- 2) _____ is one of the nature of the Commercial Geography.
 - a) Study of trade
 - b) Study of production
 - c) Scientific Study of transportation
 - d) Descriptive
- 3) _____ is the following renewable resource.
 - a) Coal
 - b) Petroleum
 - c) natural gas
 - d) Solar
- 4) Coal is a _____ type of resources.
 - a) Renewable
 - b) Non Renewable
 - c) Exhaustible
 - d) Local

B) Fill in the blanks 02

- 1) Man satisfies his needs with things are known as _____
- 2) On the basis of origin, resources can be classified as _____.

Q.2 Write short note/Short answer/Short problem 06

- a) Wind Energy
- b) Explain the importance of commercial Geography

Q.3 Answer the following question 06

Describe the scope of Commercial Geography

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) Explain the nature of Commercial Geography

OR

b) Explain the importance of Resources.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) What is conservation of resources? Explain the methods of conservation.

OR

b) Explain the classification of resources.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ability Enhancement
Hindi (G08-0120)

वार, तारीख: शुक्रवार, ०७-११-२०२५
 समय: दोपहर १२:०० से १:३०

कमाल गुण: ३०

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

प्र.१ अ) निम्नलिखित प्रश्नों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **०४**

१) 'कफन' कहानी के लेखक — है।

अ) प्रेमचंद	ब) रामवृक्ष बेनीपुरी
क) जयशंकर प्रसाद	ड) महादेवी वर्मा

२) मंगर की पत्नी का नाम — है।

अ) धन्नो	ब) भकोलिया
क) हिरा	ड) भगवती

३) कुंडा बीनते बच्चे इस कविता के कवी — है।

अ) सविता सिंह	ब) महादेवी वर्मा
क) जया जदवाणी	ड) अनामिका

४) 'दबे पैरो से उजाला आ रहा है, फिर कथाओं को — जा रहा है।

अ) मिटा	ब) गाये
क) खंगाला	ड) जोड़ा

ब) निम्नलिखित अवतरण सही है या गलत लिखिए। **०२**

१) 'हर घटना समाचार नहीं, केवल वही घटना समाचार बन सकती है, जिसका सार्वजनिक महत्व है'।

२) 'इंटरव्यू' से तात्पर्य है साक्षात्कार, यह साक्षात वार्तालाप होता है'।

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **०६**

अ) 'घीसु' का चित्रण कीजिए।

ब) 'कुंडा बीनते बच्चे' कविता में चित्रित समस्या।

प्र.३ टिप्पणी लिखिए। **०६**

'मांझी द माउंटन मैन' फिल्म पर टिप्पणी लिखिए।

- प्र.४ निबंधात्मक प्रश्न लिखिए। (कोई भी एक) 0६
- अ) गांव का हर किमान मंगर को अपने यहाँ नौकरी क्यों देना चाहता था।
अथवा
- ब) 'दबे पैरों से उजाला आ रहा है' गीत का सारांश लिखिए।
- प्र.५ निबंधात्मक प्रश्न लिखिए। (कोई भी एक) 0६
- अ) महाविद्यालय में आयोजित 'छत्रपति शिवाजी महाराज' जयंती का वृत्तांत लिखिए।
अथवा
- ब) 'साक्षात्कार' लेखन प्रक्रिया के चरण लिखिए।

प्र.४ खालील प्रश्न सोडवा. (कोणताही एक)

0६

- अ) भारतीय संविधानातील मूलभूत कर्तव्यांचे स्पष्टीकरण द्या.
किंवा
ब) लोकशाहीचे प्रकार व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्न सोडवा. (कोणताही एक)

0६

- अ) संविधानाच्या वैशिष्ट्यांचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.
किंवा
ब) भारत निवडणूक आयोगाचे कार्य व अधिकार स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Value Education Course
Indian Constitution (ICD)**

Day & Date: Saturday, 08-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative: 04

- 1) Fundamental Rights are in _____ part of Constitution.
 - a) Fourth
 - b) Third
 - c) Second
 - d) First
- 2) _____ was the Chairman of drafting committee of Constitution.
 - a) Dr. Babasaheb Ambedkar
 - b) Jawaharlal Nehru
 - c) Tej Bahadur Sapru
 - d) Lal Bahadur Shastri
- 3) Election Commissioner of Election Commission of India is appointed by _____.
 - a) President of India
 - b) Governor
 - c) Prime Minister
 - d) Judge of Supreme Court
- 4) Indian Constitution was applied form _____.
 - a) 15 August 1947
 - b) 26 November 1947
 - c) 26 November 1949
 - d) 26 January 1950

B) Fill in the blanks. 02

- 1) Preamble of Constitution starts with words _____.
- 2) National Voter's Day is celebrated on _____.

Q.2 Answer the following. 06

- a) Explain Right to Life and Personal Liberty in Constitution.
- b) Explain Secularism in Constitution.

Q.3 Write note. 06

- a) Right to Equality
- b) Registration of new voters

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06

- a) Explain Fundamental Duties in Indian Constitution.

OR

- b) Explain types and features of Democracy.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One)

06

a) Explain briefly the features of Constitution.

OR

b) Explain functions and powers of Election Commission of India.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

Indian Knowledge System
Ancient Indian Taxation System (G08-0113)

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

08

- १) कौटिल्य अर्थशास्त्राचा लेखक ——— होता, जो मौर्य काळातील कर प्रणालीचा महत्वाचा स्त्रोत मानला जातो.
अ) मनू
ब) कौटिल्य
क) अशोक
ड) हर्ष

२) ——— सम्राटाच्या कारकीर्दीत जमीन महसूलाचा भाग (उत्पन्नाचा एक हिस्सा) असे म्हणत.
अ) अकबर
ब) चंद्रगुप्त मौर्य
क) समुद्रगुप्त
ड) शिवाजी महाराज

३) प्राचीन भारतात ——— कर संकलन पद्धत नव्हती.
अ) वस्तुविनिमय पद्धत
ब) लुटमार
क) थेट मूल्यांकन
ड) महसूल खाजगीकरण

४) जागीरदारी करप्रणाली ——— यांच्या कालखंडात अस्तित्वात होती.
अ) गुप्तकाल
ब) मौर्यकाल
क) दिल्ली सल्तनत
ड) ब्रिटिश कालखंड

OR

- १) मुघल साम्राज्याने भारतात स्थायी महसूलव्यवस्था सुरु केली होती.
- २) प्राचीन भारतात शैक्षणिक संस्थांना करमाफी मिळत असे.

03

- अ) प्राचीन भारतीय ग्रंथांनुसार कर प्रणालीची सामान्य तत्वे लिहा.
ब) मराठा राज्यातील करप्रणाली थोडक्यात समजावून सांगा.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (संक्षिप्त उत्तर/लघुनिबंध) 0६
प्राचीन भारतातील विविध करप्रकार समजावून सांगा. त्यामध्ये करमाफी व अतिरिक्त करांचे उदाहरणेही द्या.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) (सविस्तर उत्तर/प्रश्न) 0६
अ) दिल्ली सल्तनत काळातील कर प्रणाली काय होती आणि मुघल काळातील कर प्रणालीपेक्षा ती कशी वेगळी होती, हे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) ब्रिटीश कालखंडातील कर प्रणाली व तिचा भारतीय कृषी समाजावर झालेला परिणाम यावर सविस्तर लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) (सविस्तर उत्तर/प्रश्न) 0६
अ) मौर्य व गुप्त काळातील करप्रणालीची तुलना करा.
किंवा
ब) प्राचीन काळापासून ब्रिटीश कालखंडापर्यंत भारतातील कर प्रणालीचा ऐतिहासिक विकास सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Indian Knowledge System
Ancient Indian Taxation System (G08-0113)**

Day & Date: Monday, 10-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) _____ authored the Arthashastra, a significant source on Mauryan taxation policies.

a) Manu	b) Kautilya
c) Ashoka	d) Harsha
- 2) Under _____ ruler was land revenue known as Bhaga, a portion of the produce.

a) Akbar	b) Chandragupta Maurya
c) Samudragupta	d) Shivaji Maharaj
- 3) _____ was not a method of tax collection in ancient India.

a) Barter system	b) Military raids
c) Direct assessment	d) Revenue farming
- 4) The Jagirdari system of taxation was prevalent during _____.

a) Gupta period	b) Mauryan period
c) Delhi Sultanate	d) British rule

B) True or False (One mark each) 02

- 1) The Mughal Empire introduced the Permanent Settlement system of taxation.
- 2) Tax exemptions in ancient India were often granted to educational institutions.

Q.2 Answer the following questions (Short note/Short Problem/Short answer) 06

- a) Write a short note on the general principles of taxation as per ancient Indian texts.
- b) Briefly explain the taxation system under the Maratha rule.

Q.3 Answer the following questions. (Short note/Short Problem/Short answer) 06

Describe the different types of taxation in ancient India, including examples of tax exemption and additional taxation.

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) (Long answer/problem) 06

a) Discuss the taxation policies in the Delhi Sultanate and how they were different from those in the Mughal era.

OR

b) Elaborate on the British colonial taxation system in India and its impact on Indian agrarian society.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) (Long answer/problem) 06

a) Compare and contrast the taxation system during the Mauryan and Gupta periods.

OR

b) Analyze the historical evolution of taxation in India from ancient to colonial times.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

**Indian Knowledge System
Ancient Indian Economic System (G08-0114)**

वार, दिनांक: सोमवार, १०-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०४

- १) लोखंडाचा वापर आणि शहरांचा विकास कधी झाला?

अ) ६०० ते ३२२ ईसापूर्व	ब) १५०० ते १००० ईसापूर्व
क) २०० इ. ते ५०० इ.	ड) २०० ईसापूर्व ते २०० इ.
- २) १५०० ते १००० ईसापूर्व दरम्यान कोणते मुख्य कृषी साधन वापरले गेले?

अ) लोखंडी हल	ब) लाकडी हल
क) दगडी हल	ड) लोखंडी फावडे
- ३) प्राचीन भारतात नाण्यांचा मुख्य वापर कशासाठी होता?

अ) धार्मिक क्रिया	ब) व्यापार आणि वाणिज्य
क) अलंकरणासाठी	ड) प्रशासकीय कार्यासाठी
- ४) प्राचीन भारतीय अर्थव्यवस्थेमध्ये भूदानांची सुरुवात कोणत्या कालखंडात झाली.

अ) १५०० ते १००० ईसापूर्व	ब) १००० ते ६०० ईसापूर्व
क) २०० ईसापूर्व ते ५०० इ.	ड) २०० ईसापूर्व ते २०० इ.

ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा.

०२

- १) प्राचीन भारतात नाण्यांचा वापर प्रथम मौर्य साम्राज्याने केला.
- २) प्राचीन भारतातील भूदान मुख्यतः कृषी कार्यासाठी दिले जात होते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

०६

- अ) प्राचीन भारतातील भूदानांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) प्राचीन भारतीय आर्थिक इतिहासाचे अध्ययन करतांना येणाऱ्या अडचणी कोणत्या होत्या?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

0६

- अ) प्राचीन भारतातील नाण्यांच्या प्रणालीचे आर्थिक महत्त्व काय होते?
- ब) प्राचीन भारतातील भूदानांचा कृषी व्यवस्थेवरील प्रभाव काय होता?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक)

0६

- अ) प्राचीन भारतातील विविध भूदानांचे प्रकार आणि त्यांचा अर्थव्यवस्थेवरील प्रभाव वर्णन करा.

किंवा

- ब) प्राचीन भारतातील नाण्यांच्या प्रणालीचे विश्लेषण करा आणि त्याचा आर्थिक स्थैर्याशी संबंध स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक)

0६

- अ) प्राचीन भारतीय आर्थिक प्रणालीच्या पुनर्निर्माणातील समस्या काय होत्या?

किंवा

- ब) रोमाशी व्यापाराचा प्राचीन भारतीय अर्थव्यवस्थेवर कसा परिणाम झाला (२०० ईसापूर्व ते २०० इ.)?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Indian Knowledge System
Ancient Indian Economic System (G08-0114)**

Day & Date: Monday, 10-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) In which period did the use of iron begin to affect the growth of cities in India?

a) 600 to 322 BC	b) 1500 to 1000 BC
c) 200 AD to 500 AD	d) 200 BC to 200 AD
- 2) What was the major agricultural tool introduced between 1500 to 1000 BC?

a) Iron plow	b) Wooden plow
c) Stone plow	d) Iron hoe
- 3) Coins in ancient India were primarily used for which purpose?

a) Religious rituals	b) Trade and commerce
c) Decorative purposes	d) Administrative functions
- 4) Which of the following is associated with the introduction of land grants in ancient India?

a) 1500 to 1000 BC	b) 1000 to 600 BC
c) 200 AD to 500 AD	d) 200 BC to 200 AD

B) True or False. 02

- 1) The use of coins in ancient India was first introduced by the Mauryan Empire.
- 2) Land grants were mainly given for agricultural purposes during ancient India.

Q.2 Answer the following. (short note) 06

- a) Discuss the different types of land grants in ancient India.
- b) What were the challenges faced in studying ancient Indian economic history?

Q.3 Answer the following. (Short note) 06

- a) Explain the economic significance of the use of coins in the ancient Indian economy.

- b)** What role did land grants play in the development of the agrarian system in ancient India?

Q.4 Attempt the following. (Any One) (Long Answer) 06

- a)** Describe the different types of land grants and their impact on the economy of ancient India.

OR

- b)** Analyze the coinage system in ancient India and how it contributed to economic stability.

Q.5 Attempt the following. (Any One) (Long Answer) 06

- a)** Discuss the problems faced in reconstructing the ancient Indian economic system from historical records.

OR

- b)** Explain how Roman trade influenced the economy of ancient India between 200 BC and 200 AD.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर — २०२५

**Indian Knowledge System
Ancient Indian Economic System (G08-0114)**

वार, दिनांक: सोमवार, १०-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते १:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) बहुपर्यायी प्रश्न.

०४

- १) वैदिक उत्कृष्टतेच्या परिमाणानुसार, यश मिळविण्यासाठी काय आवश्यक आहे?
 - अ) सामूहिक फायद्याबरोबर वैयक्तिक फायदा
 - ब) वैयक्तिक आणि संस्थात्मक उद्दिष्टात संतुलन साधणे.
 - क) जबाबदारी टाळणे
 - ड) केवळ प्रशंसावर लक्ष केंद्रित करणे
- २) वैदिक उत्पादन व्यवस्थापनासाठी कोणते तत्त्व केंद्रस्थानी आहे?
 - अ) संख्येपेक्षा गुणवत्तेस महत्त्व
 - ब) अपव्यय
 - क) पर्यावरणीय प्रभावाकडे दुर्लक्ष करणे
 - ड) गुणवत्तेपेक्षा वेगावर लक्ष केंद्रित करणे
- ३) व्यवसायातील अपयशाबाबत श्रीकृष्णाने कोणती शिकवण दिली आहे?
 - अ) अपयश अस्वीकाराव्यक्त आहे
 - ब) आव्हाने टाळल्याने यश मिळते.
 - क) फक्त यश महत्वाचे आहे
 - ड) अपयशातून विकासासाठी मौल्यवान धडे मिळतात
- ४) चाणक्याच्या मते, प्रभावी संघ बांधणीसाठी ——— आवश्यक आहे.
 - अ) कठोर पदानुक्रम आणि नियंत्रण
 - ब) संघाच्या गतिशीलतेकडे दुर्लक्ष करणे
 - क) मुक्त संवाद आणि परस्पर आदर
 - ड) संघातील सदस्यांमधील स्पर्धा लावणे.

ब) सत्य कि असत्य ते लिहा.

0२

- १) प्रभावी व्यवस्थापनाचा पाया म्हणून वैदिक ज्ञानांतर्गत नैतिक मूल्यांवर भर देण्यात येतो.
- २) चाणक्याच्या मते युती आणि मुत्सद्देगिरी हे लष्करी ताकदीइतकेच महत्वाचे आहेत.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तर द्या

0६

- अ) वैदिक ज्ञानात नेतृत्वाची संकल्पना स्पष्ट करा?
- ब) श्रीकृष्णांच्या उत्कृष्ट निर्णयाची संकल्पना स्पष्ट करा?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एका)

0६

- अ) चाणक्य अर्थशास्त्रानुसार यशाचे तीन पैलू कोणते?
- ब) वैदिक व्यवस्थापनानुसार आर्थिक व्यवस्थापनाची संकल्पना स्पष्ट करा?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एका)

0६

- अ) वैदिक नेतृत्व व्यवस्थापनातील सामाजिक न्याय संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) श्रीकृष्णाकडून वेळच्या व्यवस्थापनासंदर्भात कोणते मार्गदर्शन मिळते?

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एका)

0६

- अ) वैदिक व्यवस्थापनानुसार वैदिक उत्कृष्टतेच्या परिमाणांची संकल्पना स्पष्ट करा?
किंवा
- ब) आचार्य चाणक्यानुसार व्यवसायाचे सात स्तंभ कोणते आहेत?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Indian Knowledge System
Ancient Indian Economic System (G08-0114)**

Day & Date: Monday, 10-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) According to the Vedic Model of Excellence, what is essential for achieving success?
 - a) Personal gain over collective well-being
 - b) Balancing individual and organizational goals
 - c) Avoiding accountability
 - d) Focusing on accolades alone
- 2) Which principle is central to Vedic production management?
 - a) Quality over quantity
 - b) Wastefulness
 - c) Disregarding environmental impact
 - d) Focusing on speed over quality
- 3) What is a key lesson regarding failure that Sri Krishna conveys?
 - a) Failure is unacceptable
 - b) Avoiding challenges leads to success
 - c) Only success matters
 - d) Failure provides valuable lessons for growth
- 4) According to Chanakya, effective teamwork requires _____.
 - a) Strict hierarchies and controls
 - b) Ignoring team dynamics
 - c) Open communication and mutual respect
 - d) Competition among team members

B) True or False 02

- 1) Vedic wisdom emphasizes ethical values as the foundation of effective management.
- 2) Chanakya suggested that alliances and diplomacy are as important as military strength.

Q.2 Answer the following questions 06

- a) Explain the concept of Vedic wisdom of leadership?
- b) Explain the concept of excellent judgment of Shri. Krishna?

Q.3 Attempt the following. (Any One) 06

- a) What are the three aspects of success given in Chanakya Arthashastra?
- b) Explain the concept of financial management in Vedic wisdom of management?

Q.4 Attempt the following. (Any One) 06

- a) Explain the social justice leadership given in Vedic Management?

OR

- b) Explain the time management lesson given by Shri Krishna?

Q.5 Attempt the following. (Any One) 06

- a) Explain the concept of Vedic model of excellence according to Vedic management?

OR

- b) What are the seven pillars of business given by Chankya?

- प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) कौटिल्याचे कल्याणकारी राज्याचे विचार स्पष्ट करा.
- ब) थिरुवल्लुवर यांचे संपत्तीविषयक विचार सांगा.
- क) महात्मा फुले यांचे शेतीविषयक विचार स्पष्ट करा.
-
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) दादाभाई नौरोजी यांचा आर्थिक निस्सारण सिद्धांत लिहा.
- किंवा**
- ब) आर. सी. दत्त यांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.
-
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) एम. जी. रानडे यांच्या आर्थिक विचारांचा आढावा घ्या.
- किंवा**
- ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांच्या आर्थिक विचारांची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Indian Knowledge System
History of Indian Economic Thoughts (G08-0116)**

Day & Date: Monday, 10-11-2025

Max. Marks: 30

Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative: 04

- 1) Dr. B. R. Ambedkar strongly recommended _____ agriculture.
 - a) Collective
 - b) Joint
 - c) Dry-farming
 - d) All above
- 2) The book 'Arthashastra' is written by _____.
 - a) Mahatma Phule
 - b) Mahatma Gandhi
 - c) Kautilya
 - d) None of these
- 3) Mahatma Gandhi gave message let's go to _____.
 - a) City
 - b) Village
 - c) Forest
 - d) All above
- 4) The book _____ is written by Mahatma Phule.
 - a) Gulamgiri
 - b) Shetkaryanche Aasud
 - c) Sarvajanik Satyadharma
 - d) All Above

B) True or False 02

- 1) According to Dadabhai Nauroji, poverty is increased due to British Rule.
- 2) The book 'Gulamgiri' is written by Thiruvalluvar.

Q.2 Write short Notes. 06

- a) Swadeshi Movement
- b) Dadabhai Nauroji's view on poverty.

Q.3 Write Short Notes (Any Two) 06

- a) Explain Kautilya's thought on welfare state.
- b) State Thiruvalluvar's thought on wealth.
- c) Explain Mahatma Phule's thought on agriculture.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

- a) Write Dadabhai Nauroji's economic drain theory.

OR

- b) Explain the economic thought of R.C. Datt.

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

06

a) Discuss the Economic thought of M. G. Ranade.

OR

b) Discuss the economic ideas of Dr. B. R. Ambedkar.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Financial Accounting (G08-0101)**

Day & Date: Tuesday, 11-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions.

08

- 1) _____ is a capital expenditure.
 - a) Purchase of Machinery
 - b) Purchase of Raw Material
 - c) Repairs to Machinery
 - d) Payment of Salaries
- 2) Revenue expenditure is generally _____.
 - a) Non= recurring in nature
 - b) incurred in acquiring fixed assets
 - c) Recurring in nature
 - d) Incurred on expansion of business
- 3) Journal is also known as _____.
 - a) Book of original entry
 - b) Book of final entry
 - c) Ledger
 - d) Trial Balance
- 4) Accounting equation is _____.
 - a) Assets=Liabilities- Capital
 - b) Assets=Capital-Liabilities
 - c) Assets=Liabilities + Capital
 - d) Capital=assets + Liabilities
- 5) On Conversion of partnership firm into Limited Company, the assets and Liabilities are transferred _____.
 - a) Partners' Capital a/c
 - b) Purchasing Company a/c
 - c) Realization a/c
 - d) Creditors a/c
- 6) If the Purchasing Company pays Purchase Consideration in the form of equity Shares, then shares are distributed to _____.
 - a) Creditors
 - b) Debtors
 - c) Employees
 - d) Partners
- 7) Receipt and Payment a/c is similar to _____.
 - a) Cash a/c
 - b) Trading a/c
 - c) Profit and Loss a/c
 - d) Income and Expenditure a/c

- 8) If a donation is received for a specific purpose, it is shown in _____.
 a) Income and Expenditure Account
 b) Balance Sheet as liability
 c) Capital Fund
 d) Trading Account

B) Fill in the blanks.**04**

- 1) "Accounting is often called as language of _____.
- 2) The concept that assumes that business is going to continue for a Long time is called _____.
- 3) The amount payable by the purchasing Company to the Vendor Firm is Called _____.
- 4) The statement that shows Cash transactions of a Non-Profit Organization is called _____.

Q.2 Answer the following (Short note/short problem/short answer)**12**

- a) Accounting Concepts.
- b) Accounting Cycle.
- c) From the following Ledger Balances prepare a Trial Balance.

Particulars	Rs
Sales	1,52,500
Goodwill	40,000
Purchases	78,500
Carriage	5,500
Capital	1,40,000
Bank overdraft	38,500
Advertisement	60,000
Premises	1,47,000

- d) A Ltd. took over the business of A & B The following was agreed upon:
 Assets taken over: ₹5,00,000.
 Liabilities taken over: ₹1,20,000.
 Purchase consideration was settled by issuing equity shares of ₹100 each at par.
 Calculate the Purchase Consideration.

Q.3 a) Pass journal entries for the following transactions in the books of Mr. A:**12**

- 1) Commenced business with cash ₹50,000.
- 2) Purchased goods for cash ₹20,000.
- 3) Sold goods to Mr. B on credit ₹15,000.
- 4) Paid rent ₹2,000.
- 5) Received cash from Mr. B ₹10,000.
- 6) Withdrew cash for personal use ₹3,000.

b) Classify the following items into Capital or Revenue Receipt or Expenditure.

- 1) Purchase of Machinery ₹2,00,000.
- 2) Repairs of Machinery ₹10,000.
- 3) Sale of Old Furniture ₹15,000.
- 4) Rent received ₹20,000.
- 5) Wages paid for installation of Machinery ₹5,000.
- 6) Salary paid to employees ₹30,000.

Q.4 Answer the following. (Any One)

12

a) Madan and Mohan sharing profits equally wanted to convert their partnership into a Ltd. Co. Their Balance Sheet as on 31st March 2018 was as under.

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Sundry Creditors	27,000	Sundry Debtors	50,000
Loan Creditors	25,000	Bills Receivable	7,000
Bank Overdraft	10,000	Stock in Trade	20,000
Reserve Fund	15,000	Patents	5,000
Madan's Capital	25,000	Plant & Machinery	10,000
Mohan's Capital	25,000	Land & Buildings	35,000
	1,27,000		1,27,000

- 1) The Goodwill of the firm was to be valued on the basis of twice the average profits calculated on the previous three years' profits which in 2015-16 Rs. 20,000; in 2016-17 Rs. 23,000 and 2017-18 Rs. 26,000 after setting aside Rs. 5,000 to Reserve Fund each year and charging Rs. 1,500; Rs. 1,800 and Rs. 2,100 respectively in respect of income-tax.
- 2) The Land and Buildings and plant & machinery were taken over on revaluation at Rs.75,000 and Rs.15,000 respectively.
- 3) 5% Debentures of Rs.1,00,000 were issued at a discount of 5%.
- 4) Partners were issued 15,000 ordinary shares of Rs. 10 each towards purchase consideration and paid cash for the balance.
- 5) The purchasing company immediately pays off sundry creditors and Bank Overdraft and issued 6% Preference Shares of Rs. 100 each to loan creditors for Rs. 25,000.

You are required to give

- i) The statement showing how the purchase consideration was arrived at.
- ii) Realization Account and Partners' Capital Accounts.

- b) Given below is the Receipts & Payments Account of the Sholapur Sports Society for the year ended 31st March, 2000.

Receipts	Rs.	Payments	Rs.
To Entrance fees	2,000	By Salaries	2,000
To donations for building	25,000	By Gardening	300
To General donations	3,000	By Building	20,000
To Subscriptions	4,000	By Printing and stationery	200
To Interest on investments	100	By Furniture	4,000
To Rent received	900	By Telephone charges	400
		By Sport equipment	3,000
		By Insurance	100
		By Investments	4,000
		By Balance	1,000
	35,000		35,000

Additional Information:

- 1) Subscriptions outstanding for 1999-200 Rs.800.
- 2) Subscriptions received in advance for 2000-01, Rs.50.
- 3) Salaries outstanding Rs.100.
- 4) Prepaid insurance Rs.30.
- 5) Half of the entrance fees are to be capitalized.
- 6) Depreciate Building by 2%; Furniture by 5% and Sports Equipment by 10%

Prepare:

- i) Income and Expenditure Account for the year ended 31st March 2000; and
- ii) Balance Sheet as on that date.

Q.5 Answer the following. (Any One)

12

- a) Following are the details of Gentlemen's Club.

Income and Expenditure Account
For the year ended 31st December, 1997

Dr.			Cr.
Expenditure	Rs.	Income	Rs.
To Salaries	2,000	By Entrance fees	200
To Stationery	600	By Subscriptions	4,000
To Insurance	300	By Donations	500
To Postage	200	By Sundry receipts	100
To Depreciation on furniture	500		
To excess of income over expenditure	1,200		
	4,800		4,800

Additional Information:

- 1) Cash at Bank on 1-1-97, Rs.700
- 2) Salaries outstanding on 31-12-97, Rs.400
- 3) Subscriptions outstanding on 31-12-97, Rs.300
- 4) Insurance prepaid on 31 -12-97, Rs.100
- 5) Value of furniture on 1-1-97, was Rs.5,000 and on 31-12-97, Rs.5,500

Prepare Receipts and Payments Account for the year ended 31st

Dec.1997.

- Q.5 b)** M, N & O were in partnership sharing profits and losses in the ratio 5:3:2. Their balance sheet, as on 31st March, 2,000, was as follows.

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Sundry creditors	30,000	Cash	8,000
Bank overdraft	20,000	Sundry debtors	22,000
General Reserve	10,000	Bills receivable	8,000
Capital Accounts		Stock	1,66,000
M	1,00,000	Furniture	14,000
N	82,000	Equipment	6,000
O	62,000	Machinery	80,000
	3,04,000		3,04,000

On the above a newly formed company X Ltd took over business of the firm for Rs. 2,64,000 payable as to Rs. 24,000 in cash and the balance in shares of Rs. 10 each

Show the necessary ledger accounts to close the books of the firm.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Introduction to Cost Accounting- I (G08-0108)**

Day & Date: Wednesday, 19-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) What is the other name for material returned note?
 - a) Material transfer note
 - b) Material requisition
 - c) Shop credit note
 - d) Goods Received Note
- 2) Three elements of cost are _____.
 - a) Direct Material
 - b) Direct Labour
 - c) Direct Expenses
 - d) All of these
- 3) Cost of Sales is also known as _____.
 - a) Total Cost
 - b) Productive Cost
 - c) Cost of Production
 - d) Office Cost
- 4) _____ is prepared to ascertain total cost of production and cost per unit.
 - a) Cost sheet
 - b) Cost account
 - c) Income statement
 - d) Cost Budget
- 5) _____ is objective of cost accounting.
 - a) Cost control
 - b) Ascertainment of cost
 - c) Cost analysis
 - d) All of these
- 6) Workers who work outside the factory premises are called as _____.
 - a) Out Workers
 - b) Casual workers
 - c) Job
 - d) Badli
- 7) Goods received note is prepared by _____.
 - a) Purchase
 - b) Finance
 - c) Stores
 - d) Sales
- 8) Idle time is caused by _____.
 - a) Power failure
 - b) Waiting for work
 - c) Machine breakdown
 - d) All of the above

B) True or False.**04**

- i) Time rate system does not provide incentive to efficient workers.
- ii) The aggregate of indirect material, indirect labour and indirect expenses is termed as closing stock.
- iii) Direct Material + Direct Labour + Direct Expenses = Prime Cost.
- iv) Cost control is objective of cost accounting.

Q.2 Write short notes / Solve the problems. (Any Three)**12**

- a) Cost Center.
- b) Labour Turnover.
- c) Importance of cost accounting.
- d) From the following details, calculate wages of the Mr. A and B from the following details of March 2024.
 Basic wages 2,500 Rs. For Mr. A and 3,500 Rs. For Mr. B for a month.
 Dearness allowance 50% of basic wages.
 Bonus to A 160 Rs. And to B 120 Rs.

Q.3 Attempt the following.**12**

- a) Difference between Bin card and Store ledger.
- b) From the following data prepare a statement showing the cost per day of 8 hours of a particulars type of labour.
 - i) Monthly salary Rs.150.
 - ii) D.A. Rs. 50.
 - iii) Leave salary payable to workman 5% of i & ii.
 - iv) Employer's contribution to provident fund 8% of salary i,ii & iii.
 - v) Employer's contribution to state insurance scheme Rs.50.
 - vi) Pro-rata Expenditure additional to labour Rs. 17.95 per head per month.
 - vii) Number of working hours in a month 200 hours.

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Difference between financial accounting and cost accounting

OR

- b) The following are the receipts and issues of material X in a factory during December.

Dec 1	Opening stock 200 Kg.
Dec 5	Received from supplier S1- 400 kg. (GRN No. 448)
Dec 8	Issued to production department 240 Kg. (SR NO.883)
Dec 10	Issued to production department 160 Kg. (SR NO.897)
Dec 12	Received from supplier S2- 500 kg. (GRN No. 455)
Dec 15	Issued to production department 400 Kg. (SR NO.912)
Dec 16	Received from supplier S3- 250 kg. (GRN No. 461)
Dec 19	Received from supplier S1- 500 kg. (GRN No. 462)
Dec 21	Issued to production department 250 Kg. (SR NO.940)
Dec 24	Issued to production department 260 Kg. (SR NO.950)
Dec 27	Issued to production department 340 Kg. (SR NO.974)

The minimum stock level of material X is 200 Kg. Reorder level is 35 Kg. and reorder quantity is 500 Kg.
Prepare a Bin card No.148 for material X with all necessary details showing transactions in December.

Q.5 Answer the following question. (Any One)

12

- a) The following information for the half year ended 30th June 2023 relating to expenses incurred has been taken from the books of Atharva Ltd.

Particulars	Amount (Rs.)
Raw material purchased	80,000
Productive wages	30,000
<u>Stock (1st June 2023):</u>	
Raw Materials	10,000
Work-in-progress	3,000
Finished goods	5,000
Selling and distribution expenses	1,000
<u>Stock (30th June 2023):</u>	
Raw Materials	13,000
Work-in-progress	6,000
Finished goods	7,000
Works Overhead	6,000
Office Overheads	2,000
Carriage Inward	1,000

Prepare statement of cost showing net profit at 20% on Total Cost.

OR

- b) Namrata company Ltd. Has following details about their store room.
Prepare a store ledger account by First In First Out (FIFO) Method.

Date	Particulars	Units	Rate (Rs.)
01-01-2022	Purchased	300	3
04-01-2022	Purchased	600	4
06-01-2022	Issued	500	-
10-01-2022	Purchased	700	4
15-01-2022	Issued	800	-
20-01-2022	Purchased	300	5
23-01-2022	Issued	100	-

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Fundamentals Insurance- I (G08-0107)**

Day & Date: Wednesday, 12-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) An insurance is a _____ between insurance company and individual.
 - a) contract
 - b) View
 - c) relation
 - d) partnership
- 2) Life insurance corporation of India established in _____.
 - a) 1st September 1956
 - b) 1st September 1950
 - c) 1st October 1956
 - d) 1st December 1956
- 3) _____ is the first step of taking life insurance.
 - a) Payment of premium
 - b) To fill proposal form
 - c) Medical examination
 - d) Issue of policy
- 4) _____ is the amount the pays to the policyholder when he decides to terminate the plan before maturity.
 - a) Surrender value
 - b) Bonus
 - c) Reward
 - d) Interest
- 5) _____ principle states that the insured must have a financial interest in the insured object or person.
 - a) Insurable interest
 - b) Indemnity
 - c) Contribution
 - d) Division of loss
- 6) Spread Life Insurance widely is the main objective of _____.
 - a) Central Government
 - b) State Government
 - c) World Bank
 - d) Life Insurance Corporation
- 7) The headquarters of LIC are situated in _____.
 - a) Delhi
 - b) Mumbai
 - c) Ahmadabad
 - d) Jaipur
- 8) Insurance is also known as source of _____.
 - a) saving
 - b) expenses
 - c) prestige
 - d) amusement

B) True or false. 04

- 1) The Life insurance company provide loan to all sector.
- 2) Life Insurance Corporation invest fund in to government securities.
- 3) Insurance helps for tax benefit.
- 4) Life insurance cannot help to achievement the aim of education.

Q.2 Write the Short Notes 12

- a) Surrender Value
- b) Concept of Insurance
- c) Age proof
- d) Whole life policy

Q.3 Write the Short Answer 12

- a) Explain the need of Insurance.
- b) Explain the Functions of Life Insurance Corporation.

Q.4 Answer the following question. (Any One) (Long Answer) 12

- a) Explain the types of Whole Life Insurance Policy.

OR

- b) Explain the procedure of taking Life Insurance Policy.

Q.5 Answer the following question. (Any One) (Long Answer) 12

- a) Explain the role of LIC in Development of Indian Economy.

OR

- b) Explain Primary and Secondary Principles of Insurance.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Fundamentals of Business Management- I (G08-0104)

वार, दिनांक: गुरुवार, १३-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) ——— हे व्यवस्थापनाची स्वरूप आहे.

अ) शास्त्र	ब) कला
क) पेशा	ड) सर्व
- २) लोकांमार्फत काम करून घेण्याची कला म्हणजे ——— आहे.

अ) नियोजन	ब) व्यवस्थापन
क) निर्णय घेणे	ड) संघटना
- ३) ——— हे व्यवसाय व्यवस्थापनाचे प्राथमिक उद्दिष्ट आहे.

अ) नियोजन	ब) व्यवस्थापन
क) निर्णय घेणे	ड) नफा मिळवणे
- ४) ——— यांना शास्त्रीय व्यवस्थापनाचे जनक म्हणतात.

अ) हेन्री फेयोल	ब) सी. के. प्रल्हाद
क) एफ. डब्ल्यू. टेलर	ड) एल्टन मेयो
- ५) व्यवस्थापनामध्ये संघटना म्हणजे ——— कार्य.

अ) सामूहिक	ब) गट
ड) संरचनात्मक	ड) सर्व
- ६) नियोजन हे व्यवस्थापनाचे ——— कार्य आहे.

अ) सामान्य	ब) प्राथमिक
क) दुय्यम	ड) मौखिक
- ७) काही निकषांच्या आधारे सर्वोत्तम पर्यायाची निवड म्हणजे ——— आहे.

अ) निर्णय घेणे	ब) नियोजन
क) संघटना	ड) व्यवस्थापन

८) १२ महिन्यांसाठी केलेले नियोजन म्हणजे ——— नियोजन.

- अ) दीर्घकालीन ब) अल्पकालीन
क) धोरणात्मक ड) मध्यमकालीन

ब) खालील विधाने चुक की बरोबर ते लिहा.

0४

- १) नियोजन हे व्यवस्थापनाच्या सर्व स्तरांवर केले जाते.
२) व्यवस्थापन ही एक सातत्यपूर्ण प्रक्रिया आहे.
३) सी. के. प्रल्हाद यांनी व्यवस्थापन सिद्धांतामध्ये मूलभूत कौशल्य (Core Competency) ही संकल्पना मांडली.
४) विकेंद्रीकरण हे मोठ्या आकाराच्या संस्थेसाठी उपयुक्त आहे.

प्र.२ लहान टीप लिहा.

१२

- अ) व्यवसाय व्यवस्थापनाची संकल्पना
ब) विकेंद्रीकरण
क) विभागीय नियोजन
ड) एल्टन मेयो यांचे प्रकाश आयोग

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) व्यवस्थापनाची कार्यात्मक क्षेत्रे स्पष्ट करा.
ब) नियोजनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१२

- अ) व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) निर्णय घेण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१२

- अ) हेन्री फेयोल यांनी मांडलेली व्यवस्थापनाची 14 तत्वे स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) संघटनेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Fundamentals of Business Management - I (G08-0104)**

Day & Date: Thursday, 13-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) _____ is the nature of management.
 - a) Science
 - b) Arts
 - c) Profession
 - d) All
- 2) _____ is the art of getting work done through people.
 - a) Planning
 - b) Management
 - c) Decision Making
 - d) Organization
- 3) _____ is the primary objective of business management.
 - a) Planning
 - b) Management
 - c) Decision Making
 - d) Profit Making
- 4) _____ is the father of scientific management.
 - a) Henry Fayol
 - b) C.K. Parlhad
 - c) F.W. Taylor
 - d) Elton Mayo
- 5) In management organization means _____ task.
 - a) Collective
 - b) Group
 - c) Structural
 - d) All
- 6) Planning is the _____ function of management.
 - a) Ordinary
 - b) Primary
 - c) Secondary
 - d) Oral
- 7) The selection of the best alternative based on some criteria is _____.
 - a) Decision Making
 - b) Planning
 - c) Organization
 - d) Management
- 8) Planning made for 12 months is _____ planning.
 - a) Long term
 - b) Short term
 - b) Strategic
 - d) Medium term

B) Write the following sentences true or false. 04

- 1) Planning is done at all levels of management.
- 2) Management is a continuous process.
- 3) C. K. Prahalad introduced core competency concept in management theory.
- 4) Decentralization is useful for large sized organization.

Q.2 Write short notes. 12

- a) Concept of Business Management
- b) Decentralisation
- c) Departmental Planning
- d) Illumination Experiments of Elton Mayo

Q.3 Answer the following questions. 12

- a) Explain the Functional Areas of Management.
- b) Explain the Types of Planning.

Q.4 Answer any One of the following questions. 12

- a) Explain the Functions of Management.

OR

- b) Explain the Decision Making Process.

Q.5 Answer any One of the following questions. 12

- a) Explain the 14 Principles of Management Contributed by Henry Fayol.

OR

- b) Explain the different Types of Organisation.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Business Micro Economics - I (G08-0105)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १४-११-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८**
- १) ——— हा सुक्ष्म व्यावसायिक अर्थशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.
 अ) उत्पादन विश्लेषण ब) मागणी विश्लेषण
 क) पुरवठा विश्लेषण ड) वरील सर्व
 - २) मागणीची किंमत लवचिकता ही संकल्पना ——— यांच्या नावाशी संबंधित आहे.
 अ) अँडम स्मिथ ब) जे. एम. केन्स
 क) डॉ. मार्शल ड) जे. बी. से.
 - ३) उपयोगिता विश्लेषण हे ——— वर आधारित आहे.
 अ) अंकवाचक उपयोगिता ब) क्रमवाचक उपयोगिता
 क) ऋणात्मक उपयोगिता ड) धनात्मक उपयोगिता
 - ४) भविष्यातील मागणी लक्षात घेणे म्हणजे ——— होय.
 अ) प्रत्यक्ष मागणी ब) मागणीचा पुर्वानुमान
 क) अप्रत्यक्ष मागणी ड) वरील सर्व
 - ५) मुक्त बाजार अर्थव्यवस्थेत ——— द्वारे मुलभूत आर्थिक प्रश्न सोडविले जातात.
 अ) किंमत यंत्रणा ब) उत्पादन यंत्रणा
 क) मागणी यंत्रणा ड) पुरवठा यंत्रणा
 - ६) मागणीच्या पूर्वानुमानाचा लाभ ——— यांना होतो.
 अ) ग्राहक ब) उत्पादक
 क) सरकार ड) वरील सर्व

७) संपुर्ण अलवचिक मागणी वक्र नेहमी ——— शी समांतर असतो.

- अ) अक्ष अक्षास ब) अय अक्षास
क) आरंभ स्थानास ड) यापैकी नाही

८) सामान्यपणे सीमांत पर्याय दर ——— जाण्याची प्रवृत्ती असते.

- अ) शुन्य ब) स्थिर
क) घटत ड) वाहत

ब) खालील विधाने चुक की बरोबर ते लिहा.

०४

- १) मुक्त बाजार अर्थव्यवस्थेत ग्राहक हा राजा असतो.
- २) किंमत आणि पुरवठा यामधील सहसंबंध ऋणात्मक असतो.
- ३) सामान्यपणे एका वर्षाच्या कालावधीसाठी मागणी अंदाजाला दीर्घकालीन मागणी अंदाज असे म्हणतात.
- ४) समवृत्ती वक्र नेहमी आरंभस्थानाशी बहिर्वक्र असतात.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) मुक्त बाजार अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) मागणीचा नियम स्पष्ट करा.
क) किंमत परिणाम ही संकल्पना स्पष्ट करा.
ड) मागणीच्या पुर्वानुमानाची उद्दिष्टे सांगा.

प्र.३ थोडक्यात टीपा लिहा.

१२

- अ) मागणीच्या पूर्वानुमानाचे प्रकार
ब) अर्थव्यवस्थेपुढील मुलभूत आर्थिक प्रश्न

प्र.४ खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) सुक्ष्म व्यावसायिक अर्थशास्त्राचा अर्थ स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मागणीची लवचिकता म्हणजे काय? मागणीच्या लवचिकतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) समवृत्ती वक्राचे गुणधर्म स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मागणीच्या पुर्वानुमानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Micro Economics - I (G08-0105)**

Day & Date: Friday, 14-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw diagram wherever necessary.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ is the subject matter of business micro economics.
 - a) Production analysis b) Demand analysis
 - c) Supply analysis d) All the above
- 2) The concept of price elasticity of demand is related with the name of _____.
 - a) Adam Smith b) J. M. Keynes
 - c) Dr. Marshall d) J. B. Say
- 3) Utility analysis is based on _____.
 - a) Cardinal utility b) Ordinal utility
 - c) Negative utility d) Positive utility
- 4) Anticipation of future demand is called _____.
 - a) Direct demand b) Demand forecasting
 - c) Indirect demand d) All the above
- 5) _____ is the mechanism to solve the basic economic problems in a free market economy.
 - a) Price mechanism b) Production mechanism
 - c) Demand mechanism d) Supply mechanism
- 6) _____ benefits the demand forecasting.
 - a) Consumer b) Producer
 - c) Government d) All the above
- 7) Perfectly inelastic demand curve is always parallel to _____.
 - a) OX axis b) OY axis
 - c) origin d) None of these
- 8) Generally the trend in marginal rate of substitution is _____.
 - a) Zero b) Constant
 - c) Decreasing d) Increasing

B) Write the following sentences are true or false. 04

- 1) In a free market economy consumer is king.
- 2) The relationship between price and supply is negative.
- 3) The Generally demand fore casting for one year is called as long term forecasting of demand.
- 4) The indifference curves are always convex to the origin.

Q.2 Answer the following questions. 12

- a) State the features of free market economy.
- b) Explain the law of demand.
- c) Explain the concept of price effect.
- d) State the objectives of demand forecasting.

Q.3 Write short notes. 12

- a) Types of demand forecasting
- b) Basic economic problems of an economy.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the meaning, nature and Scope of Business Micro Economics.

OR

- b) What is elasticity of demand? Explain the types of elasticity of demand.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the properties of indifference curve.

OR

- b) Explain the importance of demand forecasting.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५
Fundamental of Banking (G08-0102)

वार, दिनांक: शनिवार, १५-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) रिकाम्या जागा भरा.

०८

- १) RBI ची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली ———.
 - अ) १९३५
 - ब) १९४५
 - क) १९९०
 - ड) यापैकी नाही
- २) इम्पीरियल बँकेचे ——— या बँकेत रूपांतर झाले.
 - अ) बँक ऑफ इंडिया
 - ब) बँक ऑफ बडोदा
 - क) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
 - ड) यापैकी नाही
- ३) ठेवी स्वीकारणे ——— बँकेचे कार्य.
 - अ) प्राथमिक
 - ब) माध्यमिक
 - क) इतर
 - ड) यापैकी नाही
- ४) ओव्हरड्राफ्ट सुविधा ही ——— खातेसाठी सुविधा आहे.
 - अ) बचत
 - ब) चालू
 - क) वेळ ठेव
 - ड) यापैकी नाही
- ५) ——— भारतात बँक पद्धत वापरतात.
 - अ) शाखा पद्धत
 - ब) सिंगल बँक पद्धत
 - क) आंतरराष्ट्रीय बँक पद्धत
 - ड) यापैकी नाही
- ६) ——— ही भारतातील पहिली बँक आहे.
 - अ) SBI
 - ब) RBI
 - क) हिंदुस्थान बँक
 - ड) यापैकी नाही
- ७) NEFT चे पूर्ण रूप ———.
 - अ) राष्ट्रीय इलेक्ट्रॉनिक निधी हस्तांतरण
 - ब) राष्ट्रीय निवडणूक निधी हस्तांतरण
 - क) राष्ट्रीय फसवणूक निधी हस्तांतरण
 - ड) यापैकी नाही

- ८) RTGS चे पूर्ण रूप ——.
 अ) रिअल टाईम ग्रॉस सेटलमेंट
 ब) रिअल टाईम ग्रोथ सेटलमेंट
 क) रिअल टाईम जीडीपी सेटलमेंट
 ड) यापैकी काहीही नाही

ब) खालील विधाने सत्य की असत्य सांगा.

08

- १) भारतीय रिझर्व्ह बँक भारतातील वित्तीय प्रणालीचे नियमन आणि पर्यवेक्षण करण्याची जबाबदारी आहे.
- २) स्टेट बँक ऑफ इंडिया (SBI) भारतातील सर्वात मोठी सार्वजनिक क्षेत्राची बँक आहे.
- ३) बँकेचे प्राथमिक कार्य म्हणजे ठेवी स्वीकारणे आणि कर्ज देणे.
- ४) भारतातील पहिली बँक म्हणून बँक ऑफ हिंदुस्तानला मानले जाते, जी १७७० मध्ये स्थापन झाली.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) कर्जाचे प्रकार काय आहेत?
- ब) भारतीय बँकिंग प्रणालीची वैशिष्ट्ये काय आहेत?
- क) भारतीय बँकेचा इतिहास
- ड) भारतातील आधुनिक बँकिंग प्रणालीचा विकास

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) बँकेचे प्रकार काय आहेत?
- ब) बँकेच्या ठेवींचे प्रकार काय आहेत?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) बँकेची व्याख्या सांगा. बँकेच्या प्राथमिक कार्याची चर्चा करा.
किंवा
- ब) भारतातील बँक विकासाच्या टप्प्यांची चर्चा करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) RBI चे कार्य काय आहेत.
किंवा
- ब) भारतातील आर्थिक विकासासाठी बँकिंग प्रणालीचा रोल काय आहे.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Fundamental of Banking (G08-0102)**

Day & Date: Saturday, 15-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) In which year RBI was established _____.
a) 1935
b) 1945
c) 1990
d) None of these
- 2) Imperial Bank was converted into _____ this bank.
a) Bank of India
b) Bank of Badoda
c) State Bank of India
d) None of these
- 3) Accepting Deposits _____ Function of Bank.
a) Primary
b) Secondary
c) Other
d) None of these
- 4) Overdraft Facility is facility for _____ Account holder.
a) Saving
b) Current
c) Time Deposit
d) None of These
- 5) _____ bank Methods are use in India.
a) Branch Method
b) Single Bank Method
c) International Bank Method
d) None of These
- 6) _____ is first Bank in India.
a) SBI
b) RBI
c) Hindustan Bank
d) None of these
- 7) Full form of NEFT _____.
a) National Electronic Funds Transfer
b) National Election Funds Transfer
c) National Fraud Funds Transfer
d) None of these

- 8) Full form of RTGS _____.
a) Real Time Gross Settlement
b) Real Time Growth Settlement
c) Real Time GDP Settlement
d) None of these

B) Fill in the blanks/True or False.

04

- i) The Reserve Bank of India is responsible for regulating and supervising the financial system in India.
- ii) State Bank of India (SBI) is the largest public sector bank in India.
- iii) The primary function of a bank is to accept deposits and provide loans.
- iv) The first bank in India is generally considered to be Bank of Hindustan, established in 1770.

Q.2 Answer the following.

12

- a) What are the types of Loan?
- b) Features of Indian Banking System.
- c) History of Indian Bank.
- d) Evolution of modern banking system in India.

Q.3 Attempt the following.

12

- a) What are the types of Bank?
- b) What are the types of Deposits?

Q.4 Answer the following question. (Long Answer/Problem) (Any One)

12

- a) Give the definition of bank. Discuss the primary function of bank.

OR

- b) Discuss the stages of bank development in India.

Q.5 Answer the following question. (Long Answer/Problem) (Any One)

12

- a) What is the Function of RBI?

OR

- b) What is the roll of Banking System to Economic Development in India?

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर — २०२५
Introductions to Business Administration (G08-0103)

वार, दिनांक: सोमवार, १७-११-२०२५
 वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) ——— हे चांगल्या व्यवसाय प्रशासकाचे वैशिष्ट्य नाही.
 अ) प्रभावी संप्रेषण ब) उत्तरदायित्वाचा अभाव
 क) नेतृत्व कौशल्य ड) निर्णय क्षमता
- २) एकल मालकी नोंदणी प्रक्रिया ——— मार्फत केली जाते.
 अ) केंद्र सरकार
 ब) रजिस्ट्रार ऑफ कंपनीज
 क) स्थानिक महापालिका अधिकारी
 ड) भागीदारी रजिस्ट्रार
- ३) ——— भागीदार व्यवस्थान आणि दायित्व या दोन्हीमध्ये सामील आहे.
 अ) नाममात्र भागीदार ब) सुप्त भागीदार
 क) सामान्य भागीदार ड) मर्यादित भागीदार
- ४) ——— ही भागीदारीचा आवश्यक घटक आहे.
 अ) लेखी करार ब) सामान्य ध्येय
 क) मोठ्या संख्येने भागीदार ड) कर्जदारांचे वैयक्तिक दायित्व
- ५) ——— हे कंपनी सचिवाचे कर्तव्य आहे.
 अ) मालसाठा पातळी राखणे
 ब) विक्रेत्यांसाठी कराराचा मसुदा तयार करणे
 क) भागधारकांशी संवाद साधणे
 ड) विक्री विभागाचे व्यवस्थापन
- ६) ——— हे आधुनिक युगातील एकल मालकासमोरील एक आव्हान आहे.
 अ) कर लाभ ब) अमर्याद दायित्व
 क) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स ड) निर्णय घेण्याचे मर्यादित स्वातंत्र्य

७) "ई-प्रोप्रायटरशिप" म्हणजे ----.

- अ) पारंपारिक व्यवसाय करणे
- ब) ऑनलाइन-आधारित एकल मालकी
- क) इलेक्ट्रॉनिक करारांद्वारे भागीदारी
- ड) कॉर्पोरेट रचनेचा एक नवीन प्रकार

८) कंपनीद्वारे सहसा ---- सोबत जास्त संवाद साधला जात नाही.

- अ) भागधारक
- ब) स्पर्धक
- क) कर्जदार
- ड) गुंतवणूकदार

ब) चूक कि बरोबर सांगा.

08

- १) व्यावसायिक संस्थेत व्यवस्थापक आणि प्रशासक यांची भूमिका सारखीच असते.
- २) सहमालकी ही मुळात भागीदारीसारखीच असते.
- ३) एकल मालकाची जबाबदारी मर्यादित असते.
- ४) कंपनी सचिव भागधारकांशी संवाद राखण्यासाठी जबाबदार आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (टीप लिहा)

१२

- अ) व्यवसाय प्रशासनाची संकल्पना.
- ब) भागीदारीचे आवश्यक घटक.
- क) भागीदारांचे प्रकार.
- ड) व्यवसाय प्रशासनाची तत्त्वे

प्र.३ खालील प्रश्न सोडवा. (टीप लिहा)

१२

- अ) एकल मालकी आणि भागीदारी संस्था यामध्ये फरक स्पष्ट करा.
- ब) गुंतवणूकदारांशी कंपनीचा संवाद

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) व्यवसाय प्रशासकाची कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) एकल मालकाची कार्ये व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) भागीदारी संस्थेची नोंदणी प्रक्रिया स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) कंपनी सचिवाची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या सांगा.

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Introductions to Business Administration (G08-0103)**

Day & Date: Monday, 17-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 08

- 1) _____ is not a characteristic of a good business administrator.
a) Effective communication b) Lack of accountability
c) Leadership skills d) Decision-making ability
- 2) The registration process for a sole proprietorship typically requires submission to _____.
a) Central Government
b) Registrar of Companies
c) Local municipal authorities
d) Registrar of Partnerships
- 3) _____ partner is involved in both management and liability.
a) Nominal Partner b) Sleeping Partner
c) General Partner d) Limited Partner
- 4) _____ is an essential element of a partnership.
a) Written agreement b) Common goal
c) Large number of partners d) Personal liability of creditors
- 5) The duties of a company secretary include _____.
a) Maintaining stock levels
b) Drafting contracts for vendors
c) Communication with stakeholders
d) Managing sales department
- 6) A sole proprietor's main challenge in the modern era includes _____.
a) Tax advantages b) Unlimited liability
c) Corporate governance d) Limited decision-making freedom
- 7) The term "e-proprietorship" refers to _____.
a) A traditional business setup
b) Online-based sole proprietorship
c) Partnership through electronic agreements
d) A new type of corporate structure

- 8) _____ are not typically communicated with by a company.
- a) Shareholders
 - b) Competitors
 - c) Creditors
 - d) Investors

B) True or false.

04

- 1) A manager and an administrator have the same roles in a business organization.
- 2) Co-ownership is fundamentally the same as a partnership.
- 3) A sole proprietor has limited liability in the business.
- 4) Company secretary is responsible for maintaining communication with shareholders.

Q.2 Answer the following. (Short Note)

12

- a) Concept of business administration.
- b) Essential elements of a partnership.
- c) Types of partners
- d) Principles of business administration.

Q.3 Attempt the following. (Short Note)

12

- a) Differentiate between a sole proprietorship and a partnership firm.
- b) Communication by company with Investors.

Q.4 Answer the following question. (Any One)

12

- a) Explain the Duties and responsibilities of business administrator.

OR

- b) Explain the Functions and responsibilities of sole proprietor.

Q.5 Answer the following question. (Any One)

12

- a) Explain the Registration procedure of a partnership firm.

OR

- b) Explain the Duties and responsibilities of company secretary.

Seat No.	
-----------------	--

Day & Date: Monday, 17-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Q.1 A) Choose the correct alternative from the given alternatives. 08

- Page 1 of 2

B) True or False**04**

- 1) Data taken from Government Reports is Secondary data.
- 2) The total of percentage frequency is always 100.
- 3) In pie chart, sum of angles of component is 260 degrees.
- 4) Multiple bar diagram is two-dimensional diagram.

Q.2 Answer the following.**12**

- a) What is bar diagram. Explain its construction.
- b) What is graphical representation. State different types of graphs.
- c) Define Cumulative frequency and relative frequency.
- d) Define Primary and Secondary data.

Q.3 a) Draw pie-diagram to represent the following data**12**

Item	Food	Clothing	Rent	Medicine	Others
Value	6.44	2	4.20	0.80	0.96

- b) Construct Histogram from the following data and state the uses of histogram.

Marks	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
Students	4	10	20	12	8	2

Q.4 Attempt the following: (Any One)**12**

- a) What is classification. Explain Bases of classifications.

OR

- b) Define the following terms with examples:

- 1) Class Limits.
- 2) Class width.
- 3) Class frequency.
- 4) Midpoint.

Q.5 Attempt the following: (Any One)**12**

- a) The following are the weights in kgs. Of a group of 32 workers. Construct a frequency distribution. (Given: $\log(32) = 1.50051$)
42 74 76 80 96 51 83 53 69 90 75 65 49 79 67 78 77 63 61 80 66 50
60 54 73 59 70 72 40 84 76 64

OR

- b) Define Tabulation. State and explain in detail the Parts of Good Statistical table.

Seat No.	
-----------------	--

Set

P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Basics of Tally (G08-SEC-101)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) The person who owes money to the business is called _____.
 - a) creditor
 - b) debtor
 - c) owner
 - d) partner
- 2) Spreadsheet software is primarily used for _____.
 - a) writing letters
 - b) editing photos
 - c) organizing, calculating, and analyzing data
 - d) None of the above
- 3) In Tally.ERP 9, a group of similar stock items is created under _____.
 - a) Stock Items
 - b) Stock Groups
 - c) Stock Category
 - d) Units of Measure
- 4) To activate payroll accounting in Tally.ERP 9, go to _____.
 - a) Gateway of Tally→ F11: Features→ Inventory Features
 - b) Gateway of Tally→ F11: Features→ statutory and Taxation
 - c) Gateway of Tally→ F11: Features →TSS Features
 - d) Gateway of Tally→ F11 Features→ Accounting Features

B) True or False. **02**

- 1) Computerized accounting systems do not reduce manual errors.
- 2) In Tally.ERP 9, outstanding reports can be viewed under Gateway of Tally → Display → Statements of Accounts.

Q.2 Write short notes. **06**

- a)** Spreadsheet software.
- b)** Taxation handling.

Q.3 Answer the following question. 06

What is Payroll Accounting in Tally.ERP 9? Explain in brief.

Q.4 Answer the following question. (Any One) **06**

a) What is bookkeeping? How does it differ from accounting?

OR

b) Explain 'Multiple Currency' in Tally.ERP 9.

Q.5 Answer the following question. (Any One) **06**

a) What is computerized accounting? Explain the advantages of computerized accounting in business.

OR

b) Explain 'outstanding handling' in Tally.ERP 9.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 0६
SWOC विश्लेषण स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) प्रभावी व्यवस्थापकांची कौशल्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) व्यक्तिनिहाय संबंधाचे टप्पे स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) विश्लेषणात्मक समस्या सोडवण्याच्या मर्यादा स्पष्ट करा?
किंवा
ब) संघात प्रभावी निर्णय कश्या पद्धतीने घेतले जातात?

Set

P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Managerial Skills (G08-SEC-102)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) Open and transparent communication is a key element in building trust in _____.
 - a) Team
 - b) Coaching
 - c) Counseling
 - d) None of these
- 2) _____ is a core skill required for counseling.
 - a) Technical expertise
 - b) Analytical reasoning
 - c) Active listening
 - d) Data
- 3) _____ is not a component of emotional quotient (EQ).
 - a) Self-awareness
 - b) Empathy
 - c) Technical skills
 - d) Social skills
- 4) _____ Skill is related to team building.
 - a) Task management
 - b) Intuitive skills
 - c) Time Management
 - d) Technical expertise

B) Write the following statements are true or false. 02

- 1) The first step in problem solving is to collect data.
- 2) Supportive communication is communication that provides support, motivation, and confidence to team members, colleagues, or superiors.

Q.2 Write Short notes. **06**

- a) Steps of analytical problem solving
- b) Coaching

Q.3 Attempt the following question. 06

Explain SWOC Analysis

Q.4 Attempt the following. (Any One) 06

- a)** Explain the skills of effective managers.
- OR**
- b)** Explain the stages of interpersonal relationship.

Q.5 Attempt the following. (Any One)

06

a) What are the limitations of analytical problem solving?

OR

b) How are effective decisions made in a team?

Seat No.	
----------	--

Set **P**

बी.कॉम (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Introduction to Share Market (G08-SEC-103)

वार, दिनांक: मंगळवार, १८-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.**०४**

१) बॉम्बे स्टॉक एक्स्चेंज (BSE) ची स्थापना ——— वर्षात झाली.

अ) १८७५

ब) १९९६

क) २००१

ड) २००५

२) शेअर बाजारावर ——— चे नियंत्रण असते.

अ) आय. आर. डी. आय.

ब) आर. बी. आय.

क) राज्य शासन

ड) सेबी

३) भारतात म्युच्युअल फंड योजना ——— यांनी सुरु केली.

अ) यु. टी. आय.

ब) आय. डी. बी. आय.

क) एस. बी. आय.

ड) एल. आय. सी

४) निफ्टी ——— शी संबंधित आहे.

अ) बी. एस. ई.

ब) एन. एस. ई.

क) एन. सी. डी. सी

ड) नाफेड

ब) खालील विधान सत्य किंवा असत्य ओळखा.**०२**

१) कंपनी कडून प्रथमच भागांची विक्री केली जाते तो बाजार म्हणजे दुय्यम बाजार होय.

२) भांडवल बाजार दीर्घकालीन कर्ज पुरवते.

प्र.२ थोडक्यात खालील उत्तरे द्या.**०६**

अ) निव्वल मालमत्ता मूल्य (NAV)

ब) रोखे (बॉण्ड्स) म्हणजे काय?

- प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
अ) शेअर्सचे प्रकार
ब) दुय्यम बाजार म्हणजे काय?
क) म्युच्युअल फंड
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) सेबीची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
ब) बॉम्बे स्टॉक एक्सचेंजची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) भांडवली बाजाराचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) पद्धतशीर गुंतवणूक योजना (एसआयपी) स्पष्ट करा.

Set

P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Introduction to Share Market (G08-SEC-103)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative: 04

- 1) Bombay Stock Exchange (BSE) was established in the year _____.
 - a) 1875
 - b) 1996
 - c) 2001
 - d) 2005
- 2) Stock market is regulated by _____.
 - a) IRDI
 - b) RBI
 - c) State Government
 - d) SEBI
- 3) Mutual fund scheme in India was started by _____.
 - a) UTI
 - b) IDBI
 - c) SBI
 - d) LIC
- 4) NIFTY is Related to _____.
 - a) B.S.E.
 - b) N.S.E
 - c) N.C.D.C
 - d) NAFED

B) Answer the following: True or False **02**

- 1) The market where the shares are sold for the first time by the company is the secondary market.
- 2) Capital market provides long term loans.

Q.2 Answer the following in short. **06**

- Net Asset Value (NAV)
- What does mean by Bonds?

Q.3 Write the Short Notes (Any Two) 06

- a) Types of Shares
- b) Secondary Market
- c) Mutual Fund

Q.4 Attempt the following Question in detail. (Any One) 06

a) Explain the Role of SEBI

OR

b) Explain the Objectives of Bombay Stock Exchange

Q.5 Attempt the following Question in detail. (Any One) 06

a) Explain meaning and features of Capital Market.

OR

b) Explain the Systematic Investment Plan (SIP)

Set

P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Business Mathematics I (G08-SEC-104)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) If A is square matrix is said to be singular of _____.
 - a) $A^T = A$
 - b) $\text{Det}(A) = 0$
 - c) All elements are zero
 - d) An inverse exists
- 2) _____ is the money paid by borrower to the lender for utilizing the lender's money.
 - a) Interest
 - b) Period
 - c) principal
 - d) amount
- 3) What is the value of $\begin{bmatrix} 5 & -5 \\ 2 & 2 \end{bmatrix}$ is _____?
 - a) 0
 - b) 20
 - c) -20
 - d) None of these
- 4) A sequence in which the difference between any term and its preceding term is constant is called _____.
 - a) Sequence
 - b) Geometric Progression
 - c) Arithmetic Progression
 - d) None of these

B) True or False. **02**

- 1) A diagonal matrix is always a square.
- 2) Compound interest grows faster than simple interest.

Q.2 Answer the following. **06**

- a)** Define square matrix and give any one example of 3×3 matrix.
b) If $S_n = 2n^2 + 5n$ then find T_5 .

Q.3 Answer the following. **06**

Solve the following L.P.P. by graphical method.

Maximize $Z = 5x_1 + 3x_2$

Subject to,

$$3x_1 + 5x_2 \leq 15 \quad 5x_1 + 2x_2 \leq 10 \text{ and}$$

$$X_1 \geq 0, x_2 \geq 0$$

Q.4 Answer the following. (Any One)**06**

- a) If $A = \begin{bmatrix} 2 & 3 & 1 \\ 1 & 2 & 3 \\ 3 & 1 & 2 \end{bmatrix}$ then Find A^{-1} by the adjoint method.

OR

- b) Find the amount of immediate annuity of Rs.100 at 5% p.a. compound interest payable annually for 5 years.

Q.5 Answer the following question. (Any One)**06**

- a) Using Cramer's Rule solve the following equations:
 $2x + 3y = 7, 4x - 5y = 3.$

OR

- b) The 7th term of an A.P. is 30 and the 10th term is 21. Find the sum of the first 33 terms in A. P

- प्र.३ खालील प्रश्न सोडवा. 0६
कार्यक्रम व्यवस्थापकाकडे कोणते भाषीक व आंगिक गुण असायला हवेत ते स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्न सोडवा. (कोणताही एक) 0६
अ) मुद्रितशोधन म्हणजे काय ते सांगून मुद्रित शोधनासाठी आवश्यक ज्ञान आणि कौशल्य कोणते ते सविस्तर लिहा.
किंवा
ब) कार्यक्रम व्यवस्थित पार पाडण्यासाठी कोणती व्यावसायिक कौशल्य आवश्यक आहेत?
- प्र.५ खालील प्रश्न सोडवा. (कोणताही एक) 0६
अ) कार्यक्रम व्यवस्थापन म्हणजे काय ते सांगून स्वरूप व प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) तुमच्या महाविद्यालयातील वार्षिक स्नेहसंमेलनाचा आराखडा तुम्ही कसा कराल त्याचे व्यवस्थापन तुमच्या शब्दात करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Business Communication Skills- I (G08-SEC-106)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025

Max. Marks: 30

Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answers and rewrite the following. 04

- 1) The facial expression is _____ communication.
 - a) Vertical
 - b) Personal
 - c) Verbal
 - d) Non-verbal
- 2) _____ communication is time saving.
 - a) Written
 - b) Oral
 - c) Verbal
 - d) Upward
- 3) An effective communication channel _____ worker's productivity.
 - a) optimizes
 - b) decreases
 - c) kills
 - d) barrens
- 4) _____ communication takes place among staff members at the same level.
 - a) Upward
 - b) Downward
 - c) External
 - d) Horizontal

B) Say whether the following sentences are true or false. 02

- 1) All formal communications are recorded and kept in the organization's evidence.
- 2) The sender is a person who decodes the message.

Q.2 Answer the questions in brief. (Any two) 06

- a) What does mean by informal channel of communication?
- b) What is the importance of upward communication at workplace?
- c) How do blogs and E-mails help in business communication?
- d) What are the psychological barriers to communication?

Q.3 Write short answers the following. (Any One) 06

- a) Comment on the Grapevine communication.
- b) Comment on the emergence of business communication.

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) What is the significance of business communication?

OR

b) State the importance of blogs, emails, and social media in communication.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) What are the physical and linguistic barriers to business communication?

OR

b) Comment on the formal channels of communication.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Enhancing Skills for Competitive Examinations I (G08-SEC-107)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) The book is _____ the table.

a) on	b) in
c) at	d) over
- 2) The children _____ playing outside when the bell rang.

a) was	b) are
c) were	d) is
- 3) What does the idiom "Break the ice" mean?

a) To start a conversation	b) To break something physically
c) To feel cold	d) To be rude
- 4) Which word means the opposite of "Fast"?

a) Slow	b) Quick
c) Swift	d) Rapid

B) Say whether the following sentences are true or false. 02

- 1) Tenses indicate the time of an action or event.
- 2) Vocabulary is an indispensable part of language learning.

Q.2 Answer the questions in brief. 06

- a) Discuss the kinds of Future Tense with suitable examples.
- b) Define the term Antonym and give proper examples.

Q.3 Answer the questions in short. 06

Types of Prepositions.

Q.4 Attempt the following: (Any One) 06

- a) Write a detailed note on Suffix.

OR

- b) Describe the role of prefixes in word formation with suitable examples.

Q.5 Attempt the following: (Any One)

06

a) Discuss the various types of phrases with examples.

OR

b) Explain suffixes and their importance in forming different parts of speech. Provide examples of suffixes with different uses.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
English for Specific Purpose - I (G08-SEC-108)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answers and rewrite the following. 04

- 1) _____ communication channel is best suited for handling customer problems.

a) Phone call	b) Live chat
c) E-mail	d) Social media
- 2) _____ skill is essential for active listening during customer interaction.
 - a) Interrupting customers to offer quick solutions
 - b) Asking multiple questions simultaneously
 - c) Responding promptly without understanding the issue
 - d) Focusing on the customer's words and emotions
- 3) _____ is not a characteristic of effective communication.

a) Continuous process	b) One-way process
c) Context dependent	d) Based on feedback
- 4) Face-to-face communication is _____ exchange of information.

a) Two-way	b) One way
c) Both way	d) Gateway

B) Fill in the blank with the correct alternatives. 02

- 1) _____ is very important to handle customer inquiries with clarity.

a) Listening actively	b) Registering Problem
c) Provide information	d) Speaking politely
- 2) _____ is the primary goal of customer service.
 - a) Increase profit
 - b) Resolve customer complaint
 - c) Improve product quality
 - d) Provide exceptional service and support

- Q.2 Answer the following. (Any Two) 06**
- a) What is the importance of customer service?
 - b) How to make request and inquiries to get better service?
 - c) How to make better telephonic conversation.
 - d) What is the significance of face-to face communication?
- Q.3 Write short note (Any One) 06**
- a) Customer services and inquiries.
 - b) Customer complaints, requests and questions.
- Q.4 Attempt the following. (Any One) 06**
- a) Write in detail the do's and don'ts of business conversation?
- OR**
- b) What are the basics of polite professional telephonic conversation?
- Q.5 Attempt the following. (Any One) 06**
- a) How to engage clients during meetings and provide better service?
- OR**
- b) How to handle telephonic conversation efficiently?

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Creative Writing in English – I (G08-SEC-109)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Creative writing in business communication helps in _____.
 a) Wasting time b) Enhancing brand image
 c) Ignoring customers d) Reducing sales
- 2) Storytelling in branding is mainly used to _____.
 a) Confuse readers
 b) Increase customer engagement
 c) Hide information
 d) Shorten communication
- 3) Writing on social media platforms should be _____.
 a) Long and complex b) Engaging and concise
 c) Technical and dull d) Only formal
- 4) A good advertising copy is expected to be _____.
 a) Persuasive and creative b) Lengthy and boring
 c) Irrelevant to customers d) Informal and careless

B) True or False. 02

- 1) Persuasion techniques in business writing are used to motivate customers.
- 2) Branding content and product descriptions are unrelated to business writing.

Q.2 Answer the following. (Any two) 06

- a) Explain the concept of creative business writing. How is it applied in real business communication? Give examples.
- b) What is the importance of storytelling in business communication?
- c) Explain the techniques of writing engaging content for social media.
- d) Write short examples of branding content for a product of your choice.

- Q.3 Answer the following question. (Any One) 06**
- a) Persuasion techniques in business writing.
 - b) Role of creativity in advertising copy

- Q.4 Answer the following question. (Any One) 06**
- a) Write engaging social media content for promoting a new eco-friendly water bottle.
- OR**
- b) Write engaging social media content for promoting a café launch in your city.

- Q.5 Answer the following question. (Any One) 06**
- a) Draft a short digital marketing campaign content for a clothing brand's festive sale.
- OR**
- b) Draft a short digital marketing campaign content for an online education platform.

Seat
No.

Set P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Skill Enhancement
Urdu (G08-SEC-110)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

04

سوال نمبر 1. (A) صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیے اور جوابی پرچے میں لکھیے

(1) مترجم کو کم سے کم کتنی زبانوں پر عبور حاصل ہونا چاہئے؟

(A) دو (B) تین

(C) آٹھ (D) دس

(2) مترجم کو انگریزی میں کیا کہتے ہیں؟

(A) پوئٹ (B) رائٹر

(C) ڈائریکٹر (D) ٹرانسلیٹر

(3) تمہید، نفس، مضمون اور اختتام کس کے اجزائے ترکیبی ہیں؟

(A) مضمون نگاری (B) ڈراما نگاری

(C) ناول نگاری (D) شاعری

(4) سرسید نے مضمون نویسی کی کتنی شرطیں بتائی ہیں؟

(A) تین (B) چار

(C) پانچ (D) چھ

02

(B) صحیح یا غلط کی نشاندہی کیجیے۔

(1) ادبی ترجموں کی ابتداء شعری ترجموں سے ہوتی ہے۔

صحیح غلط

(2) انشائیہ کی ابتداء لندن سے ہوئی ہے۔
صحیح غلط

06

سوال نمبر.2. مختصر جوابات لکھیے۔

(1) موضوعاتی مضامین سے کیا مراد ہے؟

(2) انشائیہ کی تعریف بیان کیجیے۔

06

سوال نمبر.3. مندرجہ ذیل عبارت کا اردو ترجمہ کیجیے۔

Commerce refers specifically to the exchange of products or services between two or more parties. In the above example, you engaged in commerce when you paid to fill up your gas tank.

Along the way, there were other examples of commercial activity. For example, the crude oil was sold in bulk to one or more oil companies. That was a commercial transaction as well.

06

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔

مضمون نویسی کی اہمیت و افادیت۔

OR

ترجمہ کے اقسام۔

06

سوال نمبر.5. مفصل جواب لکھیے۔

ترجمہ کے اصول بیان کیجیے۔

OR

مضمون نویسی کی اقسام پر مفصل نوٹ لکھیے۔

Set	P
-----	---

बी.कॉम (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Introduction to Tourism (G08-SEC-112)

वार, दिनांक: मंगळवार, १८-११-२०२५
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

08

- १) पर्यटन भूगोल हे ——— भूगोलाची शाखा आहे.
अ) आर्थिक ब) वसाहत
क) दळणवळण ड) आरोग्य
- २) मनोरंजनासाठी ——— लोकांनी पर्यटन ही संकल्पना मांडली.
अ) रोमन ब) ग्रीक
क) जर्मन ड) अरब
- ३) राष्ट्रीय उद्याने व अभयारण्य ही ——— प्रकारची पर्यटन स्थळे आहेत.
अ) सांस्कृतिक ब) भौगोलिक
क) ऐतिहासिक ड) धार्मिक
- ४) भारतातील ——— हे शहर बॉलीवूड म्हणून ओळखले जाते.
अ) मुंबई ब) दिल्ली
क) कलकत्ता ड) चेन्नई

ब) गाळलेल्या जागा भरा.

OR

- १) ——— भारतातील सर्वात पवित्र नदी आहे.
- २) एखाद्या व्यक्तीने आपल्या मूळच्या वास्तव्याच्या ठिकाणापासून एका दिवसापेक्षा जास्त प्रवास करून मूळ ठिकाणी परत आल्यास त्यास ——— असे म्हणतात.

प्र.२ टिपा लिहा.

03

- अ) पर्यटनाचे महत्त्व
ब) कालावधीनुसार पर्यटनाचे प्रकार

प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तरे लिहा.

03

पर्यटन विकासावर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६

अ) पर्यटनाचे संख्येवर आधारित व वाहतुकीच्या साधनांच्या प्रकारावर आधारित प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पर्यटनाची व्याख्या सांगून पर्यटनाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 0६

अ) पर्यटन म्हणजे काय सांगून पर्यटन भूगोलाचे महत्त्व व पर्यटन भूगोलाचा आधुनिक कल स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पर्यटनाच्या विकासावर परिणाम करणारे धार्मिक व ऐतिहासिक घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Introduction to Tourism (G08-SEC-112)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025

Max. Marks: 30

Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative: 04

- 1) Tourism Geography is a branch of _____ Geography.
 - a) Economic
 - b) Settlement
 - c) Communication
 - d) Health
- 2) The _____ people introduce the concept of tourism for entertainment.
 - a) Roman
 - b) Greek
 - c) German
 - d) Arab
- 3) National parks and sanctuaries are _____ type of tourist destinations.
 - a) Cultural
 - b) Geographical
 - c) Historical
 - d) Religious
- 4) _____ is a city in India known as Bollywood.
 - a) Mumbai
 - b) Delhi
 - c) Kolkata
 - d) Chennai

B) Fill in the blanks. 02

- 1) _____ is the holiest river in India.
- 2) If a person travels more than one day from his original place of residence to his original place it is called _____.

Q.2 Write short notes. 06

- a) Importance of tourism
- b) Types of tourism by period.

Q.3 Write the Short answer 06

Explain the geographical or physical factors affecting on tourism development.

Q.4 Write a detail answer. (Any One) 06

- a) Explain the types of tourism based on quantity and based on mode of transport.

OR

- b) Give the definition of tourism and explain the nature and scope of tourism.

Q.5 Write a detail answer. (Any One)

06

- a)** What is tourism? And explain the importance of tourism geography and recent trends of tourism.

OR

- b)** Explain the religious and historical factors affecting on development on tourism.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Hindi (G08-SEC-113)

वार, तारीख: मंगलवार, १८-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

समय: दोपहर १२:०० ते ०१:३०

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

प्र.१ अ) निम्नलिखित प्रश्नों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

०४

१) अनुवाद शब्द संस्कृत भाषा का ——— शब्द है।

अ) तद्भव

ब) तत्सम

क) फारसी

ड) उर्दू

२) जिस अनुवाद में मूल की छाया मात्र होती है वह ——— होता है।

अ) भावानुवाद

ब) व्याख्यानवाद

क) सारानुवाद

ड) छायावाद

३) आधुनिक युग को ——— का युग कहा जाता है।

अ) विज्ञापन

ब) मध्य

क) उत्तरमध्य

ड) धार्मिक

४) विज्ञापन के कारण वस्तु के बारे में ग्राहकों के मन में ——— निर्माण हो जाती है।

अ) संदेह

ब) करुणा

क) विश्वसनीयता

ड) कठोरता

ब) निम्नलिखित अवतरण सही है या गलत लिखिए।

०२

१) “विज्ञापन का अंतिम लक्ष यह है कि लोग विज्ञापित वस्तुओं को खरीद ले”।

२) “अनुवादक को अनुवाद सामग्री के विषय का पूर्ण ज्ञान होना चाहिए”।

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।

०६

अ) निम्नलिखित अंग्रेजी परिच्छेद का हिंदी भाषा में अनुवाद कीजिए।

Television, which is popularly as T.V. , is widely used in the world. It is very useful for education. It appears that in Chicago in the United States the whole curriculum of colleges is taught through television. The same medium is used by the United states army for teaching the basic military skills. In Japan it is widely used for teaching the curriculum in secondary schools.

ब) विज्ञापन का अर्थ बताकर स्वरूप लिखिए।

प्र.३ टिप्पणी लिखिए।

0६

अनुवाद का स्वरूप एवं महत्व लिखिए।

प्र.४ निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

0६

अ) प्रकृति की आधार पर अनुवाद के प्रकार लिखिए।

अथवा

ब) विज्ञापन की परिभाषा बताकर तत्व लिखिए।

प्र.५ निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

0६

अ) विज्ञापन की विशेषताएँ लिखिए।

अथवा

ब) अनुवाद के गुण लिखिए।

Seat No.	
-------------	--

Set

P

B.Com. (Semester - II) (NEW) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Generic Elective
Accounting for Everyone (G08-0209)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025
 Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternative: 04

- 1) Expenditure incurred on purchase of Fixed Assets is _____.
 a) Revenue Expenditure
 b) Capital Expenditure
 c) Deferred Revenue Expenditure
 d) Direct Expenditure
- 2) A commodity in which a trader deals in known as _____.
 a) Goods
 b) Property
 c) Expenditure
 d) Income
- 3) A list of balances of all the accounts in ledger is called _____.
 a) Balance Sheet
 b) Profit & Loss A/c
 c) Trading A/c
 d) Trial Balance
- 4) Trading Account shows _____.
 a) Capital
 b) Creditors
 c) Gross Profit or Gross Loss
 d) Net Profit or Net Loss

B) State whether the following statements are True or False. 02

- i) An amount of net profit is added to the capital.
- ii) Debtors are fixed assets.

Q.2 Answer the following. 06

- a) Need of Bank Reconciliation Statement.
- b) Types of Accounts.

Q.3 Answer the following**06**

From the following information prepare Trading Account.

Particulars	Rs
Sales	350000
Purchases	190000
Opening Stock	70000
Closing Stock	85000
Wages	25000
Carriage Inward	10000
Sales Return	15000
Purchase Return	10000
Direct Expenses	5000

Q.4 Attempt the following. (Any One)**06**

a) Explain the following concepts.

- i) Debtors.
- ii) Drawings.
- iii) Bad debts.

OR

b) Difference between Trade Discount and Cash Discount.

Q.5 Answer the following. (Any One)**06**

a) From the following information prepare Balance Sheet.

Particulars	Rs.
Capital	400000
Debtors	85000
Cash at Bank	70000
Sales	225000
Creditors	70000
Bank Overdraft	20000
Machinery	100000
Building	190000
Furniture	40000
Stock	65000
Sales Return	15000
Net Profit	60000

OR

b) Explain the importance of Financial Statements.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५

**Generic Elective
Digital Marketing (G08-0210)**

वार, दिनांक: गुरुवार, ०६-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) रिकाम्या जागा भरा.

०४

- १) सामाजिक माध्यमांवर अनुयायी किती वेळा सामग्री शेअर करतात हे मोजणारी मेट्रिक ——— आहे?
 - अ) प्रशंसा दर
 - ब) प्रसार दर
 - क) रूपांतरण दर
 - ड) क्लिक-थ्रू दर
- २) प्रदर्शन जाहिराती ——— नेटवर्कद्वारे कार्य करतात.
 - अ) गुगल प्रदर्शन नेटवर्क
 - ब) ई-मेल विपणन
 - क) एसएमएस विपणन
 - ड) शोध इंजिन ऑप्टिमायझेशन
- ३) "जाहिरात वेळापत्रक" ——— उद्देशाने वापरले जाते.
 - अ) जाहिरात २४x७ दाखवण्यासाठी
 - ब) विशिष्ट वेळी जाहिरात दाखवण्यासाठी
 - क) जाहिरात मोहीम बंद करण्यासाठी
 - ड) जाहिरातींची किंमत वाढवण्यासाठी
- ४) पे-पर-क्लिक (PPC) जाहिरातीमध्ये जाहिरातदार ——— पैसे भरतो?
 - अ) जाहिरात दाखवली गेली की लगेच
 - ब) वापरकर्त्याने जाहिरात क्लिक केल्यावर
 - क) जाहिरात सोशल मीडियावर शेअर झाल्यावर
 - ड) जाहिरातदार जाहिरात प्रकाशित करताना

ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा.

०२

- १) विपणन धोरण सुधारण्यासाठी सामग्री कार्यक्षमता मोजणे आवश्यक आहे.
- २) ब्रँड जागरूकता वाढवण्यासाठी फक्त मुद्रित जाहिराती प्रभावी ठरतात.

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 0६
 अ) रूपांतर दर स्पष्ट करा.
 ब) पॉडकास्टिंग संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 0६
 सामग्री विपणनाचे टप्पे स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
 अ) ई-मेल विपणन म्हणजे काय? ई-मेल विपणनामधील ई-मेल चे प्रकार स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) सशुल्क शोध जाहिरातीचे फायदे लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
 अ) प्रदर्शन जाहिरात म्हणजे काय? प्रदर्शन जाहिरातीचे फायदे स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) समाज माध्यमाची नैतिकता स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Generic Elective
Digital Marketing (G08-0210)**

Day & Date: Thursday, 06-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) _____ metric measures how often followers share content on social media.
 - a) Applause Rate
 - b) Amplification Rate
 - c) Conversion Rate
 - d) Click-Through Rate
- 2) Display advertising works through _____ of the following networks.
 - a) Google Display Network
 - b) Email Marketing
 - c) SMS Marketing
 - d) SEO Optimization
- 3) _____ is the purpose of "Ad Scheduling".
 - a) To show ads 24/7
 - b) To show ads at specific times
 - c) To stop an ads campaign
 - d) To increase ads costs
- 4) _____ an advertiser pay in Pay-Per-Click (PPC) advertising?
 - a) As soon as the ad is displayed
 - b) When a user clicks on the ad
 - c) When the ad is shared on social media
 - d) When the advertiser publishes the ad

B) True or false. 02

- 1) Measuring content performance is essential to improving marketing strategies.
- 2) Only print advertisements are effective for increasing brand awareness.

Q.2 Answer the following. 06

- a) Explain Conversion Rate
- b) Explain concept of Podcasting

Q.3 Attempt the following. 06

Explain the steps of content marketing.

Q.4 Attempt the following. (Any One) 06

a) What is E-mail Marketing? Explain the types of E-mails in email Marketing.

OR

b) Write the benefits of paid search advertising.

Q.5 Attempt the following. (Any One) 06

a) What is Display Advertising? Explain the benefits of Display Advertising.

OR

b) Explain the ethics of social media.

- प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 0६
- अ) वार्षिक वित्त विषयक विवरण पत्र ग्रीन बुक.
ब) महसुली खाते
क) भांडवली खाते
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) अर्थसंकल्पाचा अर्थ सांगून अर्थसंकल्पाचे संरचना स्पष्ट करा.
किंवा
ब) भारतीय राज्यघटनेतील अर्थसंकल्पासंबंधी महत्त्वाच्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) अर्थसंकल्पाच्या विविध अवस्था स्पष्ट करा.
किंवा
ब) वार्षिक आर्थिक विवरणपत्र म्हणजे काय? यातील चार विभागांचे विश्लेषण करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Budget Preparation And Approval (G08-0215)**

Day & Date: Thursday, 06-11-2025

Max. Marks: 30

Time: 03:00 PM To 04:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from given below. 04

- 1) According to Article _____ of the Constitution, the Central Government is required to present the budget every year in the Parliament.

a) 12	b) 150
c) 112	d) 9
- 2) Financial year of India starts from _____.

a) 1st June	b) 1st January
c) 31st December	d) 1st April
- 3) 'Preparation of the budget' is the _____ stage in the budget approval process.

a) First	b) Second
c) Third	d) Fourth
- 4) According to Article 109 of the Constitution, the Union Budget is to be presented first in _____.

a) Rajya Sabha	b) Lok Sabha
c) Legislative Council	d) Legislative Assembly

B) Answer the following: True or False. 02

- 1) According to the Constitution of India, the annual financial statement (Green Book) is called the real budget.
- 2) The Comptroller and Auditor General of India does not audit the expenditure and revenue of the Central Government.

Q.2 Answer the following in short. 06

- a) Budget expenditure is done on which social services?
- b) Give information about National Financial Comptroller and Auditor General.

Q.3 Write the short notes (Any Two) 06

- a) Annual Financial Statement (Green Book)
- b) Revenue account
- c) Capital account

Q.4 Attempt the following. (Any One) 06

a) What does mean by of budget? Explain the structure of a budget.

OR

b) Explain the important provisions of the Indian Constitution regarding budget.

Q.5 Attempt the following. (Any One) 06

a) Explain the various stages of budget.

OR

b) What is the annual financial statement? Analyze its four sections.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Ability Enhancement
English Communication Skill (G08-0211)**

Day & Date: Friday, 07-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ type of listening is done for an enjoyment.
 - a) Empathetic
 - b) Critical
 - c) Comprehensive
 - d) Appreciative
- 2) In the formal business letter, the tone should be _____.
 - a) emotional
 - b) friendly
 - c) clear and to the point
 - d) indifferent
- 3) Words used in formal emails should be more _____.
 - a) Informal
 - b) Complex
 - c) Professional
 - d) personal
- 4) _____ is not in the 7Cs of communication.
 - a) Clarity
 - b) Connection
 - c) Completeness
 - d) Correctness

B) Say whether the following sentences are true or false. 02

- 1) Critical listening involves analyzing and evaluating the information being presented.
- 2) Asking clarifying or follow-up questions shows that you are not actively engaged in the conversation.

Q.2 Answer the questions in brief. (Any Two) 06

- a) How to improve the listening skill?
- b) Why listening skill is important in communication?
- c) What is the importance of blog?
- d) Why do we write emails?

Q.3 Write short answer to the following. (Any One) 06

- a) What are the parts of the formal business letters?
- b) Comment on the significance of the active listening skill.

- Q.4 Write answer to the following: (Any One) 06**
- a)** Comment on the process of listening.
 - b)** How to do an effective blog writing?

- Q.5 Write answer to the following: (Any One) 06**
- a)** State the importance of email in formal communication.
 - b)** Write a letter to the manufacturer of the Samsung Mobile requesting to give him the full refund or replacement of the mobile as the mobile you purchased, in the last week, is not working properly.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Ability Enhancement
Marathi (G08-0212)

वार, दिनांक: शुक्रवार, ०७-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०६

- १) 'देह हेचि देवालय' ही रचना कोणाची आहे?
 अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत नामदेव
 क) संत चोखामेळा ड) महात्मा बसवेश्वर
- २) दया पवार यांचे पूर्ण नाव काय आहे?
 अ) दामाजी दगडू पवार ब) दयाजी नामदेव पवार
 क) दगडू मारुती पवार ड) दया सखाराम पवार
- ३) पद्मा या नावाने कोणी लेखन केले आहे?
 अ) पद्मा भोळे ब) पद्मा गोळे
 क) पद्मा भालेराव ड) प्रज्ञा पवार
- ४) सेनापती बापट यांचा जन्म कोठे झाला?
 अ) घनसांगवी, जालना ब) संगमनेर, अहिल्यानगर
 क) पारनेर, अहिल्यानगर ड) कळंब, धाराशिव
- ५) 'कोंडवाडा कविता संग्रह' कोणाचा आहे?
 अ) प्रज्ञा पवार ब) दया पवार
 क) भुजंग मेश्राम ड) पद्मा गोळे
- ६) 'सौमित्र' या नावाने कोणत्या कवीने काव्यलेखन केले?
 अ) किशोर भानुदास कदम ब) भानुदास किशोर कदम
 क) छाया रमेश कदम ड) आकाश भानुदास कदम

- प्र.२ टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) ०६
- अ) महात्मा बसवेश्वरांनी आपल्या वचनांतून कोणता उपदेश केला आहे?
- ब) 'हे महाकवे' या कवितेतून दया पवार यांनी काय सांगितले आहे?
- क) कुबजा ही कविता समाजाला कोणता संदेश देते?
- ड) 'माझे वेड' कवितेतून सेनापती बापट यांनी देशभक्तीचा संदेश दिला ते स्पष्ट करा.
- प्र.३ थोडक्यात उत्तर लिहा. ०६
- 'शहर: एक उदास पोकळी' या कवितेत आधुनिक शहराचे वास्तवदर्शी वर्णन कविने कसे केले आहे.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) 'लहानपणी कधीतरी' या कवितेमधून सौमित्र यांनी जगण्यातील अंधःकार मयता, दुःखद जाणीवा कश्या मांडल्या आहेत?
- किंवा
- ब) 'माय झाली सरपंच' या कवितेतून गावगाडा व गावसंस्कृती द्वारे स्त्रीचा जीवन प्रवास कवीने कसा मांडला आहे?

Seat
No.

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Urdu (G08-0213)**

Day & Date: Friday, 07-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

04

سوال نمبر 1. (A) صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1)۔۔۔۔۔ اردو کے صف اول کے مثنوی نگار ہیں۔

(A) میر حسن
(B) مرزا غالب
(C) مولانا حالی
(D) جاں نثار اختر

(2) مثنوی گلزار نسیم کس نے لکھی؟

(A) پنڈت دیاندر نسیم
(B) میر انیس
(C) مرزا ابراہیم ذوق
(D) نواب مرزا شوق

(3)۔۔۔۔۔ تکلم بے فصاحت میری = ناطقے بند ہیں سن سن کے بلاغت میری

(A) قسم خوان
(B) نمک خوان
(C) شہد خوان
(D) زہر خوان

(4) پلا ساقیہ بادۂ خانہ ساز = کہ۔۔۔۔۔ پر رہے ہم کوناز

(A) ہندوستان
(B) جہان
(C) گلستان
(D) چمنستان

02

سوال نمبر 1. (B) خانہ پری کیجیے / صحیح ہے یا غلط۔

(1) محبت ہے خاک وطن سے ہمیں = محبت ہے اپنے چمن سے ہمیں۔۔۔۔۔ یہ مرثیے کا شعر ہے
صحیح غلط

(2) عمر گزری ہے اسی دشت کی سیاہی میں = پانچویں پشت ہے شبیر کی بداحی میں۔۔۔۔۔ یہ جاں نثار اختر کا شعر ہے
صحیح غلط

06

سوال نمبر.2. مختصر جوابات لکھیے۔

(1) آپ کی پسند کے چند مرثیوں پر مختصر نوٹ لکھیے۔

(2) آپ کی پسند کے چند مثنویوں پر مختصر نوٹ لکھیے۔

06

سوال نمبر.3. مختصر جوابات لکھیے۔

اُردو کے ابتدائی دور کی چند مثنویوں پر مختصر نوٹ لکھیے۔

06

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

مثنوی کی تعریف، ہیئت اور فن پر اظہار خیال کیجیے

OR

مثنوی "امن نامہ" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

06

سوال نمبر.5. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

مرثیہ کی تعریف، ہیئت اور فن پر اظہار خیال کیجیے۔

OR

مرثیہ "حضرت امام حسین علیہ السلام" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. 0६
चतुर्थ आर्थिक क्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) EEC या व्यापारी संघटनेची रचना आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) प्राथमिक आर्थिक क्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) OPEC या व्यापारी संघटनेचे कार्य आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) द्वितीयक आर्थिक क्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Ability Enhancement
Commercial Geography (G08-0214)**

Day & Date: Friday, 07-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
4) The use of maps stencils is allowed.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) Commercial Geography is a sub branch of _____ Geography.
 - a) Economic
 - b) Political
 - c) Cultural
 - d) Physical
- 2) _____ is a quaternary type of economic activity.
 - a) Transportation
 - b) Scientist
 - c) Trade
 - d) Agriculture
- 3) Tertiary sector is also called _____.
 - a) Service sector
 - b) Manufacturing sector
 - c) Public Sector
 - d) Education sector
- 4) OPEC is associated with _____.
 - a) Natural Oil
 - b) Coal
 - c) Natural Gas
 - d) Recourses

B) Fill in the blanks/True or false. 02

- 1) Primary economic activities worker is known as _____ collar worker.
- 2) The EEC organization established in _____ Year.

Q.2 Answer the following in Short. 06

- a) Tertiary Economic Activities.
- b) W.T.O.

Q.3 Answer the following question. 06

Explain the quaternary economic activities.

Q.4 Answer the following questions (Any one) 06

- a) Explain the structure and objectives of EEC.

OR

- b) Explain the primary economic activities.

Q.5 Attempt the following. (Any One) (Long Answer)

06

a) Explain the function and objectives of OPEC.

OR

b) Explain the Secondary economic activities.

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) ०६
- अ) वाळवंटी परिसंस्थेतील जैविक घटक
ब) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे प्रकार लिहा.
क) वायु प्रदुषणाचे कारणे लिहा.
ड) ओझोन क्षयाची कारणे लिहा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. ०६
- पूराची कारणे लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) पर्यावरण अभ्यासाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) लोकसंख्या वाढीचा पर्यावरणावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Value Education Course
Environmental Studies (ENS-24)**

Day & Date: Saturday, 08-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

06

- 1) The word 'Environment' is derived from _____ language.
 - a) French
 - b) Roman
 - c) Latin
 - d) Greek
- 2) Sahara is an example of _____ ecosystem.
 - a) Marine
 - b) Grassland
 - c) Forest
 - d) Desert
- 3) The primary source of energy is _____.
 - a) Hydal energy
 - b) Tidal energy
 - c) Sun
 - d) Wind
- 4) The 'Wildlife Protection Act' was passed in the year _____ in India.
 - a) 1971
 - b) 1972
 - c) 1974
 - d) 1976
- 5) Marine life is in danger due to _____ Pollution.
 - a) Land
 - b) Air
 - c) Water
 - d) Noise
- 6) International Ozone Day is celebrated on _____ day.
 - a) 16th June
 - b) 16th July
 - c) 16th August
 - d) 16th September

Q.2 Write short answers. (Any Two)

06

- a) Biological components of desert ecosystems.
- b) Write the types of natural resources.
- c) Write the causes of air pollution.
- d) Write the causes of ozone depletion.

- Q.3 Write Short Answer.** **06**
Write down the reasons for the flood
- Q.4 Answer the following question. (Any One)** **12**
a) Explain the nature and scope of environmental studies.
b) Explain the impact of population growth on the environment.

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) 0६
- अ) रा.से.या.कार्यक्रमाचे वर्गीकरण सांगा.
- ब) रक्तदानाची आवश्यकता का आहे?
- क) राष्ट्रीय सेवा योजनेची उद्दिष्टे लिहा.
- ड) महिला सक्षमीकरणाची गरज का आहे?
- इ) माय भारत पोर्टलची संकल्पना सांगा.
- प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) दत्तक खेड्यामध्ये नियमित उपक्रमावर चर्चा करा.
- ब) विशेष शिबिर कार्यक्रमातील पूर्वतयारी लिहा.
- क) रा.से.यो.चा इतिहास लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) रा.से.यो. चे महत्व स्पष्ट करा.
- ब) मतदार जनजागृती आणि नावनोंदणी शिबिर यावर चर्चा करा
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्नाची उत्तरे लिहा. 0६
- वृक्षरोपण आणि स्वच्छता मोहीम यावर वृत्तात द्या.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester-II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Co-Curricular Course
National Service Scheme (CC-201)**

Day & Date: Monday, 10-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

06

- 1) _____ is celebrated as the N.S.S. day.
 - a) 24th September
 - b) 12th January
 - c) 15th August
 - d) 26th June
- 2) The N.S.S. emblem chakra has been taken from _____.
 - a) Red Fort
 - b) Ashok Chakra
 - c) Surya temple
 - d) Kutubminar
- 3) The National Service Scheme is started in the year of _____.
 - a) 1975
 - b) 1950
 - c) 1969
 - d) 1947
- 4) _____ is the number of hours the N.S.S. volunteers expected to work during the year.
 - a) 100
 - b) 240
 - c) 80
 - d) 150
- 5) The N.S.S. special camp is held for _____ days.
 - a) 7
 - b) 8
 - c) 9
 - d) 10
- 6) "Not me but you" is a motto of _____.
 - a) N.S.S.
 - b) Employment Guarantee Scheme
 - c) N.G.O
 - d) Self-Saving Group

Q.2 Write answer of the following questions. (Any Three)

06

- a) State the Classification of NSS Programme
- b) Why is important of Blood Donation.
- c) Write the Objective of NSS
- d) Why need is Women empowerment.
- e) State of Concept of My Bharat Portal.

- Q.3 Write Short answers to questions. (Any Two) 06**
- a) Discuss the Regular activities in Adopted Village
 - b) Write the Preparation of Special Camping Programme
 - c) Write the History of NSS
- Q.4 Write answers to broad questions. (Any One) 06**
- a) Explain the Importance of NSS.
- OR**
- b) Discuss the Voter Awareness and Registration Camp.
- Q.5 Write answers to broad questions. 06**
- Give account of a Tree Plantation and Cleanup drive.

Set

P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर - २०२५

**Co-Curricular Course
National Cadet Corps (CC-202)**

वार, दिनांक: सोमवार, १०-११-२०२५

कमाल गुणः १५

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ खालील दिलेल्या योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

0%

१) काही — गुण बदलता येत नाहीत.

अ) नविन

ब) दत्तक

क) जन्मजात

ड) नैसर्गिक

२) एखाद्याला --- मार्फत व्यक्त करता येते.

અ) તોંડી

ब) हावभाव

क) लेखी

ड) वरीलपैकी सर्व

३) व्यक्तिमत्त्व ---- नुसार बदलते.

अ) प्रत्येक व्यक्ती

ब) वेळ

क) काम

ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही.

૪) સ્વતઃલા ખુપ વેગલે સમજણે મ્હણજે ----.

अ) अतिअहंकारी व्यक्तिमत्त्व

ब) स्वयःप्रेरित

क) आनंदी

ड) वास्तव

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

08

अ) व्यक्तिमत्व विकासासाठी कोणत्याही दोन टिप सांगा.

ब) व्यक्तिमत्त्व विकासासाठीचे कोणतेही दोन घटक सांगा.

क) 'समर्थन आणि आदर' ची उदाहरणे द्या.

ड) प्रामाणिकपणाची उदाहरणे द्या.

प्र.३ चारित्र कसे सुधारावे? यावर टिप लिहा.

03

प्र.४ व्यक्तिमत्त्व विकासामध्ये एन.सी.सी. कॅडेट ची भूमिका स्पष्ट करा.

08

किंवा

उत्तम नेतृत्वासाठी महत्वाची मूल्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set

P

**B.Com. (Semester-II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Co-Curricular Course
National Cadet Corps (CC-202)**

Day & Date: Monday, 10-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct Alternative and fill in the blanks **04**

- 1) Few _____ traits can not changed.

a) new	b) adopted
c) inborn	d) natural
- 2) One can express through _____.

a) oral	b) gestures
c) written	d) all of the above
- 3) The personality vary as per _____.

a) Individuals	b) time
c) work	d) None of these
- 4) Thinking oneself very different is _____.

a) superego	b) self motivation
c) pleasure	d) reality

Q.2 Attempt of the following questions. (Any Two) **04**

- a) Mention any two tips for personality development
- b) State any two factors for personality development
- c) Give example of support & respect.
- d) Give examples of honesty.

Q.3 Write a note on How to improve character? **03**

Q.4 Explain role of NCC cadet in personality development **04**

OR

Explain important values for a good leader.

Seat No.	
-----------------	--

कमाल गुणः १५

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१) खेळामध्ये एक अद्वितीय — असतो.
अ) तंत्राचा संच ब) हालचालीचा संच
क) तंत्राचा व हालचालीचा संच ड) यापैकी काहीही नाही

२) सांघिक खेळासाठी — आवश्यक आहे.
अ) समन्वय ब) रणनिती
क) सांघीक कार्य ड) वरील सर्व

३) सचिन तेंडुलकर हा — खेळातील प्रसिद्ध खेळाडू आहे.
अ) फुटबॉल ब) टेनिस
क) क्रिकेट ड) हॉकी

४) खेळ हा — प्रकारचा उपक्रम आहे.
अ) मानसिक ब) शारिरीक
क) सामाजिक ड) वरील सर्व

- अ) खेळाचे मानसिक फायदे
- ब) वैयक्तिक खेळाची यादी
- क) खेळाद्वारे शारिरीक विकास
- ड) खेळाचा आधुनिक इतिहास
- इ) खेळातील शारिरीक हालचाली

अ) खेळाची संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सांघीक खेळाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester-II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Co-Curricular Course
Sports (CC-203)**

Day & Date: Monday, 10-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct Alternative and fill in the blanks **04**

- 1) Sport involves a unique _____.
 a) set of techniques
 b) set of movements
 c) set of technique and movements
 d) none of These
- 2) Team sport is requires _____.
 a) Coordination
 b) Strategy
 c) teamwork
 d) Above all
- 3) Sachin Tendulkar is popular sportsmen of _____ sports.
 a) Football
 b) Tennis
 c) Cricket
 d) Hockey
- 4) A sport is _____ Activity.
 a) Mental
 b) Physical
 c) Social
 d) Above all

Q.2 Write short notes. (Any Three) **06**

- a) Mental Benefits of sports.
- b) List of individual sports
- c) Physical Development in sports
- d) Modern History of sports
- e) Physical movements in sports.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **05**

- a) Explain the concept of sports.

OR

- b) Explain about Team sports.

- प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) ०६
- अ) संगीत या विषयाची व्याख्या लिहा.
- ब) तुम्हाला माहिती असलेल्या कोणत्याही चार शिल्पांची नावे लिहा.
- क) भारतातील कोणत्याही चार प्रसिद्ध गायकांची नावे लिहा.
- ड) भारतातील कोणत्याही चार प्रसिद्ध वादकांची नावे लिहा.
- प्र.३ खालील प्रश्न सोडवा. ०६
- भजनात वापरल्या जाणाऱ्या साहित्याचा नावे लिहा व तुम्हाला माहित असलेल्या एकादया भजनाचा (भक्तीगीत) सारांश लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) अभिनय म्हणजे काय सांगा व अभिनयाचे प्रकार सांगून सविस्तर उत्तर लिहा.
- किंवा**
- ब) रांगोळी या कला प्रकाराचे भारतीय समाजातील स्थान लिहा व रांगोळी कोणत्या ठिकाणी व कोणत्या प्रसंगात काढली जाते सविस्तर उत्तर लिहा.

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester-II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Co-Curricular Course
Culture (CC-204)**

Day & Date: Monday, 10-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **06**

- 1) Acting without dialogue is done only through gestures and is called _____

a) Lavani	b) Acting
c) Mute	d) Ekaanki
- 2) The caves carved at Ajanta are of _____ type

a) Music	b) Sculpture
c) Drama	d) Architecture
- 3) _____ He is Known as an excellent tabla player

a) Ajay Atul	b) Ustad Zakir Hussain
c) Ram Kadam	d) None of these
- 4) The following instrument is not used in Bhajan _____

a) Pakhwaj	b) Harmonium
c) Tal	d) Guitar
- 5) _____ Drama can be performed on the street.

a) Ekaanki	b) Short play
c) Pathanatti	d) Ekapatri
- 6) Poetry presentation is called _____

a) Poetry recitation	b) Bhajan
c) Mute	d) Writing

Q.2 Write Notes. (Any Two) **06**

- Write a definition of the subject of music.
- Write the names of any four sculptures that you know.
- Write the names of any four famous singers in India.
- Write the names of any four famous musicians in India.

Q.3 Solve the following questions. **06**

Write the names of the materials used in Bhajans and write a summary of the Ekadaya Bhajan (Bhakti Geet) that you know.

Q.4 Solve the following questions (Any One)

12

- a)** Explain what is acting and write a detailed answer by mentioning the types of acting.

OR

- b)** Write the place of the art form Rangoli in Indian Society and write a detailed answer in which place and on which occasion Rangoli is drawn.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर - २०२५
Co-Curricular Course
Health Wellness, Fitness (CC-205)

वार, दिनांक: सोमवार, १०-११-२०२५

कमाल गुण: १५

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय लिहा.

०४

- १) ——— हे रोगप्रतिकारक शक्तीचे प्राथमिक कार्य आहे?
 अ) शरीराचे तापमान नियंत्रित करणे
 ब) रक्तातील ऑक्सिजन वाहतूक चालणे.
 क) संसर्गजन्य रोगाविरुद्ध
 ड) वरील सर्व
- २) ——— जीवनासत्वा अभावी स्क्र्वी हा रोग होतो.
 अ) क
 ब) ड
 क) ब
 ड) अ
- ३) जागतिक आरोग्य संघटनेचे मुख्यालय ——— या ठिकाणी आहे.
 अ) ढाका
 ब) कतार
 क) भोपाळ
 ड) जिनेव्हा
- ४) ——— याला वैयक्तिक स्वच्छता म्हणता येईल.
 अ) हात धुणे
 ब) नखे काढणे
 क) दात घासणे
 ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

०६

- अ) आरोग्याची व्याख्या लिहा.
- ब) शारीरिक तंदुरुस्तीचे घटक लिहा.
- क) वैयक्तिक स्वच्छता मधील दोन घटक लिहा.
- ड) एन. आय. एच. चे कार्य लिहा.

प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

०५

- अ) समतोल आहार म्हणजे काय सविस्तर लिहा.
- ब) जागतिक आरोग्य संघटनेचे कार्य लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Co-Curricular Course
Health Wellness ,Fitness (CC-205)**

Day & Date: Monday, 10-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.**04**

- 1) _____ is the primary function of the immune system?
 - a) Regulating body temperature
 - b) Transporting oxygen in the blood
 - c) Fighting infectious diseases
 - d) All of the above.
- 2) _____ Vitamin deficiency causes scurvy.

a) C	b) D
c) B	d) A
- 3) The headquarter of the World Health Organization is located in _____.

a) Dhaka	b) Qatar
c) Bhopal	d) Geneva
- 4) _____ can be called personal hygiene.

a) Washing hands	b) Cutting nails
c) Brushing teeth	d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Three)**06**

- a) Write the definition of Health.
- b) Write the components of physical fitness.
- c) Write two components of personal hygiene.
- d) Write the functions of NIH.

Q.3 Write the detail answer (Any One)**05**

- a) Describe the balanced diet in detail?
- b) Write the Functions of World Health Organization?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५
Co-Curricular Course
Yoga Edu./Performing Arts (CC-206)

वार, दिनांक: सोमवार, १०-११-२०२५

कमाल गुण: १५

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय लिहा.

०४

- १) प्राणायाम ही क्रिया — यांच्याशी निगडित आहे.
 अ) स्नायू संस्था ब) श्वसन संस्था
 क) मज्जा संस्था ड) रक्ताभिसरण संस्था
- २) — हे पोटावरील आसन आहे.
 अ) भुजंगासन ब) पद्मासन
 क) वक्रासन ड) शवासन
- ३) योग दिवस म्हणून खालीलपैकी कोणता दिवस साजरा केला जातो?
 अ) ८ मार्च ब) १ मे
 क) २१ जून ड) १५ ऑगस्ट
- ४) — हे बैठ्या स्थितीतील आसन आहे.
 अ) पद्मासन ब) भुजंगासन
 क) ताडासन ड) शवासन

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन)

०६

- अ) योग साधनेचे फायदे सांगा.
- ब) योगाच्या व्याख्या लिहा
- क) शीतली प्राणायाम कृती लिहा.
- ड) वक्रासन या आसना विषयी कृती लिहा.

प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

०५

- अ) कोणत्याही पाच आसनांची कृती लिहा व त्याचे फायदे सांगा.
किंवा
- ब) प्राणायामाची व्याख्या देऊन माहिती लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Co-Curricular Course
Yoga Edu./Performing Arts (CC-206)**

Day & Date: Monday, 10-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.**04**

- 1) Pranayama is associated with the _____ system.
 - a) Muscular system
 - b) Respiratory system
 - c) Nervous system
 - d) Circulatory system
- 2) _____ is a posture done on the abdomen.
 - a) Bhujangasana
 - b) Padmasana
 - c) Vakrasana
 - d) Shavasana
- 3) Which of the following days is celebrated as Yoga Day?
 - a) 8th March
 - b) 1st May
 - c) 21st June
 - d) 15 th August
- 4) _____ is a seated posture.
 - a) Padmasana
 - b) Bhujangasana
 - c) Tadasana
 - d) Shavasana

Q.2 Answers the following. (Any Three)**06**

- a) Explain the benefits of yoga practice.
- b) Write the definitions of yoga.
- c) Write the procedure for Sheetal Pranayama.
- d) Write the procedure of Vakrasana (twisting pose).

Q.3 Write the detail answer. (Any One)**05**

- a) Write the procedure and benefits of any five yoga postures.
- OR**
- b) Give the definition of Pranayama and explain it.

Seat No.	
-----------------	--

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Financial Accounting (G08-0201)**

Day & Date: Tuesday, 11-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternative from given alternatives. 08

- 1) Under single entry system, capitals can be calculated by preparing _____.
 - a) Receipts & Payments A/c
 - b) Statement of Affair
 - c) Income and Expenditure Account
 - d) Cash Account
- 2) Credit sales during the year is ascertained by preparing _____.
 - a) Cash account
 - b) Opening statement of affairs
 - c) Total creditor's account
 - d) Total debtor's account
- 3) An Account Sales is sent by _____.
 - a) Consignee to Consignor
 - b) Consignor to Consignee
 - c) Debtors to Consignee
 - d) Debtors to Consignor
- 4) Consignment A/c is prepared in the books of _____.
 - a) Consignee
 - b) Consignor
 - c) Third Party
 - d) Debtors
- 5) If invoice price is 25% above cost, it is _____ % on sales price.
 - a) 10
 - b) 15
 - c) 20
 - d) 25
- 6) _____ methods is adopted generally in those branches which are small in size.
 - a) Debtors method
 - b) Stock and debtor methods
 - c) Foreign branch methods
 - d) Analytical methods
- 7) Departmental accounts are prepared to ascertain _____.
 - a) Sales income
 - b) Workers efficiency
 - c) Departmental efficiency
 - d) Share value

8) In departmental accounting, discount is apportioned on the basis of _____.

a) Value of plant	b) Goods manufactured
c) Purchases	d) Sales

B) True or false.

04

- i) Under single entry system, each business transaction has two fold effects.
- ii) In consignment, ownership of goods does not pass over to consignee.
- iii) Goods supplied by head office to branch always at cost price.
- iv) Each department in departmental accounting is treated as separate profit center.

Q.2 Answer the following.

12

- a) Cost of goods sent on Consignment Rs. 40000. Cost of stock with consignee Rs. 10000
Expenses born by consignor
Freight	Rs.1200
Insurance	Rs.400
Sundry Expenses	Rs.200
- Expenses born by consignee
Carriage	Rs.100
Loading Charges	Rs.500
Advertisement	Rss.200
- Ascertain the value of closing stock
- b) Find out credit purchases by preparing Creditors A/c from following transactions.
- Discount to customers Rs. 8000
Discount received from suppliers Rs 6000
Cash paid to Creditors during the year Rs. 440000
Goods returned from customers Rs. 4000
Goods returned to suppliers Rs 10000
Sundry Creditors opening balance Rs. 140000
Sundry Creditors closing balance Rs 170000
- c) Advantages of Departmental Accounting
d) Types of Commission

Q.3 Answer the following

12

- a) From the following information prepare Statement of Affairs
Prepaid Expenses	8000
Outstanding Expenses	5000
Land and Building	70000
Plant and Machinery	47000
Stock	75000
Sundry Debtors	64000
Cash in hand	2000
Bank Overdraft	5000
Sundry Creditor	56000

b) From the following information prepare Pro-forma Invoice.

- 1) Consignor M/s. Raj Traders, Navi Peth, Solapur
- 2) Consignee M/s. Harsh Comer. Ravivar Peth, Pune
- 3) Sent 150 box of Dry Fruits at Rs. 60000
- 4) Expenses paid by M/s Raj Traders:
 - i) Railway Freight Rs.1000
 - ii) Insurance Rs.1250

Pro-forma Invoice is sent on 25th April 2024

Q.4 Answer the following. (Any One)

12

- a)** Mr. X from Mumbai sent 200 machines to Mr. Y at Pune. Cost price of each machine is Rs.520 but it invoiced at Rs. 640 each. Mr. X spent Rs. 1600 on packing and freight etc. Mr. Y has accepted a bill of Rs. 64000 drawn by Mr. X. Mr. Y informed that 160 machines were sold at Rs.700 each and that he incurred expenses as carriage Rs. 2400 and rent Rs. 600. Mr. Y is entitled to a commission of 7.5% on sales.

You are required to prepare Consignment A/c and Mr. Y's A/c in the books of Mr. X.

OR

- b)** What is meaning of Branch? Explain the objectives and types of Branches.

Q.5 Answer the following. (Any One)

12

- a)** Following are the particulars relating to Mumbai Branch of MRF & Co. Chennai.

Stock at the branch (1-4-2022)	Rs.18000
Debtors at the branch (1-4-2022)	Rs. 26000
Goods sent to branch	Rs. 50000
Cash Sales	Rs. 36000
Credit Sales	Rs. 56000
Salary and Sundry Expenses	Rs. 16000
Rent, Rates and Taxes	Rs. 4000
Bad Debts at branch	Rs. 3000
Returns from Debtors	Rs. 2000
Cash received from Debtors	Rs. 53000
Stock at the branch (31-3-2023)	Rs. 30000

Prepare Branch Stock A/c, Branch Debtors A/c, Branch Expenses A/c and Branch Profit and Loss A/c in the books of Head Office for the year ended 31st March 2023.

OR

- b)** Prepare Departmental Trading and Profit & Loss Account from the following information.

Particulars	Dept. P (Rs.)	Dept. Q (Rs.)	Dept. R (Rs.)
Purchases	90000	145000	385000
Sales	300000	600000	900000
Wages	20000	30000	40000
Stock on 1-4-2023	25000	35000	5000
Stock on 31-3-2024	40000	20000	20000

Following expenses to be allocated equally

Insurance Rs. 36000

Printing Rs. 45000

Office Expenses Rs. 15000

Rent Rs 24000 to be divided in the ratio of 1:1:2 between departments and advertisement Rs.9000 to be allocated in sales ratio.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Introduction to Cost Accounting – II (G08-0208)**

Day & Date: Tuesday, 11-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from given alternatives. 08

- 1) In FIFO method, the inventory issued is valued at the price of the _____ purchased stock.
 - a) Latest
 - b) Earliest
 - c) Average
 - d) Random
- 2) LIFO stands for _____ In First Out.
 - a) Long
 - b) Least
 - c) Last
 - d) Latest
- 3) In simple Average method, issue price is calculated without considering _____.
 - a) Time
 - b) Quantity
 - c) Cost
 - d) Date
- 4) Halsey plan gives a fixed percentage of _____ time saved as bonus.
 - a) Full
 - b) Part
 - c) Standard
 - d) Half
- 5) In Rowan Plan, bonus is calculated on the basis of time _____ And time taken.
 - a) Fixed
 - b) Saved
 - c) Given
 - d) Earned
- 6) Time Rate Method pays workers based on _____ worked.
 - a) Output
 - b) Hours
 - c) Units
 - d) Efficiency
- 7) EOQ stands for Economic _____ Quantity.
 - a) Order
 - b) Out
 - c) Outstanding
 - d) Open
- 8) Machine Hour Rate is used to allocate _____ cost.
 - a) Direct
 - b) Labour
 - c) Overhead
 - d) Selling

B) True or false.**04**

- 1) The piece rate method motivates workers to produce more.
- 2) EOQ helps in minimizing the total inventory cost.
- 3) In the time rate method, wages depend on how many units a worker produces.
- 4) FIFO method issues inventory from the most recently purchased stock.

Q.2 Write short notes/Solve the problems. (Any Three)**12**

- a) Piece Rate Method.
- b) From the following details, calculate wages of Mr. Vishwa and Vivek from the following details of March 2025.
Basic Wages Rs.5,000 for Rohit and Rs.4,000 for Satya for a month.
Dearness allowance 40% of basic wages.
Bonus to Rohit Rs.360 and Satya Rs.320.
- c) Always Better Control Technique.
- d) Absorption of Overheads.

Q.3 Attempt the following.**12**

- a) Calculate wages of Mr. Shyam from the following for a week.
 - i) Normal working rate per hour Rs. 6
 - ii) Normal working hours per day 8. (Saturday 4 Hour)
 - iii) Overtime rate - 150% of normal rate.
 - iv) Working hours for a week were;
 - v) Monday - 8, Tuesday - 10, Wednesday - 9, Thursday - 10, Friday - 11, Saturday - 6 Hours.
 - vi) Calculate total wages and also earning rate per hour.
- b) Inventory Management Techniques.

Q.4 Answer the following. (Any One)**12**

- a) Standard time allowed for a job is 50 Hours. The hourly rate wages is Rs. 0.40 per hour. The actual time taken by the workers was 40 hours. Calculate wages by Time basis, Piece Basis, Halsey Plan and Rowan Plan.

OR

- b) Standard time allowed for a job is 70 Hours. The hourly rate wages is Rs. 0.60 per hour. Plus dearness allowance @ Rs. 0.30 per hours. The actual time taken by the workers was 60 hours. Calculate wages by
 - i) Time basis.
 - ii) Piece Basis.
 - iii) Halsey Plan.
 - iv) Rowan Plan.

Q.5 Answer the following. (Any One)

- a) The following information is available in respect of Material 'X' from Vyanktesh Pvt. Ltd.

1-2-2024	Purchased	350 units @ 3 Rs. Each
3-2-2024	Purchased	500 units @ 7 Rs. Each
5-2-2024	Issued	300 Units
08-2-2024	Purchased	2500 units @ 9 Rs. Each
10-2-2024	Issued	1,500 Units
12-2-2024	Issued	500 Units
15-2-2024	Issued	500 Units
20-2-2024	Purchased	1200 units @ 7 Rs. Each
28-2-2024	Issued	3,000 Units

From the following above information prepare a store ledger account under FIFO method.

OR

- b) The following information you are required to prepare store ledger account by using LIFO.

DATE	PARTICULARS	UNITS	RATE
3 Jan	Receipts	1000	1.00
10 Jan	Receipts	260	1.05
25 Jan	Issued	700	-
6 Feb	Receipts	400	1.15
23 Feb	Receipts	300	1.25
10 Mar	Issued	620	-
15 April	Issued	240	-
30 April	Receipts	500	1.10
7 May	Issued	380	-

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर - २०२५
Fundamentals Insurance – II (G08-0207)

वार, दिनांक: बुधवार, १२-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळाची ——— स्थापना मध्ये झाली.

अ) १९९१

ब) १९७१

क) १९७२

ड) १९९०

२) प्रधानमंत्री फसल बिमा योजना ——— मध्ये सुरु झाली.

अ) २०१४

ब) २०१६

क) २००५

ड) २००२

३) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळाचे मुख्यालय ——— येथे आहे.

अ) दिल्ली

ब) चेन्नई

क) मुंबई

ड) नागपूर

४) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळाच्या ——— उपकंपन्या आहेत.

अ) ५

ब) ४

क) १०

ड) ६

५) राष्ट्रीय कृषी विमा योजना ——— मध्ये सुरु झाली.

अ) १९९०

ब) १९९९

क) १९९५

ड) १९९२

६) भारतात सागरी विमा कायदा ——— रोजी मंजूर झाला.

अ) १८ एप्रिल १९६३

ब) १ एप्रिल १९६३

क) ३१ मार्च १९६३

ड) १ जानेवारी १९६३

७) ——— अग्नि विमा योजना घेऊ शकतात.

अ) कंपनी मालक

ब) व्यापारी

क) कोणतीही व्यक्ती

ड) हे सर्व

- ८) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळ ही एक सार्वजनिक क्षेत्रातील कंपनी आहे जी ——— यांच्या मालकीची आहे.
- अ) मुकेश अंबानी ब) बिल गेट्स
क) भारत सरकार ड) दिल्ली सरकार

ब) सत्य की असत्य

08

- १) भारतात सागरी विमा हा सागरी विमा कायदा, १९६३ द्वारे नियंत्रित केला जातो.
- २) राष्ट्रीय कृषी विमा योजना उद्योगपतींना व्यापक विमा संरक्षण आणि आर्थिक सहाय्य प्रदान करते.
- ३) सागरी विमा हा नुकसानभरपाईचा करार नाही.
- ४) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळ ही एक खाजगी कंपनी आहे.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) गुरांच्या विम्याची संकल्पना
ब) प्रधान मंत्री फासल बिमा योजना
क) सागरी धोके
ड) सागरी विम्याची वैशिष्ट्ये

प्र.३ खालील प्रश्नाचे लघु उत्तर लिहा.

१२

- अ) सागरी विमा योजनेची कलमे स्पष्ट करा. (कोणतेही सहा)
ब) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) अग्नि विमा घेण्याची कार्यपद्धत स्पष्ट करा.
किंवा
ब) पीक विम्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) सागरी विमा योजनेचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळाची आर्थिक विकासामध्ये भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Fundamentals Insurance – II (G08-0207)**

Day & Date: Wednesday, 12-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) General Insurance Corporation of India established in _____.
 - a) 1991
 - b) 1971
 - c) 1972
 - d) 1990
- 2) The Pradhan Mantri fasal bima yojana started in _____.
 - a) 2014
 - b) 2016
 - c) 2005
 - d) 2002
- 3) Headquarter of General Insurance Corporation of India situated at _____.
 - a) Delhi
 - b) Chennai
 - c) Mumbai
 - d) Nagpur
- 4) There are _____ subsidiaries companies of General Insurance Company.
 - a) 5
 - b) 4
 - c) 10
 - d) 6
- 5) The National Agricultural Insurance Scheme was started in _____.
 - a) 1990
 - b) 1999
 - c) 1995
 - d) 1992
- 6) The Marine Insurance Act was passed in India on _____.
 - a) April 18, 1963
 - b) April 1, 1963
 - c) March 31, 1963
 - d) January 1, 1963
- 7) _____ can take fire insurance policy.
 - a) Company Owner
 - b) Traders
 - c) Any person
 - d) All of these
- 8) The General Insurance Corporation of India (GIC) is a public sector company that is owned by the _____.
 - a) Mukesh Ambani
 - b) Bill Gates
 - c) Government of India
 - d) Government of Delhi

B) True or false. 04

- 1) In India Marine Insurance is governed by the Marine Insurance Act, 1963
- 2) National Agriculture Insurance Scheme provides comprehensive insurance coverage and financial support to industrialist.
- 3) Marine Insurance is not a contract of indemnity.
- 4) General Insurance Corporation of India is the private company.

Q.2 Answer the following. (Short Note) 12

- a) Concept of cattle Insurance.
- b) Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana
- c) Marine perils.
- d) Features of marine insurance

Q.3 Answer the following. (Short Answer) 12

- a) Explain the Clauses of marine insurance policies. (Any Six)
- b) Explain the functions of General Insurance Corporation of India

Q.4 Answer the following question. (Any One) (Long Answer) 12

- a) Explain the Procedure of taking fire insurance.

OR

- b) Explain the significance crop insurance.

Q.5 Answer the following question. (Any One) (Long Answer) 12

- a) Explain the types of marine insurance policies.

OR

- b) Explain the Role of General insurance corporation of India in Economic Development.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Fundamentals of Business Management – II (G08-0204)

वार, दिनांक: गुरुवार, १३-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

- १) खालीलपैकी कोणते एक आर्थिक प्रोत्साहनाचे उदाहरण आहे?
 - अ) सन्मान पुरस्कार
 - ब) पगारवाढ
 - क) नोकरीची सुरक्षितता
 - ड) चहाची सुविधा उपलब्ध करून देणे
- २) मॅस्लोच्या गरजांची श्रेणी सिद्धांत कोणत्या प्रेरणांच्या बाबीवर लक्ष केंद्रित करतो?
 - अ) आर्थिक पुरस्कार
 - ब) जैविक गरजा
 - क) मूलभूत मानव गरजा जे क्रमानुसार असतात
 - ड) पर्यावरणीय घटक
- ३) खालीलपैकी कोणता निदेशनाचा सिद्धांत नाही?
 - अ) आदेशाची एकता
 - ब) अधिकार आणि जबाबदारीचे संतुलन
 - क) योग्य संवाद
 - ड) अभिप्राय टाळणे
- ४) खालीलपैकी कोणते करिश्माई नेतृत्वाचे वैशिष्ट्य आहे?
 - अ) नियम आणि नियमांची पद्धतीवर लक्ष केंद्रित करणे
 - ब) नेता त्याच्या वैयक्तिक गुणांचा वापर करून अनुयायांना प्रेरित करतो
 - क) नेता अत्यधिक नियंत्रण आणि अधिकार असतो
 - ड) नेता फक्त आर्थिक प्रोत्साहनांवर लक्ष केंद्रित करतो
- ५) नियंत्रण प्रक्रियेतील पहिली पायरी कोणती?
 - अ) प्रमाप निश्चित करणे
 - ब) सुधारात्मक कारवाई करणे
 - क) कार्यक्षमता निरीक्षण करणे
 - ड) वास्तविक कार्याची प्रमापाशी तुलना करणे

- ६) व्यक्ती किंवा संघांना विशिष्ट कार्ये आणि जबाबदाऱ्या सोपविण्याच्या प्रक्रियेला काय म्हटले जाते?
- अ) अधिकार प्रदान ब) समन्वय
क) मूल्यमापन ड) एकत्रीकरण
- ७) बदल व्यवस्थापनाचा अर्थ काय आहे?
- अ) संस्थात्मक बदलांची योजना बनवणे आणि व्यवस्थापन करण्याची प्रक्रिया
ब) कर्मचाऱ्यांचे सहभाग वाढवण्यासाठी एक तंत्र
क) कार्यप्रदर्शन मोजण्याचे साधन
ड) उत्पादन सुधारण्याची प्रक्रिया
- ८) संस्थेमध्ये बदलाची प्राथमिक आवश्यकता काय आहे?
- अ) कर्मचारी एंगेजमेंट कमी करणे
ब) बाह्य आणि आंतरिक आव्हानांना अनुकूल होण्यासाठी
क) उत्पादन खर्च कमी करणे
ड) कमी कार्यप्रदर्शन करणारे कर्मचाऱ्यांना काढून टाकणे

ब) चूक कि बरोबर लिहा.

०४

- १) नकारात्मक कार्यप्रेरणा कर्मचाऱ्यांना त्यांच्या कृतीसाठी बक्षिसे प्रदान करून प्रोत्साहित करते.
- २) चमत्कारी नेतृत्व हे निर्देशित करण्याची एक शैली आहे ज्यात नेत्यांचे वैयक्तिक आकर्षण आणि दृष्टिकोन कर्मचाऱ्यांवर प्रभाव टाकतो.
- ३) नियंत्रण ही प्रक्रिया आहे ज्यामध्ये प्रत्यक्ष कार्यप्रदर्शन नियोजित कार्यप्रदर्शनाशी सुसंगत आहे का याची खात्री केली जाते.
- ४) जेव्हा एखादी कंपनी मोठ्या बदलातून जात आहे, तेव्हा बदल व्यवस्थापनाची आवश्यकता नाही.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) कार्यप्रेरणेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) सकारात्मक कार्यप्रेरणा म्हणजे काय?
क) निर्देशांची तत्वे स्पष्ट करा.
ड) हायब्रिड वर्क मॉडेल म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) अब्राहम मास्लो यांचा गरजांची उतरंड कार्यप्रेरणा सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) नियंत्रणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) कार्यप्रेरणा म्हणजे काय? कार्यप्रेरणेची आर्थिक व आर्थिकेतर प्रलोभने कोणती?
किंवा
- ब) नेतृत्व म्हणजे काय? नेतृत्वाच्या विविध शैली सविस्तर लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) नियंत्रण म्हणजे काय? नियंत्रणाचे महत्त्व आणि मर्यादा स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) संघटनात्मक बदलाची प्रक्रिया तपशीलवार स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Fundamentals of Business Management – II (G08-0204)**

Day & Date: Thursday, 13-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions.

08

- 1) Which of the following is an example of a financial incentive?
 - a) Recognition awards
 - b) Salary increases
 - c) Job security
 - d) Providing Tea Facility
- 2) Maslow's hierarchy of needs theory focuses on which aspect of motivation?
 - a) Financial rewards
 - b) Biological needs
 - c) Basic human needs in a hierarchical order
 - d) Environmental factors
- 3) Which of the following is not a principle of directing?
 - a) Unity of command
 - b) Authority and responsibility balance
 - c) Proper communication
 - d) Avoiding feedback
- 4) Which of the following is a characteristic of charismatic leadership?
 - a) Focus on rules and regulations
 - b) The leader personal qualities to inspire followers
 - c) The leader is highly controlling and authoritative
 - d) The leader focuses only on financial incentives
- 5) What is the first step in the control process?
 - a) Setting standards
 - b) Taking corrective action
 - c) Monitoring performance
 - d) Comparing actual performance with standards
- 6) Which of the following is a modern technique of control?
 - a) Budgetary control
 - b) Break-even analysis
 - c) Management by objectives (MBO)
 - d) All of the above

- 7) What is the meaning of Change Management?
 - a) The process of planning and managing organizational changes
 - b) A technique for increasing employee engagement
 - c) A tool for measuring company performance
 - d) The process of improving company products
- 8) What is the primary need for change in an organization?
 - a) To reduce employee engagement
 - b) To adapt to external and internal challenges
 - c) To lower production costs
 - d) To fire underperforming employees

B) Write True or False.**04**

- 1) Negative motivation encourages employees by providing rewards for their actions.
- 2) Charismatic leadership is a style of directing where leaders rely on their personal charm and vision to influence employees.
- 3) Controlling is the process of ensuring that actual performance aligns with the planned performance.
- 4) Change management is not needed when a company is undergoing a major transformation.

Q.2 Answer the following.**12**

- a) Explain the significance of Motivation.
- b) What is positive motivation?
- c) Explain the principles of directing.
- d) What is Hybrid work model?

Q.3 Attempt the following.**12**

- a) Explain Abraham Maslow's Need hierarchy model.
- b) Explain the process of controlling.

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) What is mean by Motivation? Explain the financial and non financial incentives of Motivation?

OR

- b) What is mean by Leadership? Explain the various styles of leaderships in details.

Q.5 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) What is mean by controlling? Explain the importance and limitation of controlling.

OR

- b) Explain the process of organizational change in detail.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Statistic – II (G08-0206)**

Day & Date: Thursday, 13-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Use of soundless calculators is allowed.
 - 4) Graph papers will be supplied on request.

Q.1 A) Choose the correct alternative from given alternatives. 08

- 1) Poison variate is _____.
 - a) Discrete
 - b) Continuous
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- 2) _____ takes into account the price and quantities for both current year and base year.
 - a) Fishers Index Number
 - b) Laspeyres Index Number
 - c) Paasche's Index Number
 - d) None of these
- 3) Upper control limits in Range control chart is given by _____.
 - a) $D_3\bar{R}$
 - b) $D_4\bar{R}$
 - c) $D_2\bar{R}$
 - d) None of these
- 4) What is the main purpose of a control chart in statistical process control?
 - a) To calculate the mean of data
 - b) To analyze seasonal trends
 - c) To monitor process stability over time
 - d) To test hypothesis
- 5) Which of the following is a component of a time series?
 - a) Trend
 - b) Seasonal variation
 - c) Cyclical variation
 - d) All of the above
- 6) In the calculation of an index number, what does the base year represent?
 - a) The year with the highest values of the variable
 - b) The year with the lowest values of the variable
 - c) The year against which other years are compared
 - d) The year with the most accurate data

- 7) In a time series, which component represents long-term movement or direction in the data?
- a) Trend b) Seasonal variation
c) Cyclical variation d) Irregular variation
- 8) Area under standard normal curve in between -2 to +2 is ____.
- a) 68.27% b) 95.45%
c) 99.73% d) None of these

B) True or False.

04

- i) The probability of an impossible event is 1.
- ii) Index numbers help measure relative changes in prices or quantities over time.
- iii) Seasonal variations occur over irregular and unpredictable time intervals.
- iv) A P-chart is used for monitoring the proportion of defective items in a sample.

Q.2 Answer the following.

12

- Write short notes Control charts.
- For a binomial distribution, the mean is 24 and the variance is 18. Find the values of n , p and q .
- Explain Assignable Causes and Chance Causes.
- Calculate the Average Price Relative Index for the following data using the Arithmetic Mean method:

Commodity	Base Year Price (P_0)	Current Year Price (P_1)
A	₹ 20	₹ 30
B	₹ 50	₹ 60
C	₹ 40	₹ 44
D	₹ 25	₹ 30

Q.3 Attempt the following.

12

- a)** Compute the 3-yearly moving averages from the following data:

Year	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sales	23	21	26	34	30	35	41	47	51

- b)** Define mutually exclusive and independent events. Differentiate between them with suitable examples.

Q.4 Answer the following. (Any One)

12

- a) Calculate Laspeyres's, Paasche's and Fisher's Price and quantity index number from the following data.

Commodity	Price (Base Year 2005)	Quantity (2005)	Price (Current Year 2015)	Quantity (2015)
P	₹ 4	40	₹ 6	42
Q	₹ 3	60	₹ 5	54
R	₹ 6	25	₹ 8	30

S	₹ 5	30	₹ 6	36
---	-----	----	-----	----

OR

- b) Define normal distribution. Also define standard normal variate. State mean and variance of SNV. State various properties of normal curve.

Q.5 Answer the following. (Any One)

12

- a) Construct the \bar{X} (Mean) and R (Range) control charts using the following data:

Sample No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mean (\bar{X})	22	24	23	27	26	25	28	24	27	26
Range (R)	4	5	6	3	5	4	6	3	5	4

(Given that, $n = 5, A_2 = 0.58, D_3 = 0, D_4 = 2.11$)

OR

- b) Explain the concept of Time Series. Describe its major components and discuss any three significant uses of Time Series analysis.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर - २०२५
Business Micro Economics – II (G08-0205)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १४-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

- १) महाराष्ट्र राज्य विद्युत महामंडळ हे ——— बाजाराचे उदाहरण आहे.
 अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मत्तेदारी
 क) मत्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) अल्पाधिकार
- २) उद्योगसंस्थेचा इमारत बांधकामावरील खर्च हा ——— खर्चाचे उदाहरण आहे.
 अ) स्थिर ब) बदलता
 क) सरासरी ड) सीमांत
- ३) बदलत्या प्रमाणाच्या नियमाची पहिली अवस्था ——— उत्पादन फल आहे.
 अ) वाढते ब) घटते
 क) उणे ड) यापैकी नाही
- ४) अल्पकालीन सरासरी वक्र हा ——— आकाराचा असतो.
 अ) U ब) V
 क) W ड) K
- ५) प्रमाण प्रत्यय नियम हा ——— काळात लागू होतो.
 अ) अल्प ब) दीर्घ
 क) मध्यम ड) अतिअल्प
- ६) किंमतभेद हे ——— बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मत्तेदारी
 क) मत्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) अल्पाधिकार
- ७) ——— हे उद्योग संस्थेचे उत्पादन खर्च भरून काढण्यासाठी किमान उत्पादन पातळी दर्शवितो.
 अ) सम बिंदू ब) सम उत्पादन
 क) शिखर बिंदू ड) यापैकी नाही

८) आदान आणि प्रदान यातील फलनात्मक संबंधास ---- असे म्हणतात.

- અ) ખર્ચ ફલન બ) પ્રાપ્તી ફલન
 ક) ઉત્પાદન ફલન ડ) માગણી ફલન

ब) चूक की बरोबर ते सांगा.

08

- १) उत्पादनाचे एक ज्यादा नग विक्री केल्यानंतर एकूण उत्पादनात होणाऱ्या वाढीस सरासरी प्राप्ती असे म्हणतात.
- २) समबिंदुस उद्योगसंस्थेचा ना नफा तोटा बिंदू असेही म्हणतात.
- ३) मत्तेदारी बाजारात दोन विक्रेते असतात.
- ४) प्रमाणाच्या बचती ही संकल्पना अल्फ्रेड मार्शल यांनी विकसित केली आहे.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

੧੨

- अ) सरासरी प्राप्ती आणि सीमांत प्राप्ती या संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) उत्पादन घटकाचे प्रकार स्पष्ट करा.
क) स्पर्धेनुसार बाजाराचे प्रकार सांगा.
ड) समबिंदू विश्लेषणाचे गृहीतके स्पष्ट करा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) प्रमाणाच्या बचती स्पष्ट करा.
ब) मत्तेदारीयुक्त स्पर्धेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

੧੨

- अ) समबिंदू म्हणजे काय ते सांगून समबिंदू विश्लेषणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) अल्पकालीन उत्पादन खर्च वक्र विश्लेषण करा.

प्र.५ खालील सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) बदलत्या प्रमाणाच्या नियमाचे वर्णन करा.
किंवा
ब) पूर्ण स्पर्धा म्हणजे काय ते सांगून पूर्ण स्पर्धेची वैशिष्ट्ये विश्लेषण करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Micro Economics – II (G08-0205)**

Day & Date: Friday, 14-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) Maharashtra State Electricity Board is an example of _____ market.
 - a) Perfect competition
 - b) Monopoly
 - c) Monopolistic competition
 - d) Oligopoly
- 2) Building construction cost of a firm is an example of _____ Cost.
 - a) Fixed
 - b) Variable
 - c) Average
 - d) Marginal
- 3) The first stage of law of variable proportions is _____ returns to scale.
 - a) Increasing
 - b) Decreasing
 - c) Negative
 - d) None of these
- 4) In the short run average cost is _____ shaped.
 - a) U
 - b) V
 - c) W
 - d) K
- 5) The law of returns to scale is applicable in _____ period.
 - a) Short run
 - b) long run
 - c) medium
 - d) very short run
- 6) Price Discrimination is the salient features of _____ market.
 - a) Perfect competition
 - b) monopoly
 - c) monopolistic competition
 - d) oligopoly
- 7) _____ point shows the minimum level of output to cover the cost of the firm.
 - a) Break-even
 - b) Iso-quant
 - c) Peak point
 - d) None of these
- 8) The functional relationship between input and output is called as _____.
 - a) Cost function
 - b) Revenue function
 - c) Production function
 - d) Demand function

B) True or false. 04

- 1) Average Revenue is the addition to the total revenue as a result of sold one extra unit of output.
- 2) Break-Even point is also called as no profit no loss point of the firm.
- 3) There are two sellers exist in monopoly market.
- 4) The concept of economies of scale is developed by Alfred Marshall.

Q.2 Answer the following. 12

- a) Explain the concept of Average Revenue and Marginal Revenue.
- b) Explain the types of factors of production.
- c) State the types of market on the basis of competition.
- d) Explain the Assumptions of Break-Even analysis.

Q.3 Attempt the following. 12

- a) Explain the internal economies of scale.
- b) Explain the features of Monopolistic Competition.

Q.4 Attempt the following. (Any One) 12

- a) What is Break-Event point? Explain the importance of Break-Even point.

OR

- b) Analyze the short run cost curves.

Q.5 Attempt the following. (Any One) 12

- a) Describe the Law of Variable Proportions.

OR

- b) What is Perfect Competition? Analyze the Features of Perfect Competition.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर — २०२५
Fundamentals of Banking - II (G08-0202)

वार, दिनांक: शनिवार, १५-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) बँकेत खाते उघडण्यासाठी बँकेकडे ——— अर्ज करावा लागतो.
 - अ) कागदावर
 - ब) विहित नमुन्यात
 - क) टकलिखित स्वरूपात
 - ड) यापैकी नाही
- २) बँकेत रोख रक्कम किंवा धनादेश खात्यावर भरण्यासाठी ——— चा वापर करतात.
 - अ) भरणा पावती
 - ब) धनादेश
 - क) ड्राफ्ट मागणी अर्ज
 - ड) यापैकी नाही
- ३) बँकेंत निश्चित काळासाठी रक्कम ठेव म्हणून ठेवल्यास ——— मिळते.
 - अ) पासबुक
 - ब) पावती
 - क) मुदत ठेव पावती
 - ड) यापैकी नाही
- ४) भागीदारी संस्थेत बँकेत ——— उघडावे लागते.
 - अ) व्यक्तिगत खाते
 - ब) संयुक्त खाते
 - क) भागीदाराचे एकत्र खाते
 - ड) यापैकी नाही
- ५) अज्ञान व्यक्तीचे खाते चालविताना ——— सही लागते.
 - अ) पालकाची
 - ब) अज्ञानाची
 - क) नातेवाईकाची
 - ड) यापैकी नाही
- ६) बँकेच्या एका शाखेने दुसऱ्या शाखेवर विशिष्ट रक्कम देण्यासंबंधी काढलेला लेखी आदेश म्हणजे ——— होय.
 - अ) धनादेश
 - ब) बँक ड्राफ्ट
 - क) बँका देश
 - ड) यापैकी नाही
- ७) ——— या पद्धतीत निधीचे तत्काळ हस्तांतरण होते.
 - अ) एन इ एफ टी
 - ब) बँक ड्राफ्ट
 - क) आरटीजीएस
 - ड) धनादेश

८) ——— बँकांचे कार्य प्रामुख्याने मोबाईल ॲप आधारित आहे.

- अ) लघु वित्त पुरवठा ब) व्यापारी बँक
क) विदेशी बँक ड) पेमेंट बँक

ब) चूक की बरोबर ते लिहा.

08

- १) पैशाचे, निधीचे किंवा रकमांचे स्थानांतरण एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी करणे हे एक बँकिंग क्षेत्रातील महत्त्वाची प्रक्रिया आहे.
- २) एटीएम कार्ड सेवा २४ तास चालू असते.
- ३) अलीकडच्या काळात आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर टाळला जातो.
- ४) ग्राहक परिचय प्रक्रिया कंसात (KYC) आधार कार्ड शिवाय केली जाते.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) वित्तीय साक्षरता
ब) बँक पासबुक
क) एटीएम कार्ड
ड) राष्ट्रीय इलेक्ट्रॉनिक निधी हस्तांतरण

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

१२

- अ) बँक खाते उघडण्याची कार्य पद्धती सांगा.
ब) ग्राहक परिचय निकष स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) ई-बँकिंग ची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

- ब) मोबाईल बँकिंग ची कार्य सांगा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) बँकांचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) कोअर बँकिंग फायदे लिहा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Fundamentals of Banking - II (G08-0202)**

Day & Date: Saturday, 15-11-2025

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) To open an account in a bank, one has to apply to the bank in the following manner _____.
 - a) On paper
 - b) In the prescribed form
 - c) In written form
 - d) None of these
- 2) To deposit cash or cheque into a bank account, _____ is used.
 - a) Payment receipt
 - b) Cheque
 - c) Demand draft application
 - d) None of these
- 3) If you keep money as a deposit in a bank for a fixed period, you get _____.
 - a) Passbook
 - b) Receipt
 - c) Fixed deposit receipt
 - d) None of these
- 4) In a partnership firm, a _____ account has to be opened in the bank.
 - a) Individual account
 - b) Joint account
 - c) Joint account of partners
 - d) None of these
- 5) While operating an account of an innocent person, _____ signature is required.
 - a) of the guardian
 - b) of the innocent person
 - c) of a relative
 - d) None of these
- 6) A written order issued by one branch of a bank to another branch to pay a specific amount is _____. Yes.
 - a) Cheque
 - b) Bank Draft
 - c) Bank Country
 - d) None of these
- 7) _____ In this method, funds are transferred instantly.
 - a) NEFT
 - b) Bank Draft
 - c) RTGS
 - d) Cheque
- 8) _____ The work of banks is mainly based on mobile apps.
 - a) Microfinance
 - b) Commercial Banks
 - c) Foreign Banks
 - d) Payment Banks

B) True or False. 04

- i) Transferring money, funds or amounts from one place to another is an important process in the banking sector.
- ii) ATM card service is available 24 hours a day.
- iii) In recent times, the use of modern technology is avoided.
- iv) The customer identification process is done without Aadhaar card in the bracket (KYC).

Q.2 Write Notes. 12

- a) Financial Literacy
- b) Bank Passbook
- c) ATM Card
- d) National Electronic Funds Transfer

Q.3 Answer the following questions. 12

- a) Explain the procedure for opening a bank account.
- b) Explain the criteria of customer identification.

Q.4 Broad Question. (Any One) 12

- a) State the features of e-banking.
- OR**
- b) State the working of mobile banking.

Q.5 Broad Question. (Any One) 12

- a) Explain the types of banks.
- OR**
- b) Write the core banking advantages.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर - २०२५
Fundamentals of Marketing (G08-0203)

वार, दिनांक: सोमवार, १७-११-२०२५
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८**
- १) ——— हे विपणन मिश्रण जनक म्हणून ओळखले जातात.

अ) फिलिप कोटलर	ब) पीटर ड्रकर
क) नील बोर्डन	ड) एल्टेन मेयो
 - २) ——— उत्पादन वितरणाशी संबंधित आहे.

अ) उत्पादन	ब) स्थान
क) किंमत	ड) प्रमोशन
 - ३) ——— ही विशिष्ट गट ओळखण्याची प्रक्रिया आहे.

अ) बाजार विभाजन	ब) बाजार संशोधन
क) बाजार स्थान	ड) बाजारभाव
 - ४) ——— हे ४ पी चा भाग नाही.

अ) उत्पादन	ब) लोक
क) किंमत	ड) ठिकाण
 - ५) ——— हा ग्राहक निर्णय प्रक्रियेचा शेवटचा टप्पा आहे.

अ) सेवा	ब) मागील खरेदी वर्तन
क) उत्पादनाची किंमत	ड) भविष्यातील खरेदी वर्तन
 - ६) ——— हा दीर्घकालीन विपणन दृष्टिकोन होय.

अ) हरित विपणन	ब) सामाजिक विपणन
क) निर्णय घेणे	ड) गट चर्चा
 - ७) ——— हे वस्तू किंवा सेवांच्या तात्काळ व्यवहारावर लक्ष केंद्रित करते.

अ) विक्री	ब) विपणन
क) जाहिरात	ड) विभाजन

- ८) — हे दीर्घकालीन ग्राहक संबंध निर्माण करण्यावर लक्ष केंद्रित करते.
अ) सेवा	ब) विपणन
क) जाहिरात	ड) संप्रेषण

ब) सत्य की असत्य

08

- १) बाजारपेठा म्हणजे उत्पादनांचे गटीकरण होय.
- २) विपणन हा शब्द विक्री आणि नफ्यावर लक्ष केंद्रित करणे असा आहे.
- ३) हरित विपणन म्हणजे उत्पादने आणि सेवांचा प्रचार करण्याची पद्धत.
- ४) लक्ष्य बाजार म्हणजे सामायिक वैशिष्ट्ये असलेल्या ग्राहकांचा समूह.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) पारंपारिक विरुद्ध आधुनिक विपणन
ब) हरित विपणन
क) बाजार लक्ष्यीकरण
ड) उत्पादन जीवन चक्र

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (लघु उत्तर)

१२

- अ) उत्पादनांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) सामाजिक विपणनाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तर प्रश्न सोडवा. (कोणताही एक)

१२

- अ) विपणन कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) उत्पादन आणि सेवांच्या किमतीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक)

१२

- अ) बाजार विभाजनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) ग्राहक वर्तणूक अर्थ, व्याख्या आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Fundamentals of Marketing (G08-0203)**

Day & Date: Monday, 17-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) _____ is known as a father of marketing mix.

a) Philip Kotler	b) Peter Drucker
c) Neil Borden	d) Elton Mayo
- 2) _____ is related to the product distribution.

a) Product	b) Place
c) Price	d) Promotion
- 3) _____ is the process of identifying distinct groups.

a) Market segmentation	b) Market research
c) Market location	d) Market price
- 4) _____ is not a part of the 4 Ps.

a) Product	b) People
c) Price	d) Place
- 5) _____ is the last stage of consumer decision process.

a) Service	b) Past purchase behaviour
c) Price of product	d) Future purchase behaviour
- 6) _____ is a long-term marketing approach.

a) Green marketing	b) Social marketing
c) Decision making	d) Group discussion
- 7) _____ focuses on the immediate transaction of goods or services.

a) Selling	b) Marketing
c) Advertising	d) Segmentation
- 8) _____ focuses on building long-term customer relationships.

a) Service	b) Marketing
c) Advertisement	d) Communication

B) True or false. 04

- 1) Markets are product grouping.
- 2) The term "Marketing" refers to Focusing on sales and profit.
- 3) Green marketing is the practice of promoting products and services.
- 4) A target market is a group of customers with shared characteristics.

Q.2 Write Short Notes. 12

- a) Traditional versus modern marketing
- b) Green marketing
- c) Market targeting
- d) Product life cycle

Q.3 Attempt the following. (Short Answer) 12

- a) Explain the types of products.
- b) Explain the need of social marketing.

Q.4 Attempt the following. (Any One) (Long Answer) 12

- a) Explain the functions of marketing.

OR

- b) Explain the factors affecting price of product and services.

Q.5 Attempt the following. (Any One) (Long Answer) 12

- a) Explain the significance of market segmentation.

OR

- b) Explain the Consumer behaviour meaning definition and importance.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Operations in Tally (G08-SEC-201)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct option for each question. 04

- 1) In Tally ERP 9, the primary purpose of a Purchase Order is _____.
 - a) To track stock movements
 - b) To manage purchase transactions
 - c) To send goods to customers
 - d) To track sales returns
- 2) In Tally ERP 9, _____ is used to record Receipt entries.
 - a) Payment Voucher
 - b) Contra Voucher
 - c) Receipt Voucher
 - d) Journal Voucher
- 3) Multiple currencies in Tally ERP 9 allows for _____.
 - a) Maintaining foreign currency transactions
 - b) Importing data in different currencies
 - c) Creating currency exchange rates
 - d) All of the above
- 4) The Security Control feature in Tally ERP 9 is used for _____.
 - a) Restricting access to certain reports
 - b) Backup and restore
 - c) Managing transactions between departments
 - d) Generating automatic reports

B) Indicate whether the statement is True or False. 02

- 1) Tally ERP 9 allows you to generate Bill of Materials for products in the inventory module.
- 2) Contra entries in Tally are used to transfer money between bank accounts and cash accounts.

Q.2 Write short notes on the following topics. 06

- a) Advanced Accounting Features in Tally ERP 9.
- b) Cost Centres and Cost Categories in Tally ERP 9.

- Q.3 Write short notes on the following topics. 06**
Banking Scenario Management in Tally ERP 9.
- Q.4 Answer the following question. (Any One) 06**
a) Explain the process of maintaining Bill Wise Details in Tally ERP 9.
b) Describe the use of Reorder Levels in Tally ERP 9 and its significance in inventory management.
- Q.5 Answer the following question. (Any One) 06**
a) How does Tally ERP 9 handle Batch Numbers in inventory? Explain its benefits and usage.
b) Discuss the role of Stock Ageing Analysis in Tally ERP 9.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५

Salesmanship and Sales Management (G08-SEC-202)

वार, दिनांक: मंगळवार, १८-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४

१) सेल्समनशिप ही एक ——— आहे जी सेल्समन वैयक्तिक विक्रीमध्ये वापरतो.

अ) उत्पादन	ब) कौशल्य
क) सेवा	ड) व्यवसाय

२) ——— विक्रेते: मोठ्या प्रमाणात उत्पादने विकणे.

अ) घाऊक	ब) किरकोळ
क) थेट	ड) सल्लागार

३) ——— व्यवस्थापन म्हणजे संस्थेतील विक्री ऑपरेशन्सचे नियोजन, अंमलबजावणी आणि नियंत्रण करण्याची प्रक्रिया.

अ) सेवा	ब) देवाणघेवाण
क) विक्री	ड) वस्तू

४) आत्मविश्वासू विक्रेता ——— मध्ये विश्वास निर्माण करतो.

अ) वस्तू	ब) ग्राहक
क) संबंध	ड) व्यवसाय

ब) खालील विधान चूक की बरोबर ते सांगा. ०२

१) वैयक्तिक विक्रीमध्ये लिहिलेल्या संदेशांचा वापर केला जातो.

२) विक्री प्रोत्साहन (बुद्धी) तंत्रे ही विक्री वाढवण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या दीर्घकालीन धोरणे आहेत.

प्र.२ लहान टीपा लिहा. ०६

अ) विक्रीतील नीतिमत्ता

ब) ग्राहकांचे समाधान

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
वैयक्तिक विक्रीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) विक्री व्यवस्थापनाची उत्क्रांती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) चांगल्या विक्री कौशल्याचे गुण स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) विक्री व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) विक्री प्रोत्साहनाच्या (विक्री वृद्धीच्या) तंत्रांचे स्पष्टीकरण द्या.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Salesmanship and Sales Management (G08-SEC-202)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Salesmanship is a _____ used by a salesperson in personal selling.
 - a) Product
 - b) Skill
 - c) Service
 - d) Business
- 2) _____ Salespersons: Sell products in bulk.
 - a) Wholesale
 - b) Retail
 - c) Direct
 - d) Consultative
- 3) _____ management refers to the process of planning, implementing, and controlling sales operations within an organization.
 - a) Service
 - b) Exchange
 - c) Sales
 - d) Goods
- 4) A confident salesperson develops trust in _____.
 - a) Goods
 - b) Customer
 - c) Relation
 - d) Business

B) State whether the following statement True or False. 02

- 1) Written messages are used in personal selling.
- 2) Sales promotion techniques are long-term strategies used to boost sales.

Q.2 Write Short Note. 06

- a) Ethics in selling
- b) Customer Satisfaction

Q.3 Attempt the following 06

Explain the Process of Personal Selling

Q.4 Attempt the following (Any One) 06

- a) Explain the Evolution of Sales Management
- OR**
- b) Explain the Qualities of Good Salesmanship.

Q.5 Attempt the following (Any One)

06

a) Explain the Significance of Sales Management.

OR

b) Explain the techniques of sales promotion.

बी.कॉम (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Office Management (G08-SEC-203)

Office Management (G08-SEC-203)

वार, दिनांक: मंगळवार, १८-११-२०२५

कमाल गुणः ३०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

08

१) --- हे एक ठिकाण आहे जिथे विविध प्रकारचे कार्यालयीन कामे केली जातात.

અ) ઘર

ब) कार्यालय

क) महाविद्यालय

ड) गोदाम

२) — हे एक चांगल्या कार्यालय व्यवस्थापकाचे गुणवैशिष्ट्य आहे.

अ) नेतृत्व गुण

ब) संघटन कौशल्य

क) संवाद कौशल्य

ड) वरील सर्व

३) — हे फार्डिलिंगचे महत्त्व आहे.

अ) सुरक्षा

ब) कार्यालयीन घटना

क) संवाद

ड) नैतिकता

४) एक चांगला कार्यालय व्यवस्थापक होण्यासाठी ——— आवश्यक आहे.

अ) शैक्षणिक पात्रता

ब) विपणन कौशल्य

क) राजकीय ज्ञान

ड) वरीलपैकी काहीही नाही

ब) खालील विधान चूक की बरोबर ते सांगा.

OR

१) संवाद कौशल्य हे कार्यालय व्यवस्थापकांसाठी महत्त्वाचे कौशल्य आहे.

२) ई-मेल हे इंटरनेट सुविधेशिवाय पाठवता येऊ शकतो.

प्र.२ टीपा लिहा.

03

अ) कार्यालयाचा अर्थ

ब) कार्यालयाचे महत्त्व

प्र.३ टीप लिहा.

03

कार्यालय व्यवस्थापकाची कर्तव्ये

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) कार्यालयाच्या कार्यावर सविस्तर उत्तर लिहा.
किंवा
ब) तारीख आणि वेळ स्टॅम्पवर सविस्तर उत्तर लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) कार्यालय व्यवस्थापकाच्या आवश्यक पात्रतेवर सविस्तर उत्तर लिहा.
किंवा
ब) कुरिअर सेवांवर सविस्तर उत्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Office Management (G08-SEC-203)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025

Max. Marks: 30

Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ is a place where various kinds of office work are done.
 - a) House
 - b) Office
 - c) College
 - d) Godown
- 2) _____ is a characteristic of a good office manager.
 - a) Leadership Qualities
 - b) Organizational Skills
 - c) Communication Skills
 - d) All of the above
- 3) _____ is importance of filing.
 - a) Security
 - b) Office Events
 - c) Communication
 - d) Ethics
- 4) For being a good office manager _____ is required.
 - a) Educational Qualification
 - b) Marketing Skills
 - c) Political Knowledge
 - d) None of the above

B) State whether the following statement True or False. 02

- 1) Communication skill is one of the important skills for office managers.
- 2) E-mail can be sent without internet facility.

Q.2 Write short notes on the following topics. 06

- a) Meaning of Office
- b) Importance of Office

Q.3 Write short notes on the following topics. 06

Duties of office manager.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

- a) Write a detailed answer on Functions of Office.
- b) Write a detailed answer on Date and Time Stamp.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 06

- a) Write a detailed note on essential qualification of office manager.
- b) Write a detailed note on courier services.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५
Share Market Trading (G08-SEC-204)

वार, दिनांक: मंगळवार, १८-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४**
- १) शेअर्सची खरेदी-विक्री करण्यासाठी ——— खाते वापरले जाते.

अ) आवर्ती	ब) बचत
क) डिमॅट	ड) यापैकी नाही
 - २) इंट्राडे ट्रेडिंग मध्ये शेअर्स ची खरेदी विक्री ——— केली जाते.

अ) एक दिवसात	ब) एक महिना
क) एक वर्ष	ड) पाच वर्ष
 - ३) शेअर्स चे भाव घटत असतील तर त्याला ——— असे म्हणतात.

अ) स्पॉट मार्केट	ब) बुल मार्केट
क) बिअर मार्केट	ड) यापैकी नाही
 - ४) निश्चित किंमतीच्या सिक्युरिटीजच्या खरेदीसाठीची ऑर्डर ——— म्हणून ओळखली जाते.

अ) लिमिट ऑर्डर	ब) ओपन ऑर्डर
क) स्टॉप लॉस ऑर्डर	ड) यापैकी नाही
- ब) खालील विधान चूक की बरोबर ते सांगा. ०२**
- १) स्मार्टफोन (मोबाईल) च्या साह्याने डिमॅट खाते संचालन करता येत नाही.
 - २) जेव्हा कंपनीच्या शेअर्स ची पहिल्यांदा खरेदी विक्री होते तेव्हा त्या बाजारात प्राथमिक बाजार म्हणतात.
- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे द्या. ०६**
- अ) मुच्युअल फंड म्हणजे काय?
 - ब) शेअर बाजारातील बुल मार्केट म्हणजे काय?

- प्र.३ थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 0६
- अ) प्रतिभूती म्हणजे काय? कोणत्याही दोन प्रतिभूती स्पष्ट करा.
- ब) शेअर बाजारातील बिअर मार्केट
- क) मुंबई शेअर बाजार
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) डिमॅट खाते काढून त्याद्वारे शेअरर्सची खरेदी विक्री कशा पद्धतीने केले जाते स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) इंट्राडे व्यवहाराचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) पोर्टफोलिओ म्हणजे काय? त्याची मूलतत्त्वे स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) प्राथमिक बाजार आणि दुय्यम बाजार यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Share Market Trading (G08-SEC-204)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025

Max. Marks: 30

Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ account is used for buying and selling of shares.
 - a) Recurring
 - b) Savings
 - c) Demat
 - d) None of these
- 2) In intraday trading, shares are bought and sold _____.
 - a) In a day
 - b) A month
 - c) A year
 - d) Five years
- 3) If the prices of shares are decreasing, it is called _____.
 - a) Spot market
 - b) Bull market
 - c) Bear market
 - d) None of these
- 4) An order for the purchase of securities of a fixed price is known as _____.
 - a) Limit order
 - b) Open order
 - c) Stop loss order
 - d) None of these

B) Answer the following: True or False. 02

- 1) Demat account cannot be operated with the help of Smartphone (mobile).
- 2) The market when shares of a company are bought and sold for the first time is called the primary market.

Q.2 Answer the following in short. 06

- a) What is Mutual Fund?
- b) What is a bull market in the stock market?

Q.3 Write the following Short Notes. (Any Two) 06

- a) What is security? Explain any two securities
- b) Bear Market in the stock market
- c) Bombay Stock Exchange

Q.4 Attempt the following Question in detail. (Any One) 06

a) Explain how shares are bought and sold through demat account.

OR

b) Explain intraday trading in detail.

Q.5 Attempt the following Question in detail. (Any One) 06

a) What is Portfolio? Explain the basics of Portfolio.

OR

b) Explain the difference between Primary market and Secondary market.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Mathematics - II (G08-SEC-205)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

04

- 1) If $y = X^n$ then $\frac{dy}{dx}$ is _____.
 - a) $\frac{x^{n+1}}{n+1}$
 - b) $\frac{x^{n+1}}{n-1}$
 - c) $n X^n$
 - d) $n x^{(n-1)}$
- 2) The _____ of values within which the variable takes the values is called an interval.
 - a) cost
 - b) range
 - c) principal
 - d) amount
- 3) The value of $\lim_{x \rightarrow 2} 4x^{-2}$ is _____.
 - a) 16
 - b) 14
 - c) 4
 - d) 1
- 4) $\int \frac{2}{x} dx =$ _____.
 - a) $2 \log x$
 - b) $\log x$
 - c) $\frac{2}{\log x}$
 - d) None of these

B) True or False.

02

- 1) $\log_a (m * n) = \log_a m - \log_a n$
- 2) If $y = u + v$ where u and v are differentiable function of x then $\frac{dy}{dx} = \frac{du}{dx} + \frac{dv}{dx}$

Q.2 Answer the following.

06

- a) Find range and domain of the function $f(x) = x + 3, 10 \leq x \leq 10$
- b) Find $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^3 + 10x^2 + 4x}{x}$

Q.3 Attempt the following. **06**

If $f(x) = x^2 - 4x + 6$, find the value of x such that $f(x) = f(x + 1)$

Q.4 Attempt the following. (Any One) **06**

a) Find $\int x e^x dx$

OR

b) If the total cost function $C = 4 + 2x + x^2$ find the average cost (AC) and marginal cost (MC) at $x = 3$.

Q.5 Attempt the following. (Any One) **06**

a) If $y = x^2 + \log 2x + 5$ find $\frac{dy}{dx}$

OR

b) The average cost function of good is $(AC) = \frac{2}{x} - \frac{x}{100} + \frac{3}{2}$ and the demand function is $p = 2.1 - \frac{x}{100}$ Find the profit function.

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) मुलाखतीची पूर्वतयारी कशी करावी?
- ब) माध्यमांतराची थोडक्यात ओळख करून द्या?
- क) अनौपचारिक मुलाखत व औपचारिक मुलाखत प्रकार विवेचन करा.
- ड) माध्यमांतराची कारणे व प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.३ थोडक्यात उत्तर लिहा 0६
- माध्यमांतर म्हणजे काय? ते सांगून माध्यमांतराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) साहित्य प्रकारांचे माध्यमांतर म्हणजे काय? ते सांगून कादंबरीतील माध्यमांतर सोदाहरण स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) मुलाखत म्हणजे काय? ते सांगून मुलाखतीचे प्रकार सांगा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Communication Skills - II (G08-SEC-207)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Which principle is most important in business email writing?
 - a) Lengthy descriptions
 - b) Using informal tone
 - c) Clarity and conciseness
 - d) Adding emojis and slang
- 2) Which of the following is not a principle of effective letter writing?
 - a) Courtesy
 - b) Vagueness
 - c) Clarity
 - d) Completeness
- 3) Which of the following is the main purpose of an order letter?
 - a) To place an order for goods or services
 - b) To request payment
 - c) To make a complaint
 - d) To praise the seller
- 4) A *sales letter* should mainly aim to: _____.
 - a) Describe company policies
 - b) Refuse an order
 - c) Inform about legal rules
 - d) Promote and persuade the customer to buy a product

B) Identify True or False. 02

- 1) To express personal feelings is the main purpose of a business letter.
 - a) True
 - b) False
- 2) A letter of appreciation is written to show gratitude for a service or action.
 - a) True
 - b) False

Q.2 Answer the following questions. 06

- a) Define business correspondence. Explain the importance of business letters in professional communication.
- b) Describe the structure and elements of a business letter. Illustrate your answer with an example.

- Q.3 Attempt the following question** **06**
Define trade letters. Discuss the importance of trade correspondence in business relationships.
- Q.4 Attempt the following. (Any One)** **06**
a) Discuss the structure and features of an effective business email.
How do emails differ from traditional letters?
OR
b) Compare and contrast the Full Block, Modified Block, and Semi-Block letter formats with diagrams.
- Q.5 Attempt the following. (Any One)** **06**
a) What are the key points to keep in mind while writing a letter of appreciation? How does such a letter help in business communication?
OR
b) What is a credit or status enquiry letter? Describe its purpose and give an example.

Set **P**

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
English for Competitive Examination – II (G08-SEC-208)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) What is an assumption in reasoning?
 - a) A hidden idea behind the argument
 - b) A fact already proved
 - c) A question in the passage
 - d) A final answer
- 2) Which one is in a logical sequence?
 - a) Monday, Sunday, Friday
 - b) 2,4, 6, 8
 - c) Cat, Mango, School
 - d) Tall, Small, Heavy
- 3) What is skimming in reading?
 - a) Reading word by word slowly
 - b) Reading quickly to get the main idea
 - c) Reading only numbers
 - d) Reading two times for memory
- 4) Which is a vocabulary question in comprehension?
 - a) What is the meaning of this word?
 - b) Who is the writer?
 - c) What is the story about?
 - d) How many lines are in the passage?

B) Identify true or false. **02**

- In a syllogism, two statements and one conclusion are needed.
 - True
 - False
- Scanning means reading quickly to find names or dates.
 - True
 - False

Q.2 Answer the following questions. 06

- What is the premise in reasoning? Give suitable examples.
- Explain the types of verbal reasoning problems like syllogism, logical sequences, and cause-and-effects with examples.

Q.3 Answer the following questions. 06

What is scanning? How does it help in reading comprehension?

Q.4 Attempt the following: (Any One) 06

a) What is syllogism? Give suitable examples.

OR

b) Explain arguments in verbal reasoning.

Q.5 Attempt the following: (Any One) 06

a) Why should students practice reading passages with a time limit?

OR

b) What are the strategies for answering factual questions?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
English for Specific Purpose – II (G08-SEC-209)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) What is the primary purpose of a business presentation?
 - a) To entertain the audience
 - b) To present business ideas clearly and effectively
 - c) To confuse the competitors
 - d) To avoid interaction with the audience
- 2) What does the phrase “Let me explain this further _____” indicate in a presentation.
 - a) Ending the presentation
 - b) Asking a question
 - c) Giving more details
 - d) Greeting the audience
- 3) What is the main goal of marketing communication?
 - a) To promote products or services clearly and effectively
 - b) To entertain employees
 - c) To confuse customers
 - d) To avoid customer feedback
- 4) What is the purpose of a follow-up email after a sales meeting?
 - a) To ask for a job
 - b) To cancel the deal
 - c) To gossip with the client
 - d) To thank the client and confirm next steps

B) Identify True or False. 02

- 1) Profit is a business-related word.
 - a) True
 - b) False
- 2) Using long and complicated sentences is a good strategy while writing marketing content.
 - a) True
 - b) False

Q.2 Answer the following questions. 06

- a) Define a business presentation. Why is it important in the modern business world?
- b) Explain any five tips for preparing an effective business presentation.

- Q.3 Attempt the following question** **06**
What is marketing communication? Discuss its importance in the modern business world.
- Q.4 Attempt the following. (Any One)** **06**
a) Describe the different parts of a business presentation - Introduction, Explanation, and Conclusion - with suitable examples.
OR
b) Write a short presentation on the topic: "The Importance of Time Management in Business."
- Q.5 Attempt the following. (Any One)** **06**
a) What are the characteristics of good marketing content? Give examples.
OR
b) Describe the role of clear language in sales communication. Why is it important?

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Creative Writing in English – II (G08-SEC-210)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) What is the main purpose of a business proposal?
 - a) To entertain the audience
 - b) To describe a product in detail
 - c) To suggest a solution to a problem and gain approval
 - d) To compare competitors
- 2) A *benefit* in a business proposal refers to: _____.
 - a) The writer's qualifications
 - b) What the audience will gain from the proposed solution
 - c) The risks involved
 - d) The contact information
- 3) What is the primary purpose of revising business writing?
 - a) To make the document longer
 - b) To correct spelling only
 - c) To translate it into other languages
 - d) To improve clarity, tone, and professionalism
- 4) A *writing portfolio* in business communication usually includes: _____.
 - a) Business writing samples like proposals, social media content, blogs
 - b) Personal diaries
 - c) Only handwritten notes
 - d) Newspaper articles

B) Identify True or False. 02

- 1) Fictional story is not a key element of a business proposal.
 - a) True
 - b) False
- 2) Reviewing and revising based on self and peer reflections helps in improving business writing most effectively.
 - a) True
 - b) False

Q.2 Answer the following questions. 06

- a) Explain the essential components of a well-structured business proposal with suitable examples.
- b) Describe the importance of tailoring business proposals to suit different audiences. Give examples of how this can be done effectively.

Q.3 Attempt the following question 06

What are the key components of a business writing portfolio? Explain with examples of different types of content included.

Q.4 Attempt the following. (Any One) 06

- a) How can a writer clearly state the objectives, solutions, and benefits in a business proposal?

OR

- b) Discuss the role of scripts and speech notes in delivering business presentations with confidence.

Q.5 Attempt the following. (Any One) 06

- a) Discuss the importance of revising and refining business writing. How does it improve communication?

OR

- b) Describe the step-by-step process of preparing a final draft of a business proposal for professional submission.

Seat
No.

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Urdu (G08-SEC-211)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

04

سوال نمبر 1. (A) صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) دو مختلف جغرافیائی مقامات پر رہنے والے لوگ ایک دوسرے کو دیکھ کر بات کر سکتے ہیں۔ اسے کیا کہتے ہیں؟

- (A) صوتی مواصلات
(B) متحرک تصویری مواصلات
(C) متون کے مواصلات
(D) تحریری مواصلات

(2) دو یا دو سے زیادہ لوگوں کے درمیان بات چیت کو کیا کہتے ہیں؟

- (A) غیر زبانی ترسیل
(B) حرکات و سکنات
(C) گفتگو
(D) ڈراما

(3) ای۔ میل۔ چیٹ کا شمار کونسی مواصلات میں ہوتا ہے؟

- (A) قدیم متون
(B) جدید متون
(C) قدیم ترسیل
(D) تصویری ترسیل

(4) الفاظ کی آواز کی درست ادا نگاری کیا کہلاتی ہے؟

- (A) تلفظ
(B) ہجا
(C) مخرج
(D) غنہ

02

سوال نمبر 1. (B) خانہ پری کیجیے / صحیح ہے یا غلط۔

(1) لوگوں کے درمیان بذریعہ اشارہ مواصلات غیر زبانی مواصلات کہلاتی ہے۔

صحیح غلط

(2) رموز و قاف کو انگریزی میں Punctuation کہتے ہیں۔

صحیح غلط

06

سوال نمبر.2. مختصر جوابات لکھیے۔

(1) متون کے موصلات کی تعریف لکھیے اور مثالیں دیجئے۔

(2) گروپ ڈسکشن کے متعلق مختصر نوٹ لکھیے۔

06

سوال نمبر.3. مختصر جوابات لکھیے۔

غیر زبانی ترسیل کی اقسام لکھیے۔

06

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(A) موصلات کی اہمیت و افادیت پر سیر حاصل نوٹ لکھیے۔

OR

(B) موصلات پر مفصل و مدلل نوٹ لکھیے۔

06

سوال نمبر.5. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(A) گفتگو کے اصول کیا ہیں۔ لکھ کر مثالیں دیجئے۔

OR

(B) گفتگو کے آداب پر مدلل بحث کیجئے۔

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५
Commercial Geography (G08-SEC-213)

वार, दिनांक: मंगळवार, १८-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 ४) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४**
- १) PATA ची स्थापना ——— साली झाली.
 अ) १९५१ ब) १९५२
 क) १९५३ ड) १९५४
- २) ——— भूगोल ही एक आर्थिक भूगोलाची शाखा आहे.
 अ) मानवी ब) पर्यटन
 क) प्राकृतिक ड) सामाजिक
- ३) स्थानिक नियोजन हे ——— नियोजनाचा एक प्रकार आहे.
 अ) पर्यटन ब) पर्यटक
 क) भौगोलिक ड) आर्थिक
- ४) पर्यटनामुळे ——— निर्माण होते.
 अ) बेरोजगारी ब) रोजगारी
 क) विषमता ड) समता
- ब) खालील विधान चूक की बरोबर ते सांगा. ०२**
- १) TAAI या प्रवासी एजन्सी चे मुख्यालय ठाणे येथे आहे.
 २) आंतरराष्ट्रीय पर्यटन करण्यासाठी व्हिसा व पासपोर्टची आवश्यकता नसते.
- प्र.२ टीपा लिहा. ०६**
- अ) पर्यटन नियोजन
 ब) पर्यटन व्यवस्थापन
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. ०६**
- पर्यटन नियोजनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **0६**
- अ) TAAI या आंतरराष्ट्रीय ट्रॅव्हल एजन्सीची उद्दिष्टे, भूमिका व कार्य स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) पर्यटन नियोजनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालीलपैकी प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **0६**
- अ) पर्यटन नियोजनातील अडचणी स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) PATA या आंतरराष्ट्रीय ट्रॅव्हल एजन्सीचे उद्दिष्टे व कार्य स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Commercial Geography (G08-SEC-213)**

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
4) Use of maps stencils is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) PATA is established in the year _____.
a) 1951 b) 1952
c) 1953 d) 1954
- 2) _____ Geography is a sub branch of Economic Geography.
a) Human b) Tourism
c) Physical d) Social
- 3) Local management is a type of _____ planning.
a) Tourism b) Tourist
c) Geographical d) Economic
- 4) Tourism create _____.
a) Unemployment b) Employment
c) Inequality d) Equality

B) Write True or False. 02

- 1) Thane is a headquarter of TAAI
- 2) Visa and passport is not required for international tourism.

Q.2 Write Short Note. 06

- a) Tourism planning.
- b) Tourism management.

Q.3 Write a short answer to the following question. 06

Explain the process of tourism planning.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

- a) Explain the objectives, role and functions of TAAI, an international travel agency.

OR

- b) Explain types of tourism planning.

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

06

a) Explain problems in tourism planning.

OR

b) Explain function and work of PATA, an international travel agency.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर — २०२५
Hindi (G08-SEC-214)

वार, तारीख: मंगलवार, १८-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

समय: दोपहर ०३:०० ते ०४:३०

सूचनाएँ: १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

प्र.१ अ) निम्नलिखित प्रश्नों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **०४**

१) ——— में साक्षात्कार का अधिक महत्व है।

अ) अनुसंधान	ब) दैनिक व्यवहार
क) मित्रता	ड) परिवार

२) पटकथा ——— की नींव होती है।

अ) उपन्यास	ब) फिल्म
क) कहानी	ड) निबंध

३) पटकथा लेखन में ——— का महत्व है।

अ) गीत	ब) संगीत
क) दृश्य और संवाद	ड) गीतकार

४) साक्षात्कार के माध्यम से किसी भी व्यक्ती के ——— परखा जाता है।

अ) ज्ञान	ब) कैशल्य
क) व्यवहार	ड) उपर्युक्त सभी

ब) निम्नलिखित अवतरण सही है या गलत लिखिए। **०२**

१) "साक्षात्कार दो या दो से अधिक व्यक्तियों के बीच एक औपचारिक वार्तालाप है"।

२) "साहित्य जगत में 'कथा वाचन' शैली को विकसित किया गया है"।

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **०६**

अ) प्रात्यक्षिक कार्य के चरण लिखिए।

ब) साक्षात्कार का उद्देश्य लिखिए।

- प्र.३ टिपणियाँ लिखिए। 0६
पटकथा लेखन के तत्व।
- प्र.४ निबंधात्मक प्रश्न लिखिए। 0६
अ) पटकथा का अर्थ परिभाषा एवं स्वरूप लिखिए।
अथवा
ब) आपके महाविद्यालय के प्रधानाचार्य का साक्षात्कार लिजिए।
- प्र.५ निबंधात्मक प्रश्न लिखिए। 0६
अ) प्रेम कथा पर आधारित किसी एक पटकथा को लिखिए।
अथवा
ब) साक्षात्कार का अर्थ बताकर उसकी परिभाषा एवं महत्व लिखिए।

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Accountancy
Company Accounts (Paper - III) (G08-DSC-301)**

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Shares can be forfeited _____.
 - a) For failure to attend meetings
 - b) For failure to repay the loan to the bank
 - c) For non - payment of call money
 - d) For which shares are pledged as a security
- 2) The Net Profit on forfeiture and reissue of equity shares is transferred to _____.
 - a) Capital Reserve
 - b) General Reserve
 - c) Dividend Equalization Reserve
 - d) Revaluation Reserve
- 3) In the Balance Sheet, Bank Overdraft will be shown as a liability under the heading _____.

a) Other Current Liabilities	b) Short Term Borrowings
c) Current Liabilities	d) Cash & Cash Equivalent
- 4) In a public company there must be minimum _____ or more members.

a) One	b) Two
c) Seven	d) Five
- 5) _____ refers to contracts entered into by the promoters on behalf of a proposed company.
 - a) Pre-incorporation / Preliminary contracts
 - b) Fiduciary contracts
 - c) Memorandum of Association
 - d) Articles of Association
- 6) _____ clause contains the details of liability of the members.

a) Name	b) Liability
c) Object	d) Capital

- 7) _____ contains rules and regulations for internal management of the company.
- Articles of Association
 - Prospectus
 - Memorandum of Association
 - Share Certificate
- 8) The profit earned by the company from the date of purchase to the date of incorporation is _____.
- Pre-incorporation profit
 - Post-incorporation profit
 - Notional profit
 - Revenue Profit

B) True or False.**04**

- Forfeiture of shares results in the reduction of Paid-up Capital.
- Promoters are the persons who undertake the process of formation of a company.
- Prospectus is a document which invites the public to buy the shares of a company.
- Salaries are allocated on the basis of turnover.

Q.2 Answer the following.**12**

- Memorandum of Association and its Clauses.
- What is Prospectus? Explain briefly its content.
- Modern Ltd was incorporated on 1st August 2024 to take over the business of Patil & Sons as a going concern from 1st April 2024. The total turnover for the year ending 31st March 2025 was Rs. 8,00,000 divided into Rs. 2,00,000 for the period up to 31st July 2024 and Rs. 6,00,000 for the remaining period. Calculate time ratio and sales ratio for pre and post incorporation periods.
- ABC Ltd. Company issued equity shares of Rs. 50 each at par payable as follows:

On application	Rs. 15
On allotment	Rs. 25
On First and final call	Rs. 10

All calls were duly received except Mr. Patil holding 200 shares did not pay first and final call money. Hence his shares were forfeited. The forfeited shares were reissued at Rs. 40 per share as fully paid up. Pass the journal entries to record the forfeiture and reissue transactions.

Q.3 Answer the following.**12**

- XYZ Ltd. invited Applications for 50,000 shares of Rs.20 each issued at par and payable as follows.

On Application	Rs. 6
On Allotment	Rs. 10
On First and final call	Rs. 4

The Issue is fully subscribed and allotted were made to all applicants. All calls were duly received. Pass necessary journal entries

b) Define a 'Company'. Briefly Explain the types of Companies.

Q.4 Answer the following question. (Any One)

12

- a) XYZ Ltd. was registered on 1st July 2024 to take over the running business from 1st April 2024. The company received its certificate of commencement of business on 1st August 2024. The accounts of the company for the year ended 31st March 2025 disclosed the following.
- i) Following items of expenses were debited to statement of Profit and Loss.

Particulars	Rs.
Commission on Sales	30,000
Office Expenses	20,000
Audit Fees	5,000
Debentures Interest	10,000
Directors Fees	15,000
Salaries	60,000
Rent	40,000
Printing and Stationery	4,000
Depreciation	30,000
Advertisement	45,000

- ii) Gross Profit for the year is Rs. 4,50,000
- iii) Total Turnover for the year ended 31st March 2025 amounted to Rs. 15,00,000 out of which Rs. 5,00,000 related to the first three months from 1st April 2024 to 30th June 2024.

Prepare the statement showing profit and loss for Pre-incorporation and Post-incorporation.

OR

- b) DEF Ltd. invited Applications for 25,000 shares of Rs.10 each issued at Rs. 12 per share payable as follows.
On Application	Rs. 2
On Allotment	Rs. 5 (including premium)
On First Call	Rs. 2
On Final Call	Rs. 3

Applications were received for 25,000 shares and Directors of Company allotted shares to all applicants. All calls were duly received except Mr. Jai to whom 100 shares were allotted failed to pay final call. These shares were forfeited and reissued to Mr. Vijay at Rs.6 per share as fully paid.

Pass necessary journal entries in the books of DEF Ltd.

Q.5 Answer the following question. (Any One)

- a) From the following particulars Furnished by PQR Ltd. Prepare the Balance Sheet as on 31st March 2024 as required by part I, Schedule III to the Companies Act, 2013

Particulars	Debit (Rs.)	Credit (Rs.)
Equity Share Capital (Face Value of Rs. 100 each)		25,00,000
Calls in Arrears	5,000	
Land and Building	13,50,000	
Plant and Machinery	10,80,000	
Furniture	2,40,000	
General Reserve		5,50,000
Loan from Bank (long term)		3,50,000
Inventory:		
- Raw Materials	1,25,000	
- Finished Goods	5,00,000	
Provision for Taxation		3,25,000
Trade Receivables	5,50,000	
Short Term Advances	1,80,000	
Profit and Loss Account		2,25,000
Cash at Bank	1,20,000	
Cash in Hand	6,00,000	
Unsecured Loans (long term)		3,00,000
Trade Payables (for goods and expenses)		4,00,000
Loans and advances from related parties		1,00,000
	47,50,000	47,50,000

Additional Information:

- i) The cost of Assets was:

Particulars	Rs.
Building	15,00,000
Plant and Machinery	12,00,000
Furniture	3,00,000

- ii) Transfer Rs. 50,000 to General Reserve is proposed by Board of Directors.
- iii) The Board of Directors declared a Dividend @ 10% on the paid-up Capital on 2nd April 2024.

OR

- b) Following figures extracted from the Trial Balance of ABC Ltd. as on 31st March 2024.

Particulars	Rs.
Sales	49,00,000
Interest Received	75,000
Dividend Received	25,000
Purchases	30,00,000
Inventories (on 01-04-2023)	1,00,000
Inventories (on 31-03-2024)	75,000
Salaries	3,00,000
Staff Welfare Expenses	1,50,000
Interest Expenses	2,25,000
Other Borrowing Costs	25,000
Rent, Rates and Taxes paid	50,000
Repairs to Buildings	75,000
Repairs to Machinery	25,000
Insurance	15,000
Miscellaneous Expenses	10,000

Additional Information:

- i) Depreciation is charged on Buildings Rs. 1,75,000 and on Machinery Rs. 1,25,000.
 - ii) Income tax to be provided at the rate 30%
- Prepare Statement of Profit and Loss for the year ended 31st March 2024.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Advanced Banking
Advanced Banking and Finance - III (G08-DSC-303)

वार, दिनांक: मंगळवार, २८-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) खालीलपैकी कोणते आर्थिक प्रणालीचा भाग आहे?

अ) बँका	ब) कारखाने
क) शाळा	ड) रुग्णालये

२) SEBI कोणत्या बाजाराचे नियमन करते?

अ) कृषी बाजार
ब) मनी मार्केट
क) भांडवली बाजार (कॅपिटल मार्केट)
ड) कामगार बाजार

३) खालीलपैकी कोणते कर्जदार सुरक्षा (Creditorship Security) आहे?

अ) इक्विटी शेअर	ब) प्रेफरन्स शेअर
क) डिबेंचर	ड) नो-पार स्टॉक

४) ट्रेझरी बिल कोण जारी करते?

अ) खाजगी कंपन्या	ब) व्यक्ती
क) सरकार	ड) बँका

५) खालीलपैकी कोणते वित्तीय व्युत्पन्न (फायनान्शियल डेरिव्हेटिव्ह) आहे?

अ) बाँड	ब) शेअर
क) फ्युचर्स	ड) म्युच्युअल फंड

६) कॉल मनी वापरली जाते: ———.

अ) दीर्घकालीन कर्जासाठी	ब) फोन बिलासाठी
क) अल्पकालीन कर्जासाठी	ड) जमीन खरेदीसाठी

७) FDI म्हणजे काय?

- अ) परकीय थेट गुंतवणूक ब) अंतिम कर्ज साधन
क) मुदत ठेवीवरील व्याज ड) परकीय देशांतर्गत निर्देशांक

८) खालीलपैकी कोणता आर्थिक बाजार नाही?

- अ) भांडवली बाजार ब) मनी मार्केट
क) भाजीपाला बाजार ड) डेरिव्हेटिव्ह्स बाजार

ब) योग्य की अयोग्य.

08

- १) RBI हे भारतीय आर्थिक प्रणालीचे मुख्य नियंत्रक आहे.
२) इक्विटी शेअरधारकांना निश्चित लाभांश मिळतो.
३) प्रमाणपत्र ठेवी (Certificate of Deposit) हे मनी मार्केटचे साधन आहे.
४) युरो मार्केट हा भारतातील स्थानिक बाजार आहे.

प्र.२ लघुत्तरी प्रश्न.

१२

- अ) आर्थिक प्रणाली म्हणजे काय?
ब) भारतीय भांडवली बाजाराची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
क) डिबेंचर म्हणजे काय?
ड) मनी मार्केटमधील दोन नवीन घडामोडी लिहा.

प्र.३ टिपा लिहा.

१२

- अ) आर्थिक विकासामधील वित्तीय प्रणालीचे महत्त्व
ब) भारतीय मनी मार्केटची रचना

प्र.४ पुढीलपैकी कोणतेही एक दीर्घ उत्तर लिहा.

१२

- अ) भारतीय आर्थिक प्रणालीची रचना व घटक समजावून सांगा.
किंवा
ब) भारतातील आर्थिक बाजाराचा विकास व प्रकार समजावून सांगा.

प्र.५ पुढीलपैकी कोणतेही एक दीर्घ उत्तर लिहा.

१२

- अ) मनी मार्केटमधील विविध साधने समजावून सांगा.
किंवा
ब) डेरिव्हेटिव्ह्स मार्केट म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व व प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Banking
Advanced Banking and Finance - III (G08-DSC-303)**

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Which of the following is a part of the financial system?

a) Banks	b) Factories
c) Schools	d) Hospitals
- 2) SEBI regulates which of the following markets?

a) Agricultural market	b) Money market
c) Capital market	d) Labour market
- 3) Which of the following is a creditorship security?

a) Equity Share	b) Preference Share
c) Debenture	d) No-par stock
- 4) Treasury Bills are issued by: _____.

a) Private Companies	b) Individuals
c) Government	d) Banks
- 5) Which one is a financial derivative?

a) Bond	b) Share
c) Futures	d) Mutual Fund
- 6) Call money is used for: _____.

a) Long-term loan	b) Phone bills
c) Short-term borrowing	d) Buying land
- 7) What does FDI stand for?

a) Foreign Direct Investment	b) Final Debt Instrument
c) Fixed Deposit Interest	d) Foreign Domestic Index
- 8) Which one of these is not a financial market?

a) Capital market	b) Money market
c) Vegetable market	d) Derivatives market

B) True or False. 04

- 1) RBI is the main regulator of the Indian financial system.
- 2) Equity shareholders get fixed dividends.
- 3) Certificate of Deposit is a money market instrument.
- 4) Euro market is a local Indian market.

Q.2 Write short answers. 12

- a) What is a financial system?
- b) Write any two features of the Indian Capital Market.
- c) Define debentures.
- d) Mention two recent developments in the money market.

Q.3 Write Short Notes. 12

- a) Role of financial system in economic development
- b) Structure of Indian money market

Q.4 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain the structure and components of the Indian financial system.

OR

- b) Describe the development and types of financial markets in India.

Q.5 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain the different types of money market instruments.

OR

- b) What is the Derivatives Market? Explain its importance and types.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Business Administration - III
Organizational Behaviour (G08-DSC-305)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) संघटनात्मक वर्तन प्रामुख्याने कोणाशी संबंधित आहे?
 - अ) संस्थेच्या बाह्य वातावरणाशी
 - ब) संस्थेमधील कर्मचाऱ्यांच्या वर्तनाशी
 - अ) उत्पादन डिझाइनशी
 - अ) तांत्रिक विकासाशी
- २) खालीलपैकी कोणता संघटनात्मक वर्तनाचा विश्लेषण स्तर नाही?
 - अ) वैयक्तिक
 - ब) गट
 - क) संघटना
 - ड) सरकार
- ३) मास्तोच्या गरजांच्या श्रेणीमध्ये खालीलपैकी कोणती गरज उच्च स्तरावरील आहे?
 - अ) सुरक्षिततेच्या गरजा
 - ब) शारीरिक गरजा
 - क) आत्मप्राप्तीच्या गरजा
 - ड) सामाजिक गरजा
- ४) हर्जबर्गच्या दोन घटक सिद्धांतामध्ये कोणते दोन घटक समाविष्ट आहेत?
 - अ) प्रेरणा आणि यश
 - ब) स्वच्छता आणि प्रेरणा
 - क) प्रतिष्ठा आणि संबंधितता
 - ड) सत्ता आणि संलग्नता
- ५) खालीलपैकी कोणता संघ बांधणीचा मुख्य घटक आहे?
 - अ) स्पर्धा
 - ब) संघर्ष
 - क) संवाद
 - ड) एकाकीपणा

- ६) संघ बांधणीचा मुख्य उद्देश काय आहे?
 अ) वैयक्तिक काम देणे
 ब) वैयक्तिक उद्दिष्टे वाढवणे
 क) सहकार्य व कार्यक्षमता सुधारणे
 ड) कामाचे तास कमी करणे
- ७) नवोपक्रम प्रक्रियेतील पहिला टप्पा कोणता आहे?
 अ) चाचणी
 ब) कल्पना निर्मिती
 क) अंमलबजावणी
 ड) विपणन
- ८) नवोपक्रम सर्वाधिक कोणाशी संबंधित आहे?
 अ) स्थैर्य
 ब) बदल
 क) पुनरावृत्ती
 ड) परंपरा

ब) सत्य की असत्य लिहा.

०४

- १) संगठनात्मक वर्तन हे लोक संस्थेमध्ये आणि संस्थेच्या आजूबाजूला काय विचार करतात, काय अनुभवतात आणि काय करतात याचा अभ्यास आहे.
- २) मास्लोच्या गरजांच्या श्रेणीच्या सिद्धांतामधील सर्वोच्च गरज म्हणजे आत्म-साक्षात्काराची गरज आहे.
- ३) सकारात्मक संघटनासाठी प्रभावी संवाद महत्त्वाचा असतो.
- ४) बदल व्यवस्थापन फक्त मोठ्या संस्थांमध्ये लागू होते.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) संघटनात्मक वर्तन
- ब) व्यक्तिमत्त्व
- क) समूह वर्तन
- ड) नवीनता

प्र.३ लघु उत्तर लिहा.

१२

- अ) संस्थेमध्ये संघटनात्मक वर्तनाचे महत्त्व
- ब) संघ बांधणी आणि संघ कार्यक्षमता

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) संघटनात्मक वर्तन म्हणजे काय? संघटनात्मक वर्तनाचा उत्क्रांतीचा प्रवास आणि इतिहास स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) मास्लोचा प्रेरणा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) गटवर्तन म्हणजे काय? गटवर्तनातील संघर्ष स्पष्ट करा.

किंवा

ब) संस्थात्मक रचना आणि आराखडा (डिझाइन) स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Administration - III
Organizational Behaviour (G08-DSC-305)**

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Organizational Behavior is primarily concerned with _____.
 - a) External environment of the organization
 - b) Employee behavior within the organization
 - c) Product design
 - d) Technological development
- 2) Which of the following is not a level of analysis in Organizational Behavior?

a) Individual	b) Group
c) Organizational	d) Government
- 3) According to Maslow's hierarchy, which of the following is a higher-order need?

a) Safety needs	b) Physiological needs
c) Self-actualization needs	d) Social needs
- 4) Herzberg's Two-Factor Theory includes which two factors?
 - a) Motivation and Achievement
 - b) Hygiene and Motivation
 - c) Esteem and Belongingness
 - d) Power and Affiliation
- 5) Which of the following is a key element of team building?

a) Competition	b) Conflict
c) Communication	d) Isolation
- 6) The main objective of team building is to _____.
 - a) Assign individual work
 - b) Increase personal goals
 - c) Improve collaboration and performance
 - d) Reduce working hours

- 7) The first step in the innovation process is _____.
a) Testing b) Idea Generation
c) Implementation d) Marketing
- 8) Innovation is most closely linked with _____.
a) Stability b) Change
c) Repetition d) Tradition

B) True or false.

04

- 1) Organizational behavior is the study of what people think, feel, and do in and around organizations.
- 2) The highest level of need in Maslow's hierarchy of need theory is the need for self-actualization.
- 3) Effective communication is important for successful team building.
- 4) Change management only applies to large organizations.

Q.2 Write short notes.

12

- a) Organizational Behavior
- b) Personality
- c) Group Behavior
- d) Innovation

Q.3 Write short answers.

12

- a) Importance of Organizational Behavior in Organizations.
- b) Team Building and Team Effectiveness.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

12

- a) What is Organizational Behavior? Explain Evolution and History of Organizational Behavior.**

OR

- b) Explain Maslow's Theory of Motivation.**

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

12

- a) What is Group Behavior? Explain Group Behavior Conflict.**

OR

- b) Explain Organizational Structure and Design.**

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५

Business Management

Business Organization and Management - I (G08-DSC-307)

वार, दिनांक: मंगळवार, २८-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) उत्पादकता वाढविण्यासाठी काय जास्त उपयुक्त आहे?
 - अ) प्रमाणित यंत्रसामग्री
 - ब) दर्जेदार कच्चा माल
 - क) मानव संसाधन व्यवस्थापन
 - ड) वरील सर्व
- २) ——— हे कार्यात्मक संघटनेचे जनक आहेत.
 - अ) फ्रेड्रिक टेलर
 - ब) हेन्री फेयॉल
 - क) चेस्टर बर्नाड
 - ड) वरील पैकी नाही
- ३) ——— ही व्यवसाय संघटनेची तत्वे आहेत.
 - अ) उद्देश तत्व
 - ब) समन्वयाचे तत्व
 - क) दोन्ही अ आणि ब
 - ड) वरीलपैकी नाही
- ४) ——— हे रेखा संघटनेचे फायदे आहेत.
 - अ) साधेपणा
 - ब) त्वरित निर्णय
 - क) शिस्त
 - ड) वरीलपैकी सर्व
- ५) औद्योगिक उत्पादकतेवर ——— घटक परिणाम करतात.
 - अ) बाजारपेठीय घटक
 - ब) शासकीय धोरणे
 - क) नैसर्गिक घटक
 - ड) वरीलपैकी सर्व
- ६) ——— म्हणजे तुमच्या कर्मचाऱ्यांसाठी विशिष्ट उद्दिष्टे निश्चित करण्याची प्रक्रिया.
 - अ) रेखा संघटन
 - ब) उद्दिष्टांनुसार व्यवस्थापन
 - क) कार्यात्मक संघटन
 - ड) वरीलपैकी नाही
- ७) ——— संघटना म्हणजे अशी व्यवस्थापन रचना, जिथे एका कर्मचाऱ्याला एकापेक्षा जास्त वरिष्ठांना किंवा नेत्यांना रिपोर्ट करावे लागते.
 - अ) कार्यात्मक संघटन
 - ब) मॅट्रिक्स संघटन
 - क) रेखा संघटन
 - ड) वरीलपैकी नाही

- ८) ——— संघटन म्हणजे कंपन्यांचा एक गट जो एक युती तयार करतो, माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर करून विशिष्ट उद्दिष्टांसाठी सहकार्य करतो आणि उद्दिष्ट साध्य झाल्यानंतर ते विघटित होते.
- अ) मॅट्रिक्स संघटन ब) रेखा संघटन
क) अभासी संघटन ड) वरीलपैकी नाही

ब) बरोबर की चूक लिहा.

०४

- १) रेखा संघटन प्रकारालाच साखळी संघटन असे म्हटले जाते.
- २) समान उद्देशाच्या पूर्ततेसाठी स्थापन करण्यात आलेला मानवी संघ म्हणजे संघटन होय.
- ३) क्रियात्मक संघटन हे लहान उद्योगांना उपयोगी पडते.
- ४) व्यवस्थापन कार्यक्षेत्र म्हणजे एका अधिकाऱ्याद्वारे एका वेळी किती कर्मचाऱ्यांवर प्रभावीपणे देखरेख आणि व्यवस्थापन केले जाऊ शकते याची संख्या होय.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) रेखा आणि कर्मचारी संघटनेचे फायदे
ब) अनौपचारिक संघटन
क) MBO चे फायदे
ड) अभासी संघटनेचे तोटे

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) व्यवसाय संघटनेचे महत्त्व
ब) व्यवस्थापन कार्यक्षेत्रावर परिणाम करणारे घटक

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) रेखा संघटन म्हणजे काय? त्यापासून होणारे फायदे व तोटे सांगा.
किंवा
ब) क्रियात्मक संघटन म्हणजे काय? त्यापासून होणारे फायदे व तोटे सांगा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) उत्पादकता म्हणजे काय? औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
किंवा
ब) कार्यक्षमता म्हणजे काय? औद्योगिक कार्यक्षमतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Management
Business Organization and Management - I (G08-DSC-307)**

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) For improving productivity, which is most useful _____.
 a) Standard Machinery
 b) Quality Raw Material
 c) Human Resource Management
 d) All of the above
- 2) _____ is the father of functional organization.
 a) Frederick Taylor
 b) Henri Fayol
 c) Chester Barnard
 d) None of above
- 3) _____ are the principles of Business Organization.
 a) Objective principle
 b) Co-ordination principle
 c) Both a) and b)
 d) None of above
- 4) _____ are advantages of Line Organization.
 a) Simplicity
 b) Quick decision-making
 c) Discipline
 d) All of above
- 5) _____ factors affects industrial productivity.
 a) Marketing factors
 b) Government policy
 c) Natural factors
 d) All of above
- 6) _____ means the process of setting specific objectives for your employees.
 a) Line organization
 b) Management by objectives
 c) Functional organization
 d) None of above
- 7) _____ organization is a company structure where teams report to multiple leaders.
 a) Functional organization
 b) Matrix organization
 c) Line organization
 d) None of above

- 8) _____ organization means a group of companies forming an alliance, utilizing information technology to collaborate towards a specific objective and disbanding once the objective is achieved.
- a) Matrix organization b) Line organization
 - c) Virtual organization d) None of above

B) Explain True or False.**04**

- 1) Line organization is also called as Chain organization.
- 2) Organization is the form of every human association for the attainment of a common purpose.
- 3) Functional organization is useful for small-scale industries.
- 4) Span of management is the number of subordinates a manager can effectively supervise and manage at one time.

Q.2 Answer the following. (Short Notes)**12**

- a) Merits of Line and Staff organization
- b) Informal organization
- c) Benefits of MBO
- d) Demerits of virtual organization

Q.3 Answer the following. (Short Answers)**12**

- a) Importance of Business Organization.
- b) Factors Affecting Span of Management.

Q.4 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One)**12**

- a) Explain Line Organization? Give its Merits and Demerits?

OR

- b) Explain Functional Organization? Give its Merits and Demerits.

Q.5 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One)**12**

- a) Explain Productivity. Give factors affecting Industrial Productivity.

OR

- b) Explain Efficiency. Give factors affecting Industrial Efficiency.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Advanced Insurance - III
Insurance and Salesmanship (G08-DSC-309)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) योग्य कर्मचाऱ्यांचा शोध घेणे आणि त्यांना नोकरीसाठी अर्ज करण्यास प्रोत्साहित करणे या प्रक्रियेला ——— म्हणतात.

अ) भरती	ब) निवड
क) पदोन्नती	ड) प्रेरणा

२) ——— ही अशी प्रक्रिया आहे ज्यामध्ये आपण विशिष्ट नोकरीसाठी उमेदवाराची नेमणूक करतो.

अ) निवड	ब) भरती
क) प्रशिक्षण	ड) संवाद

३) ——— ही भरतीचा बाह्य स्रोत आहे.

अ) पदोन्नती	ब) बदली
क) परिसर भरती	ड) निवृत्त व्यवस्थापक

४) पदोन्नती देऊन नोकरीची जागा भरणे याला ——— म्हणतात.

अ) भरतीचे अंतर्गत स्रोत	ब) भरतीचे बाह्य स्रोत
क) जाहिरात	ड) आदर

५) भरती ही साधारणपणे ——— प्रक्रिया मानली जाते.

अ) सतत	ब) अनियमित
क) सतत आणि अनियमित	ड) सामान्य

६) प्रशिक्षण हे ——— सुधारण्यास मदत करते.

अ) कौशल्य	ब) ज्ञान
क) व्यक्तिमत्त्व	ड) हे सर्व

- ७) — ला वर्तनांचा संच म्हणतात.
 अ) विक्री नीतिमत्ता ब) भरती प्रक्रिया
 क) व्यक्तिमत्त्व ड) विक्री प्रक्रिया
- ८) — तत्वे विश्वास आणि दीर्घकालीन संबंध निर्माण करण्यावर लक्ष केंद्रित करतात.
 अ) मूल्य ब) नैतिक विक्री
 क) वृत्ती ड) सद्भावना

ब) सत्य की असत्य लिहा.

०४

- १) प्रशिक्षणामुळे कर्मचाऱ्यांचे कौशल्य आणि ज्ञान वाढते.
- २) नवीन ग्राहक हे पहिल्यांदाच खरेदी करणारे असतात आणि अनेकदा माहिती आणि मार्गदर्शन शोधत असतात.
- ३) ग्राहकाला व्यवसायाचा राजा मानले जात नाही.
- ४) निष्ठावंत ग्राहक हे सर्वोच्च प्राधान्य ग्राहक गट आहेत.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) खरेदी हेतू
- ब) विक्री प्रक्रिया
- क) विक्रीतील नैतिकता
- ड) विक्री बंद करणे

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) विक्रीवरील आक्षेपांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) विमा उत्पादने विक्रीतील उदयोन्मुख समस्या स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) विक्री कौशल्याचे महत्त्व आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) विक्री प्रक्रियेतील ग्राहकांचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) भरती आणि निवड यातील फरक स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) प्रशिक्षणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Insurance - III
Insurance and Salesmanship (G08-DSC-309)**

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) The process of searching for appropriate employees and encouraging them to apply for jobs is called as _____.
a) Recruitment b) Selection
c) Promotion d) Motivation
- 2) _____ is the process in which we finally appoint the candidate for the particular job.
a) Selection b) Recruitment
c) Training d) Communication
- 3) _____ is an external source of recruitment.
a) Promotion b) Transfer
c) Campus Recruitment d) Retired managers
- 4) Fill the job opening by promoting is called as _____.
a) Internal sources of recruitment
b) External sources of recruitment
c) Advertisement
d) Respect
- 5) Recruitment is generally considered a _____ process.
a) Continuous b) Irregular
c) Continuous and Irregular d) Common
- 6) Training is help to improve the _____.
a) Skill b) Knowledge
c) Personality d) All of these
- 7) _____ is called a set of behaviours.
a) Sales ethics b) Recruitment Process
c) Personality d) Selling process

8) _____ principles focus on building trust and long-term relationships.

- a) Value
- b) Ethical selling
- c) Attitude
- d) Goodwill

B) True or False. 04

- 1) Training is enhances employee skills and knowledge.
- 2) New Customers are first-time buyers and often seeking information and guidance.
- 3) The customer is not considered as the king of the business.
- 4) Loyal customers are the top priority customer groups.

Q.2 Write short note. 12

- a) Buying Motives
- b) Selling Process
- c) Ethics in selling
- d) Closing the sale

Q.3 Write short answer. 12

- a) Explain the types of selling objections.
- b) Explain emerging Issues in selling insurance products.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the importance and scope of salesmanship.

OR

- b) Explain the types of customers in selling process.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the difference between Recruitment and Selection.

OR

- b) Explain the objectives of training.

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Cost Accounting
Introduction to Cost Accounting (Paper – III) (G08-DSC-311)**

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options.

08

- 1) One of the objectives of cost accounting is to determine accurate _____.
a) Sales b) Profit
c) Cost d) Liability
- 2) Depreciation of machinery is classified as _____ cost.
a) Direct b) Indirect
c) Variable d) Prime
- 3) The difference between total cost and prime cost is _____.
a) Overhead b) Loss
c) Profit d) Wages
- 4) A cost that is considered for decision-making is _____ cost.
a) Sunk b) Relevant
c) Fixed d) Marginal
- 5) A person in charge of a department treated as a cost centre is a _____ cost centre.
a) Process b) Operation
c) Personal d) Impersonal
- 6) The system where cost and financial accounts run separately is _____ system.
a) Integral b) Non-integral
c) Composite d) Marginal
- 7) Cost those changes in total but remains constant per unit is _____ cost.
a) Fixed b) Variable
c) Direct d) Standard
- 8) For hotel services, the usual cost unit is per _____.
a) Room-day b) Meal
c) Night d) Guest

B) True or False.**04**

- 1) Indirect costs are also called overheads.
- 2) A hybrid system is a combination of integral and non-integral features.
- 3) Cost accounting systems are the same for all industries.
- 4) Cost accounting is concerned only with recording financial transactions.

Q.2 Write Short Notes / Solve the Problems.**12**

- a) Scope of Cost Accounting
- b) Cost Accounting System
- c) Unit Costing
- d) Variable Cost

Q.3 Answer the following questions.**12**

- a) Distinguish between fixed costs, variable costs.
- b) Distinguish between integral and non-integral cost accounting systems.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)**12**

- a) Define cost center. Explain different types of cost centers with examples.

OR

- b) Write a detailed note on the importance of cost classification in cost control.

Q.5 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Write a detailed note on the significance of cost centers and cost units in cost accounting.

OR

- b) Explain the features, advantages, and limitations of an integrated cost accounting system.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

**Advanced Accountancy
Fundamentals Of Auditing (Paper - IV) (G08-DSC-302)**

वार, दिनांक: गुरुवार, ३०-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) लेखापरीक्षणाची मुख्य तत्त्वे ——— आहेत.

अ) वस्तुनिष्ठता	ब) सचोटी
क) गोपनीयता	ड) वरीलपैकी सर्व
- २) ——— हा कागदोपत्री पुरावा आहे, ज्यामुळे पुस्तकातील नोंदी अधिकृत आहेत याची खात्री होते.

अ) मूल्यांकन	ब) घसारा
क) प्रमाणके	ड) सत्यापन
- ३) कर्मचारी लाभ खर्चाचे लेखापरीक्षण करताना ——— दस्तऐवज पडताळणे आवश्यक आहे.

अ) खरेदी बीजके	ब) विक्री ऑर्डर
क) पगारबिल नोंदी	ड) बँक सामंजस्य निवेदन
- ४) लेखापरीक्षकाच्या मोबदल्याबाबत कंपनी कायदा २०१३, कलम ——— अंतर्गत नियम देण्यात आले आहे.

अ) कलम १३९	ब) कलम १४१
क) कलम १४२	ड) कलम १४४
- ५) कंपनी कायदानुसार कंपनीचे लेखापरीक्षण हे ——— आहे.

अ) अनिवार्य	ब) ऐच्छिक
क) २ वर्षातून एकदा	ड) वरीलपैकी नाही
- ६) आर्थिक वर्षाच्या शेवटी पूर्ण लिहून झालेल्या लेखापुस्तकाचे परीक्षण केले जाते त्यास ——— लेखापरीक्षण असे म्हणतात.

अ) अंतर्गत लेखापरीक्षण	ब) मध्यावधी लेखापरीक्षण
क) परिव्यय लेखापरीक्षण	ड) अंतिम लेखापरीक्षण

- ७) ——— म्हणजे कर्मचाऱ्यांमध्ये कामाच्या विभाजनावर लक्ष केंद्रित करून, एका कर्मचाऱ्याचे काम दुसऱ्या कर्मचाऱ्याकडून सतत पडताळणी करणे होय.
 अ) अंतर्गत नियंत्रण ब) प्रमाणन
 क) सत्यापन ड) वरीलपैकी नाही
- ८) लेखापरीक्षण म्हणजेच 'ऑडिट' हा शब्द लॅटिन भाषेतील 'ऑडियर' या शब्दापासून आला असून याचा अर्थ ——— आहे.
 अ) तपासणे ब) ऐकणे
 क) सत्यता ड) परीक्षण

ब) बरोबर किंवा चूक सांगा.

०४

- १) लेखापरीक्षणाचा मुख्य उद्देश चुका आणि फसवणूक शोधणे आणि त्यांना आळा घालणे हा आहे.
- २) स्थिर संपत्तीचे लेखापरीक्षणासाठी प्रत्यक्ष संपत्तीचे पडताळणी करणे हा महत्त्वाचा धागा आहे.
- ३) लेखापरीक्षणात रोख व्यवहारांची संबंधित प्रमाणके तपासली जात नाहीत.
- ४) बँकेच्या लेखापरीक्षणात वैधानिक रोखता प्रमाण (SLR) हा घटक अत्यंत महत्त्वाचा आहे.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) अंतर्गत तपासणी म्हणजे काय?
- ब) लेखापरीक्षणाचे ५ फायदे लिहा.
- क) प्रमाणनाचा अर्थ लिहा.
- ड) 'लाभांची घोषणा आणि वितरण' चा अर्थ लिहा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) लेखापरीक्षणाची तंत्रे स्पष्ट करा.
- ब) कंपनी लेखापरीक्षकाची पात्रता व अपात्रता स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) सहकारी संस्थेचे लेखापरीक्षण करताना विचारात घ्यावे लागणारे मुद्दे सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) सत्यापन म्हणजे काय? खालील बाबींचे सत्यापन कसे कराल?
 १) भूमी व इमारत
 २) लौकिक मूल्य
 ३) ऋणको

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) बँकेचे लेखापरीक्षण करताना विचारात घ्यावे लागणारे मुद्दे सविस्तर स्पष्ट करा.
किंवा

ब) कंपनी कायदयानुसार लेखापरीक्षकाचे अधिकार सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Accountancy
Fundamentals Of Auditing (Paper - IV) (G08-DSC-302)**

Day & Date: Thursday, 30-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The main principles of auditing are _____.
 - a) Objectivity
 - b) Integrity
 - c) Confidentiality
 - d) All of the above
- 2) _____ is the documentary evidence by which the entries in the books of accounts may be proved.
 - a) Valuation
 - b) Depreciation
 - c) Vouchers
 - d) Verification
- 3) Auditing Employee benefit expenses _____ document need to verifies.
 - a) Purchase Invoice
 - b) Sales orders
 - c) Payroll Records
 - d) Bank Reconciliations
- 4) The Companies Act 2013 governs the remuneration of an auditor under section _____.
 - a) Section 139
 - b) Section 141
 - c) Section 142
 - d) Section 144
- 5) As per Companies Act, the audit of a company is _____.
 - a) Compulsory
 - b) Voluntary
 - c) Once in 2 years
 - d) None of above
- 6) _____ audit is conducted after the end of the financial year when all the books of accounts are closed.
 - a) Internal audit
 - b) Interim Audit
 - c) Cost Audit
 - d) Final Audit
- 7) _____ focuses on the division of work among employee to ensure continuous cross- verification.
 - a) Internal Control
 - b) Vouching
 - c) Verification
 - d) None of above

- 8) The word ‘audit’ is derived from the Latin word ‘Audire’ means _____.
a) To check b) To hear
c) To verify d) To examine

B) State True or false.

04

- 1) The main objective of an audit is to detect and prevent errors and frauds.
- 2) Physical verification of assets is a key part of auditing fixed assets.
- 3) Vouching of cash transactions is not important aspect of auditing.
- 4) Statutory Liquidity Ratio (SLR) is an important ratio audited in banks.

Q.2 Answer the following.

12

- Meaning of Internal check.
- State any five Advantages of Auditing.
- Meaning of Vouching.
- Declaration and payment of Dividend.

Q.3 Answer the following.

12

- a) Explain the Techniques of Audit.
- b) Explain the Qualification and Disqualification of a company Auditor.

Q.4 Answer the following question. (Any One)

12

- a) Explain the points to be considered while carrying out an audit of a Co-operative Societies.

OR

- b)** What do you mean by verification, verify the following Items:-
- 1) Land and Building
 - 2) Goodwill
 - 3) Debtors

Q.5 Answer the following question. (Any One)

12

- a) What are the special points to be kept in view while conducting the audit of Banks? Explain.

OR

- b) Explain the powers of an auditor as per companies Act.**

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Advanced Banking

Advanced Bank Management (Paper - IV) (G08-DSC-304)

वार, दिनांक : गुरुवार, ३०-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) व्यापारी बँकांचे मुख्य कार्य कोणते आहे?
 - अ) ठेवी स्विकारणे
 - ब) कर गोळा करणे
 - क) चलन छापणे
 - ड) कायदे बनवणे
- २) बँकांतील CRM प्रामुख्याने कोणावर लक्ष केंद्रित करते?
 - अ) नफा कमावणे
 - ब) ग्राहक समाधान
 - क) कर्मचारी पगार
 - ड) RBI नियम
- ३) ग्राहकांच्या तक्रारींशी संबंधित कोणती योजना नाही?
 - अ) जन धन योजना
 - ब) बँकिंग लोकपाल योजना
 - क) SARFAESI कायदा
 - ड) SHG
- ४) शेतकरी व गावकरी कोणत्या ग्राहक वर्गात येतात?
 - अ) कॉर्पोरेट
 - ब) ग्रामीण
 - क) आंतरराष्ट्रीय
 - ड) किरकोळ
- ५) बँक कर्ज देण्यात कोणता सिद्धांत महत्त्वाचा आहे?
 - अ) तरलता
 - ब) गुप्तता
 - क) नफा
 - ड) वरील सर्व
- ६) कर्ज वसुली व पुर्नरचना यांच्याशी कोणता कायदा संबंधित आहे?
 - अ) RTI कायदा
 - ब) SARFAESI कायदा, २००२
 - क) IT कायदा
 - ड) कंपनी कायदा
- ७) खालीलपैकी कोणती सेवा ईबँकिंगचे उदाहरण आहे?
 - अ) मोबाईल बँकिंग
 - ब) पासबुक छपाई
 - क) धनादेश जमा करणे
 - ड) लॉकर सुविधा

- ८) आर्थिक समावेशनाचा मुख्य उद्देश कोणता आहे?
 अ) ग्रामीण विकास ब) शहरी नफा
 क) निर्यात प्रोत्साहन ड) शेअर बाजार व्यापार

ब) बरोबर/चूक

०४

- १) बँकिंग लोकपाल योजना ग्राहक तक्रारींशी संबंधित आहे.
 २) NPA हे खराब मालमत्ता मानले जातात.
 ३) इंटरनेट बँकिंग हे आधुनिक बँकिंगचा भाग आहे.
 ४) व्यवस्थापनात कामगारांचा सहभाग मनोबल वाढवतो.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (लघुत्तर)

१२

- अ) भारतातील व्यापारी बँकांची भूमिका स्पष्ट करा.
 ब) बँकामधील CRM चे उद्दिष्टे कोणती आहेत?
 क) NPA ची व्याख्या करा व त्याचे प्रकार सांगा.
 ड) आर्थिक समावेशनाची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.३ खालीलपैकी प्रश्नांवर लघुनिबंध लिहा.

१२

- अ) कर्ज मूल्यांकन (Credit Appraisal) व कर्ज निर्णय प्रक्रिया स्पष्ट करा.
 ब) इंटरनेट बँकिंग व मोबाईल बँकिंग यावर थोडक्यात नोंद लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) (कोणताही एक)

१२

- अ) सुदृढ बँक कर्ज देण्याचे सिध्दांत स्पष्ट करा.
किंवा
 ब) ग्रामीण भागातील व्यापारी बँकांची भूमिका व कार्य स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) (कोणताही एक)

१२

- अ) बँकामधील मानव संसाधन व्यवस्थापन (HRM) व त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
 ब) SARFAESI कायदा, २००२ याविषयी सविस्तर लिहा व कर्ज पुर्नरचनेतील त्याची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Banking
Advanced Bank Management (Paper - IV) (G08-DSC-304)**

Day & Date: Thursday, 30-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Which is the primary function of commercial banks?

a) Accepting deposits	b) Collecting taxes
c) Printing currency	d) Making laws
- 2) CRM in banks mainly focuses on: _____.

a) Profit making	b) Customer satisfaction
c) Staff salary	d) RBI rules
- 3) Which scheme deals with customer grievances in banks?

a) Jan Dhan Yojana	b) Banking Ombudsman Scheme
c) SARFAESI Act	d) SHG
- 4) Which category of customers include farmers and villagers?

a) Corporate	b) Rural
c) International	d) Retail
- 5) Which principle is important in bank lending?

a) Liquidity	b) Secrecy
c) Profit	d) All of these
- 6) Which Act relates to debt recovery and restructuring?

a) RTI Act	b) SARFAESI Act, 2002
c) IT Act	d) Companies Act
- 7) Which service is an example of E banking?

a) Mobile banking	b) Passbook printing
c) Cheque deposit	d) Locker facility
- 8) Financial inclusion mainly aims at: _____.

a) Rural development	b) Urban profit
c) Export promotion	d) Stock trading

B) True or false. 04

- 1) Banking Ombudsman scheme is related to customer complaints.
- 2) NPAs are considered as bad assets.
- 3) Internet banking is part of modern banking.
- 4) Workers participation in management increases morale.

Q.2 Attempt the following. (Short Answer) 12

- a) Explain the role of commercial banks in India.
- b) What are the objectives of CRM in banks?
- c) Define NPAs and give its types.
- d) State the need and importance of financial inclusion.

Q.3 Attempt the following. (Short Note) 12

- a) Explain Credit Appraisal and Credit Decision Making.
- b) Write a short note on Internet Banking and Mobile Banking.

Q.4 Answer the following question. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain principles of sound bank lending.

OR

- b) Discuss the role and functions of commercial banks in rural areas.

Q.5 Answer the following question. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain Human Resource Management in banks with its importance.

OR

- b) Write in detail about SARFAESI Act, 2002 and its role in debt restructuring.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Business Administration - III
Office Management (G08-DSC-306)

वार, दिनांक: गुरुवार, ३०-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) कार्यालयाचे प्राथमिक काम ——— आहे.
 - अ) नोंदी तयार करणे, वापरणे आणि ठेवणे
 - ब) संप्रेषण आणि नोंदींचे प्रशासन
 - क) दोन्ही अ) आणि ब)
 - ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- २) पत्रव्यवहार म्हणजे ——— .
 - अ) लेखनाद्वारे संवाद
 - ब) आवाजाद्वारे संवाद
 - क) चित्राद्वारे संवाद
 - ड) वरील सर्व
- ३) परिपत्रके ——— आहेत.
 - अ) जी अनेक व्यक्तींना पाठवली जातात
 - ब) जी विक्रीची कारणे दर्शवितात
 - क) जी व्यावसायिक स्वरूप दर्शवितात
 - ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ४) ——— हे व्यवस्थापनाचे कार्य नाही.
 - अ) नियोजन
 - ब) नियंत्रण
 - क) दिग्दर्शन
 - ड) श्रमदान
- ५) अनुक्रमणिका म्हणजे ———.
 - अ) एखाद्या गोष्टीबद्दल माहिती देणे
 - ब) एखाद्या गोष्टीबद्दल सूचित करणे
 - क) एखाद्या गोष्टीचा शोध घेण्यासाठी माहिती देणे
 - ड) वरील सर्व

- ६) कार्यालयाच्या लेआउटची प्राथमिक तत्वे ----.
- मजल्याच्या क्षेत्रफळाचा वापर
 - विभागासाठी स्वतंत्र जागा
 - सुरक्षितता आणि सुरक्षा
 - उपकरणे आणि फर्निचरसाठी जागा
- ७) कार्यालय व्यवस्थापनाची मुख्य कार्ये ---- आहेत.
- नियोजन आणि अंमलबजावणी
 - संघटन आणि नियंत्रण
 - कर्मचारी नियुक्ती आणि दिग्दर्शन
 - सर्व वरील
- ८) कार्यालय व्यवस्थापन प्रक्रियेत ---- समाविष्ट आहे.
- अंदाज
 - उद्दिष्ट
 - धोरणे
 - वरील सर्व

ब) सत्य कि असत्य लिहा.

०४

- चांगली अनुक्रमणिका प्रणाली सोपी असावी.
- संवाद हा कार्यालय व्यवस्थापनाचा एक भाग आहे.
- चांगल्या प्रकारे डिझाइन केलेला लेआउट एकूण उत्पादकता वाढवू शकतो.
- कार्यालये भविष्यातील संदर्भासाठी कोणतेही रेकॉर्ड आणि कागदपत्रे ठेवत नाहीत.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- कार्यालय संवाद
- कार्यालयीन पत्रव्यवहार
- नोंद व्यवस्थापन
- इंटरनेटद्वारे पत्रव्यवहार

प्र.३ खालील लघु उत्तर लिहा.

१२

- कार्यालय व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा.
- परिपत्रकाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) (कोणताही एक)

१२

- व्यवसाय आणि सरकारी कार्यालयांमध्ये पत्रव्यवहाराचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
- अनुक्रमणिका प्रणालीची आवश्यकता स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) कार्यालय व्यवस्थापकाची भूमिका आणि जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
किंवा

ब) कार्यालयीन संवादाचे विविध माध्यमे स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Administration - III
Office Management (G08-DSC-306)**

Day & Date: Thursday, 30-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Primary work of an office is to _____.
 - a) Preparation use and keeping records
 - b) Communication and administration of records
 - c) Both a) and b)
 - d) None of the above
- 2) Correspondence means _____.
 - a) Communication by writing
 - b) Communication by voice
 - c) Communication by picture
 - d) All of the above
- 3) Circular letters are _____.
 - a) Which is send to many persons
 - b) Which show reasons for sale
 - c) Which show commercial form
 - d) None of the above
- 4) _____ is not function of management.

a) Planning	b) Controlling
c) Directing	d) Labouring
- 5) Indexing means _____.
 - a) Inform about something
 - b) Indicate about something
 - c) Inform to search something
 - d) All of the above
- 6) The first principles of office layout _____.
 - a) Utilization of floor area
 - b) Separate place for department
 - c) Safety and security
 - d) Space for equipment and furniture

- 7) The main functions of Office management are _____.
a) Planning and execution b) Organizing and control
c) Staffing and directing d) All of the above
- 8) Process of office management includes _____.
a) Forecasting b) Objective
c) Policies d) All of the above

B) True or false.

04

- 1) A good indexing system should be simple.
- 2) Communication is the part of office management.
- 3) A well-designed layout can enhance overall productivity.
- 4) Offices do not maintain any records and documents for future reference.

Q.2 Write short note.

12

- a) Office Communication
- b) Office correspondence
- c) Records management
- d) Correspondence through Internet

Q.3 Answer the following. (Short Answer)

12

- a) Explain the functions of office management.
- b) Explain the different types of circular letters.

Q.4 Answer the following question. (Long Answer) (Any One)

12

- a) Explain the Importance of correspondence in Business and Government offices.

OR

- b) Explain the essential of a good indexing system.

Q.5 Answer the following question. (Long Answer) (Any One)

12

- a) Explain the role and responsibilities of an office manager.

OR

- b) Explain various means of office communication.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Business Management
Fundamentals of Marketing Mgt. - I (G08-DSC-308)

वार, दिनांक: गुरुवार, ३०-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८**
- १) एकजिनसी ग्राहकांचे वेगवेगळे भाग पाडण्याच्या पद्धतीस ——— असे म्हणतात.
 अ) विभागीकरण ब) बाजारपेठ विभाजन
 क) विशेषीकरण ड) ग्राहक विभाजन
 - २) विपणनाची आधुनिक संकल्पना ——— केंद्रित आहे.
 अ) विक्री ब) नफा
 क) ग्राहक ड) उत्पादन
 - ३) वस्तूंमध्ये विविध प्रकारच्या ——— समूह असतो.
 अ) भौतिक गुणघटकांचा ब) संलग्न सेवांचा
 क) उपयोगितांचा ड) मिश्र घटकांचा
 - ४) आजची बाजारपेठ ही ——— म्हणून ओळखली जाते.
 अ) ग्राहकांची बाजारपेठ ब) विक्रेत्यांची बाजारपेठ
 क) वितरकांची बाजारपेठ ड) किरकोळ व्यापाऱ्यांची बाजारपेठ
 - ५) वस्तूंचा प्रत्यक्ष उपयोग किंवा उपभोग घेणारी व्यक्ती म्हणजे ——— होय.
 अ) खरेदीदार ब) ग्राहक
 क) विक्रेता ड) उपभोक्ता
 - ६) प्रदेशाच्या आधारे पाडलेल्या बाजारपेठ विभाजनास ——— विभाजन म्हणतात.
 अ) मानसशास्त्रीय ब) वर्तन पद्धतीचे
 क) भौगोलिक ड) मिश्र घटक
 - ७) वस्तू ही मानवाच्या ——— समाधान करणारी महत्त्वाची बाब आहे.
 अ) गरजांचे ब) आर्थिक गरजांचे
 क) स्वादचे ड) मागणीचे

८) सामाजिक विपणनाचा मूळ आधार ——— आहे.

- अ) मानवी जीवन समृद्ध करणे ब) मानवी गरजांची पूर्तता
क) उपभोक्तांचे समाधान ड) सामाजिक विकास

ब) चूक की बरोबर ते लिहा.

०४

- १) व्यवस्थापन ही औद्योगिक सेवा आहे.
- २) माणसाच्या गरजा या मर्यादित स्वरूपाच्या असतात.
- ३) सध्याच्या स्पर्धायुक्त बाजारपेठेमध्ये ग्राहक समाधानाला विशेष महत्त्व प्राप्त झाले आहे.
- ४) विक्री संकल्पनेमध्ये नफा हा घटक महत्त्वाचा समजला जातो.

प्र.२ खालील प्रश्नांचे थोडक्यात उत्तर लिहा.

१२

- अ) ग्राहक समाधान म्हणजे काय?
- ब) लक्ष केंद्रित बाजारपेठ संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) वस्तू संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) बाजारपेठेची विभिन्न प्रकार सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१२

- अ) विक्री व विपणन यातील फरक
- ब) पारंपारिक विपणन व आधुनिक विपणन यातील फरक

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) उपभोक्त्याचे वर्तणूक म्हणजे काय? उपभोक्त्याच्या वर्तणुकीवर परिणाम करणारे महत्त्वाचे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) विपणन व्यवस्थापन म्हणजे काय? विपणन व्यवस्थापनाची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) बाजारपेठेचे विभाजन म्हणजे काय? विभाजनाचे आधार स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) उपभोक्ता खरेदी निर्णय प्रक्रिया म्हणजे काय? खरेदी निर्णय प्रक्रियेच्या विविध अवस्था स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Management
Fundamentals of Marketing Mgt. - I (G08-DSC-308)**

Day & Date: Thursday, 30-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) The process of dividing a homogeneous group of customers into different segments is called _____.
 a) Departmentation b) Market segmentation
 c) Specialization d) Customer segmentation
- 2) Modern Concept of Marketing is focused on _____.
 a) Selling b) Profit
 c) Customer d) Production
- 3) Product consist groups of various types of _____.
 a) Physical Components b) Associated services
 c) Utilities d) Mixed components
- 4) Today's market is known as _____.
 a) Customer market b) Seller market
 c) Distributor market d) Retailer market
- 5) The person who actually uses or consumes the goods is called as _____.
 a) Buyer b) Customer
 c) Seller d) Consumer
- 6) Market segmentation based on region is called _____ segmentation.
 a) Psychographic b) behavioral
 c) Geographical d) Mixed
- 7) Products are the things that satisfy human _____.
 a) Needs b) Economic Needs
 c) Tastes d) Demands
- 8) The basic premise of social marketing is _____.
 a) Enrichment of human life b) Fulfillment of human needs
 c) Consumption Satisfaction d) Social development

B) True or false. 04

- 1) Management is an industrial service.
- 2) Human needs are limited.
- 3) Customer satisfaction has gained special importance in today's competitive market.
- 4) Profit is considered an important factor in the sales concept.

Q.2 Answer the following. 12

- a) What is customer satisfaction?
- b) Explain the concept of Target marketing.
- c) Explain the Product concept.
- d) Explain the different types of markets.

Q.3 Write short answer. 12

- a) Difference between sales and marketing.
- b) Difference between traditional marketing and modern marketing.

Q.4 Answer the following question. (Long Answer/Problem) (Any One) 12

- a) What is consumer behavior? Explain the important factors that affect consumer behavior.

OR

- b) What is marketing management? Explain the need and importance of marketing management.

Q.5 Answer the following question. (Long Answer/Problem) (Any One) 12

- a) What is market segmentation? Explain the basis of segmentation.

OR

- b) What is the consumer purchase decision process? Explain the various stages of the purchase decision process.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Advanced Insurance - IV
Insurance and Risk Management (G08-DSC-310)

वार, दिनांक: गुरुवार, ३०-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) विमा हा एक ——— आहे.

अ) करार	ब) अनिश्चितता
क) धोका	ड) जुगार
- २) ज्या व्यक्तीचा धोका विमा उतरवला जातो त्याला ——— म्हणतात.

अ) विमाधारक	ब) व्यापारी
क) मार्केटर	ड) एजंट
- ३) ———हा पुनर्विमाचा मुख्य उद्देश आहे.

अ) दाव्यांमुळे होणारे नुकसान टाळण्यासाठी	ब) पॉलिसीधारकांसाठी प्रीमियम कमी करण्यासाठी
क) विमा कंपन्यांसाठी नफा वाढविण्यासाठी	ड) विमा कंपनीसाठी जोखीम वाढविण्यासाठी
- ४) विमा ही एक जोखीम व्यवस्थापन तंत्र आहे ज्यामध्ये ——— चा समावेश आहे.

अ) जोखीम धारणा	ब) जोखीम टाळणे
क) तोटा नियंत्रण	ड) जोखीम हस्तांतरण
- ५) पुनर्विमा याला ——— असेही म्हणतात.

अ) दुहेरी विमा	ब) विमा आणि विमा कंपन्या
क) तृतीय पक्ष विमा	ड) मिश्र विमा

Seat No.	
-----------------	--

- a) Internal issue
- b) Environment issue
- c) Financial issue
- d) Market risk

B) True or false. 04

- 1) Risk is a part and parcel of our daily lives.
- 2) Risk Based Capital is the standard for non-life insurers.
- 3) Risk management is not the process of identifying, assessing, and controlling threats.
- 4) Insurance underwriting is not the process.

Q.2 Write short note. 12

- a) Marketing Risk
- b) Insurable Risk
- c) Special Risks
- d) Portfolio Risk

Q.3 Write short answer. 12

- a) Explain the purpose of reinsurance.
- b) Explain the types of risk-based capital.

Q.4 Answer the following question. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain the types of reinsurance contracts.

OR

- b) Explain the types of risks in risk management.

Q.5 Answer the following question. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain the steps in underwriting process in insurance.

OR

- b) Explain the Risk Management Process in Insurance.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Cost Accounting
Unit costing and Job Costing Paper - IV (G08-DSC-312)**

Day & Date: Thursday, 30-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of calculator is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) In job costing which of the following documents are used to record the issue of direct material to a job?
 - a) Goods Received Note b) Material requisition
 - c) Purchase Order d) Purchase requisition
- 2) Prime cost is _____.
 - a) all costs incurred in manufacturing a product
 - b) the total of direct costs
 - c) all material cost of a product
 - d) the cost of operating a department
- 3) In a manufacturing entity, Cost of Production = _____.
 - a) Total Cost – Opening Stock
 - b) Opening Stock + Purchases – Closing Stock
 - c) Direct Material + Direct Labour + Factory Overheads
 - d) Selling Price – Gross Profit
- 4) Advertisements are treated as _____.
 - a) direct expenses b) cost of production
 - c) selling overheads d) distribution overheads
- 5) The main points of distinction between job and contract costing includes _____.
 - a) length of time to complete
 - b) big jobs
 - c) activities to be done outside the factory area
 - d) all of the above
- 6) Unit costing is applicable where _____.
 - a) product produced are unique and products are same
 - b) dissimilar articles are produced as per customer specification
 - c) homogeneous articles are produced on large scale
 - d) products made require different raw material

- 7) The main purpose of cost accounting is to _____.
 - a) maximize profits,
 - b) help in inventory valuation
 - c) provide information to management for decision making
 - d) Aid in the fixation of selling price
- 8) The most suitable cost system where the products differ in type of materials and work performed is _____.
 - a) Job Costing
 - b) Process Costing
 - c) Operating Costing
 - d) All of the above

B) True or False.

04

- 1) Job cost sheet may be used for estimating profit of jobs.
- 2) A variable cost is constant per unit.
- 3) Penalty and fine expenses are not form part of cost.
- 4) In cost plus contracts, the contractors runs a risk of incurring a loss.

Q.2 Answer the following.

12

- Job Cost Card/ Sheet
- Unit Costing
- Prime Cost
- Cost Plus Contract

Q.3 Answer the following.

12

- a) Advantages of Cost Sheet**
b) Escalation Clause in a Contract

Q.4 Answer the following question. (Any one)

12

- a) The following data relates to the manufacture of a product.

Raw Material Consumed	Rs. 2,00,000
Direct Wages	Rs. 1,20,000
Machine Hours Worked	3,000 hours
Machine Hour Rate	Rs. 20
Office Overheads	10% of works cost
Selling Overheads	Rs. 10 per unit
Sales Price Per Unit	Rs. 60 per unit
Units Produced	10,000 units

You are required to find out the cost per unit and profit per unit.

OR

- b) Explain the Advantages and disadvantages of job costing.**

Q.5 Answer the following question. (Any one)

- a) ABC Ltd. Submits the following information on 31st March 2025.
Based on the given data prepare a Statement of Cost.

Particulars	Amount (Rs.)
Purchase of Raw Material for the year	1,1,000
Raw Material	
- On 1 st April 2024	3,000
- On 31 st March 2025	4,000
Stock of Work in Progress	
- On 1 st April 2024	4,000
- On 31 st March 2025	6,000
Stock of Finished Goods	
- On 1 st April 2024	7,000
- On 31 st March 2025	8,000
Direct Labour	65,000
Factory Overheads - 60% of direct labour	
Selling Overheads - 10% of sales	
Administrative Overheads - 5% of sales	
Sales for the year	2,75,000

OR

- b) What is Contract Costing? Explain Work in Progress, cost of work Uncertified, Progress Payment and Retention Money terms used in contract costing.

Seat No.	
----------	--

Set

P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Accountancy.
Introduction to Income Tax Paper - I (G08-VSC-301)**

Day & Date: Friday, 31-10-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ is not a taxable entity under the Income Tax Act.
 - a) Individual
 - b) Hindu Undivided Family
 - c) Political Party
 - d) Company
- 2) Under _____ section of the Income Tax Act deductions for life insurance premiums is available.
 - a) Section 10
 - b) Section 80D
 - c) Section 80G
 - d) Section 80C
- 3) The income earned from letting out a residential property is taxable under _____ head.
 - a) Salary
 - b) House Property
 - c) Capital Gains
 - d) Other Sources
- 4) Advance tax is payable when the estimated tax liability exceeds____.
 - a) ₹2,500
 - b) ₹5,000
 - c) ₹10,000
 - d) ₹50,000

B) Say whether the following sentences are true or false. 02

- 1) Income from winning a lottery is taxed under the head "Income from Other Sources".
- 2) All allowances received by an employee are fully taxable under the head "Salaries".

Q.2 Answer the following (Short Note /Short Problem/ Short Answer) 06

- a) Write a short note on residential status and its importance in determining taxable income.
- b) Mention any three deductions available under Chapter VI-A of the Income Tax Act.

Q.3 Answer the following (Short Note /Short Problem/ Short Answer) 06

Explain the steps involved in the computation of Total Income for an individual, including how exemptions and deductions are adjusted.

Q.4 Attempt the following: (Any One) (Long Answer/ Problem) 06

- a)** Define Gross Total Income. Describe its components with examples from various heads of income.
- b)** Explain the Income Tax Slabs for individuals for the current assessment year and demonstrate with an example how to compute tax for an individual having ₹6,00,000/- as Total Income.

Q.5 Attempt the following: (Any One) (Long Answer/ Problem) 06

- a)** Explain any three exemptions under Section 10 of the Income Tax Act with suitable examples.
- b)** What do you understand by Advance Tax? Who is liable to pay it, and what are the due dates for individuals?

Seat No.	
----------	--

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर - 2025

Advanced Banking
Digital Banking Paper - I (G08-VSC-302)

वार, दिनांक: शुक्रवार, ३१-१०-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते १:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडा. ०४

- १) खालीलपैकी कोणती सेवा डिजिटल बँकिंगचा भाग नाही?
 - अ) ATM
 - ब) POS
 - क) पासबुक नोंद
 - ड) UPI
- २) RTGS चे पूर्ण रूप काय आहे?
 - अ) Real Time Gross Settlement
 - ब) Rapid Transfer Gross Service
 - क) Real Transfer General Settlement
 - ड) Ready Transaction Gateway System
- ३) मोठ्या रकमेच्या तत्काळ व्यवहारासाठी सर्वात योग्य प्रणाली कोणती?
 - अ) NEFT
 - ब) RTGS
 - क) UPI
 - ड) IMPS
- ४) डिजिटल पेमेंटमध्ये टोकनायझेशनचा उपयोग कशासाठी होतो?
 - अ) वेग
 - ब) सुरक्षा
 - क) मोफत व्यवहार
 - ड) बोनस पॉईंट्स

ब) चूक की बरोबर ते सांगा ०२

- १) डेबिट कार्ड व क्रेडीट कार्ड सारखेच असतात.
- २) डिजिटल पेमेंट प्रणालीसाठी मार्गदर्शक तत्वे RBI देते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. ०६

- अ) मोबाईल बँकिंगवर थोडक्यात नोंद लिहा.
- ब) NEFT म्हणजे काय व त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

- प्र.३ खालील वर लघुनिबंध लिहा. 0६
कार्ड्सचा इतिहास व त्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) 0६
अ) UPI व त्याचे भारतातील महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) डिजिटल बँकिंगमागील विविध तंत्रज्ञान स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) 0६
अ) डिजिटल पेमेंटमधील फसवणूक टाळण्याचे उपाय स्पष्ट करा.
किंवा
ब) डिजिटल पेमेंटच्या संरचनेत RBI ची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Banking
Digital Banking Paper - I (G08-VSC-302)**

Day & Date: Friday, 31-10-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04**
- 1) Which service is NOT a part of digital banking?

a) ATM	b) POS
c) Passbook entry	d) UPI
 - 2) What does RTGS stand for?

a) Real Time Gross Settlement
b) Rapid Transfer Gross Service
c) Real Transfer General Settlement
d) Ready Transaction Gateway System
 - 3) Which payment system is best for large value real-time transfers?

a) NEFT	b) RTGS
c) UPI	d) IMPS
 - 4) Tokenization in digital payments is used for: _____.

a) Speed	b) Security
c) Free transaction	d) Bonus points
- B) True and False 02**
- 1) Debit cards and credit cards are the same.
 - 2) RBI provides guidelines for digital payment systems.
- Q.2 Answer the following. (Short Answers) 06**
- a) Write a note on Mobile Banking.
 - b) Explain NEFT with its features.
- Q.3 Answer the following. (Short Notes) 06**
- Write a short note on the history and types of cards.
- Q.4 Attempt the following questions. (Any One) (Long Answer) 06**
- a) Explain UPI and its importance in India.
- OR**
- b) Discuss different technologies behind Digital Banking.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) (Long Answer)

06

a) Explain fraud prevention methods in digital payments.

OR

b) Describe the role of RBI in digital payment infrastructure.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर - 2025
Business Administration
Management Information System (G08-VSC-303)

वार, दिनांक: शुक्रवार, ३१-१०-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०४

- १) एम आय एस चे मुख्य उद्दिष्ट ——— आहे.
 - अ) कच्चा डेटा साठवणे
 - ब) निर्णय घेण्यासाठी माहिती प्रदान करणे
 - क) व्यवस्थापकांची जागा घेणे
 - ड) कागदपत्रे पूर्णपणे काढून टाकणे
- २) एम आय एस हे ——— करते.
 - अ) डेटा स्टोरेज फाइल्समध्ये रूपांतरित करणे
 - ब) डेटा माहितीमध्ये
 - क) माहिती डेटामध्ये
 - ड) अहवाल डेटामध्ये
- ३) एम आय एस प्रामुख्याने ——— यावर लक्ष केंद्रित करते.
 - अ) अंतर्गत माहितीच्या गरजा
 - ब) जाहिरात
 - क) सोशल मीडिया मार्केटिंग
 - ड) केवळ बाह्य विक्री
- ४) खालीलपैकी कोणते एम आय एस चे वैशिष्ट्य नाही?

अ) वेळेवरपणा	ब) अचूकता
क) जटिलता	ड) प्रासंगिकता

ब) खालील विधान बरोबर आहे की चूक ते लिहा.

०२

- १) एम आय एस व्यवस्थापकांची पूर्णपणे जागा घेऊ शकते.
- २) एम आय एस फक्त उत्पादन कंपन्यांमध्येच वापरला जातो.

- प्र.२ लहान टिपा लिहा. 0६
अ) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली
ब) माहिती सुरक्षा व्यवस्थापन
- प्र.३ व्यवस्थापन माहिती प्रणालीचे महत्त्व स्पष्ट करा. 0६
- प्र.४ अ) व्यवस्थापन माहिती प्रणालीचे घटक स्पष्ट करा. 0६
किंवा
ब) माहिती प्रणालीतील नैतिक समस्या स्पष्ट करा.
- प्र.५ अ) माहिती प्रणालीचे प्रकार स्पष्ट करा. 0६
किंवा
ब) व्यवसाय निर्णय घेण्यामध्ये एम आय एस ची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set

P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Administration
Management Information System (G08-VSC-303)**

Day & Date: Friday, 31-10-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) The main objective of MIS is to: _____.
 - a) Store raw data
 - b) Provide information for decision-making
 - c) Replace managers
 - d) Eliminate paperwork entirely
- 2) MIS converts: _____.

a) Data into storage files	b) Data into information
c) Information into data	d) Reports into data
- 3) MIS mainly focuses on: _____.
 - a) Internal information needs
 - b) Advertising
 - c) Social media marketing
 - d) External sales only
- 4) Which of the following is not a characteristic of MIS?

a) Timeliness	b) Accuracy
c) Complexity	d) Relevance

B) State whether the following statement True or False. 02

- 1) MIS can replace managers completely.
- 2) MIS is only used in manufacturing companies

Q.2 Write Short Notes. 06

- a) Management Information System
- b) Information Security Management

Q.3 Explain the Importance of Management Information System. 06

Q.4 a) Explain the Components of Management Information System. **06**

OR

b) Explain the Ethical Issues in Information System.

Q.5 a) Explain the Types of Information System. 06

OR

b) Explain the Role of MIS in Business Decision-Making.

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर - 2025

**Business Management
Retail Management Skills (G08-VSC-304)**

कमाल गुणः ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

08

१) रिटेल मॅनेजमेंटमध्ये काय बदलणे सोपे नाही?

ब) स्थान

ड) मर्चेन्डायज मिक्स

२) रिटेलरचे प्राथमिक कार्य काय आहे?

अ) वस्तूंचे उत्पादन करणे

ब) इतर व्यवसायांना मोठ्या प्रमाणात वस्तू विकणे

क) अंतिम ग्राहकांना वस्तू आणि सेवा विकणे

ड) उत्पादकाकडून घाऊक विक्रेत्याकडे वस्तुंची वाहतूक करणे

૩) “મલ્ટી-ચેનેલ” રિટેલર મ્હણજે કાચ?

अ) फक्त एकाच प्रकारचे उत्पादन विकणारा किरकोळ विक्रेता.

ब) एक रिटेलर जो ग्राहकोंना भौतिक स्टोअर्स, वेबसाइट्स आणि कॅटलॉग सारख्या अनेक फॉर्मॅटद्वारे विक्री करतो.

क) एक स्टोअर ज्यामध्ये अनेक मार्ग आहेत.

ड) एक रिटेलर जो फक्त ऑनलाइन पेमेंट स्वीकारतो.

४) किंमती या संदर्भात ठरवल्या पाहिजेत.

ब) सेवांचे वर्गीकरण मिश्रण

ड) वरील सर्व

OR

१) किरकोळ विक्रीमुळे ठिकाण, वेळ आणि मालकीची उपयुक्तता निर्माण होण्यास मदत होते.

२) प्रत्येक व्यक्तीचा खरेदीचा निर्णय त्याच्या/तिच्या समाजातील भूमिकेवर आणि स्थितीवर अवलंबून असेल.

- प्र.२ थोडक्यात उत्तर लिहा. 0६
अ) ग्राहक सेवा
ब) किरकोळ विक्रीची कार्ये
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा 0६
किरकोळ किंमतींवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) किरकोळ विक्रीतील “ऑपरेशन्स मॅनेजमेंट” स्पष्ट करा.
किंवा
ब) किरकोळ व्यवस्थापन कौशल्याची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) किरकोळ विक्रीतील बदलत्या ट्रेंडचे स्पष्टीकरण द्या.
किंवा
ब) दुकानाचा लेआउट आणि डिझाइन स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Management
Retail Management Skills (G08-VSC-304)**

Day & Date: Friday, 31-10-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) What is not easy to change in Retail Management?
 - a) Promotion
 - b) Location
 - c) Price
 - d) Merchandise mix
- 2) What is the primary function of a retailer?
 - a) To produce goods
 - b) To sell goods in large quantities to other businesses
 - c) To sell goods and services to the final consumer
 - d) To transport goods from a manufacturer to a wholesaler
- 3) What is a "multi-channel" retailer?
 - a) A retailer that sells only one type of product.
 - b) A retailer that sells to consumers through multiple formats, such as physical stores, websites, and catalogs.
 - c) A store that has multiple aisles.
 - d) A retailer that only accepts online payments
- 4) Prices must be decided in relation to _____.
 - a) The product
 - b) The service assortment mix
 - c) The target market and competition
 - d) All of the above

B) Decide the following sentences are true or false. 02

- 1) Retailing also helps to create a place, time, and possession utilities.
- 2) Buying decision of each person will be influenced by his/her role and status in society.

Q.2 Answer the following in short. 06

- a) Customer Service
- b) Functions of retailing

- Q.3 Answer the following.** **06**
Explain the factors influencing retail prices.
- Q.4 Attempt the following questions. (Any One)** **06**
a) Explain the Operations Management in Retail.
b) Explain the need and importance of Retail Management skill.
- Q.5 Attempt the following questions. (Any One)** **06**
a) Explain the changing trends in retailing.
b) Explain the Store layout and Design.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५

Business Economics

Money and Financial System - I (G08-VSC-305)

वार, दिनांक: शुक्रवार, ३१-१०-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०४

१) ATM म्हणजे ——— होय.

- अ) Automatic Tailor Machine
ब) Automated Teller Machine
क) Auto Teller Machine
ड) Any Time Machine

२) ——— याचे खाते बँकेत उघडता येत नाही.

- अ) भारतीय नागरिक ब) अशिक्षित व्यक्ति
क) मानसिक व्यंग व्यक्ति ड) वरील सर्व

३) ——— हे रोकडविरहित व्यवहाराचे माध्यम आहे.

- अ) एन इ एफ टी ब) आर टी जी एस
क) डेबिट कार्ड ड) वरील सर्व

४) ——— हे व्यापारी बँकाचे प्राथमिक कार्य आहे.

- अ) ठेवी स्वीकारणे ब) पैशाचे स्थानांतरण
क) पतनिर्मिती ड) यापैकी नाही

ब) चूक की बरोबर ते सांगा.

०२

- १) भारतामध्ये एकात्मिक भरणा पद्धतीची (यूपीआय) सुरुवात सन २०१६ मध्ये झाली.
२) पतनिर्मिती हे व्यापारी बँकाचे प्राथमिक कार्य आहे.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

०६

- अ) बँकिंग
ब) क्रेडिट कार्ड

- प्र.३ टिपा लिहा. 0६
मोबाईल बँकिंग
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) व्यापारी बँकांची प्राथमिक कार्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) रोकडविरहित (कॅशलेस) व्यवहाराचे महत्त्वाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) बँक खातेधारकांचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) बँकातील नवीन तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Economics
Money and Financial System - I (G08-VSC-305)**

Day & Date: Friday, 31-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) ATM means _____.
a) Automatic Tailor Machine b) Automated Teller Machine
c) Auto Teller Machine d) Any Time Machine
- 2) _____ cannot open account in the bank.
a) Indian citizen b) Illiterate person
c) Mentally disable person d) All of above
- 3) _____ is the medium of cashless transaction.
a) NEFT b) RTGS
c) Debit card d) All of the above
- 4) _____ is the primary function of commercial bank.
a) Accept deposit b) Remittance of fund
c) Credit creation d) None of these

B) True or False. 02

- 1) In India Unified Payment Interface (UPI) is started in the year 2016.
- 2) Credit creation is primary function of Commercial Bank.

Q.2 Write Short Answers. 06

- a) Banking
- b) Credit Card

Q.3 Write Short Note. 06

Mobile banking

Q.4 Answer the following question. (Any One) 06

- a) Explain the primary functions of commercial banks.

OR

- b) Explain the important features of cashless transaction.

Q.5 Answer the following question. (Any One)

06

a) Explain the types of bank account holders.

OR

b) Explain the role of technology in banking.

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Statistics
Practical - III (G08-VSC-306)**

Day & Date: Friday, 31-10-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives form the given alternatives. 04

- 1) The mean of the series 4,5,6,7,8 is _____.
a) 4
b) 7
c) 6
d) 30
- 2) Range of the data 5,7,8,6,0,2 is _____.
a) 5
b) 28
c) 8
d) 2
- 3) If $r = 0$ then there is _____ correlation between any two variables.
a) Positive
b) Perfect positive
c) Negative
d) No
- 4) Variance of the series 7,7,7,7,7 is _____.
a) 7
b) 0
c) 28
d) 35

B) True or False. **02**

- 1) Mean is best measures of central tendency.
- 2) Variance of the data can be negative.

Q.2 Answer the following. **06**

- The rank correlation coefficient between two series is 0.8. The sum of the squares of differences of ranks is 33. Find the number of pairs of observations (N) in the two series.
- Calculate mean and median for the following data
38,34,39,35,32,31,37,30,41.

Q.3 Attempt the following. **06**

Calculate mean, median and mode for the following data:

Wages in Rs.	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
No. of Persons	9	13	25	30	23	12	8

Q.4 Attempt the following. (Any One)**06**

- a) Compute Quartile deviation from the following data.

Gold Price	Below 40	40-50	50-60	60-70	70 and above
No. of days	10	15	25	20	10

OR

- b) Obtain the equation of regression line of weight on age from the following data.

Age of the Baby (day) X	1	2	3	4	5
Weight of the Baby (lbs) Y	4	6	6	7	7

Q.5 Attempt the following. (Any One)**06**

- a) Calculate Karl Pearson's correlation coefficient between X and Y.

X	3	5	4	6	2
Y	2	6	4	2	6

OR

- b) Find S.D. and variance of the following data
50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Advanced Insurance

Entrepreneurial Skills for Insurance Sector (G08-VSC-307)

वार, दिनांक: शुक्रवार, ३१-१०-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडा.

०४

१) व्यवसाय व्यवस्थापनातील ——— कौशल्ये नियोजन, संघटन आणि दैनंदिन कामकाजाच्या देखरेखीमध्ये मदत करतात.

अ) कलात्मक

ब) संवाद

क) व्यवस्थापकीय

ड) यापैकी नाही

२) एक चांगला नेता संघाच्या सदस्यांमध्ये ——— वाढवतो, जेणेकरून सर्वसामान्य उद्दिष्टे साध्य करता येतील.

अ) स्पर्धा

ब) संघकार्य

क) एकटेपणा

ड) यापैकी नाही

३) नवीन कल्पना, उत्पादने किंवा कार्यपद्धती तयार करण्याची आणि त्यातून मूल्य निर्माण करण्याची क्षमता म्हणजे ——— होय.

अ) नवोन्मेष

ब) पुनरावृत्ती

क) पाठांतर

ड) यापैकी नाही

४) उद्योजकाने अंदाजपत्रक, खर्च आणि नफा यांचे व्यवस्थापन करण्यासाठी चांगली ——— कौशल्ये आत्मसात केलेली असावीत.

अ) शारीरिक

ब) आर्थिक

क) कालात्मक

ड) यापैकी नाही

ब) सत्य की असत्य ते लिहा.

०२

१) ग्राहक, कर्मचारी आणि गुंतवणूकदार यांच्याशी व्यवहार करण्यासाठी चांगली संवाद कौशल्ये उद्योजकासाठी महत्त्वाची असतात.

२) उद्योजकीय मनोवृत्तीमध्ये अपयमांकडून शिकण्याची तयारी असणे समाविष्ट असते.

- प्र.२ टिपा लिहा. 0६
अ) नेतृत्व कौशल्य— अर्थ आणि व्याख्या
ब) सांघिक कामाचे कौशल्य
- प्र.३ विम्यासाठी उद्योजकीय कौशल्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. 0६
- प्र.४ खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) विम्यासाठी उद्योजकीय कौशल्याची गरज स्पष्ट करा.
किंवा
ब) उद्योजकीय आर्थिक कौशल्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) उद्योजकीय विचारसरणीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) उद्योजकीय संघभावना आणि नेतृत्व कौशल्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Insurance
Entrepreneurial Skills for Insurance Sector (G08-VSC-307)**

Day & Date: Friday, 31-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ skill in business management helps in planning, organizing, and supervising daily operations effectively.
 - a) Artistic
 - b) Communication
 - c) Managerial
 - d) None of these
- 2) A good leader encourages _____ among team members to achieve common goals.
 - a) Competition
 - b) Teamwork
 - c) Isolation
 - d) None of these
- 3) _____ is the ability to create new ideas, products, or methods that add value.
 - a) Innovation
 - b) Repetition
 - c) Memorization
 - d) None of these
- 4) An entrepreneur must have good _____ skills to manage budgets, expenses, and profits.
 - a) Physical
 - b) Financial
 - c) Artistic
 - d) None of these

B) True and False 02

- 1) Good communication skills are important for an entrepreneur to deal with customers, employees, and investors.
- 2) An entrepreneurial mindset includes being open to learning from failure.

Q.2 Answer the following. (Short Notes) 06

- a) Entrepreneurial skills- Meaning and Definition
- b) Business Management Skills

Q.3 Explain the importance of entrepreneurial skill for Insurance. 06

Q.4 Attempt the following question. (Any One) (Long Answer) 06

a) Explain the need of Entrepreneurial skill for Insurance.

OR

b) Explain the types of Entrepreneurial Financial Skills.

Q.5 Attempt the following question. (Any One) (Long Answer) 06

a) Explain the importance of Entrepreneurial Mindset.

OR

b) Explain the Teamwork and leadership skills.

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Cost Accounting
Marginal Costing and Break-Even Analysis Paper I (G08-VSC-308)**

Day & Date: Friday, 31-10-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions.

04

- 1) Profit = Contribution - _____.
 - a) Sales
 - b) Fixed cost
 - c) Variable cost
 - d) Break-even
- 2) Contribution per unit \div Sales price per unit = _____ Ratio.
 - a) Profit
 - b) Break-even
 - c) P/V
 - d) Margin
- 3) Key factor in product mix decision is _____.
 - a) Contribution
 - b) Profit
 - c) Sales
 - d) Overheads
- 4) Contribution = Sales - _____.
 - a) Profit
 - b) Fixed cost
 - c) Variable cost
 - d) Total cost

B) True or False.

02

- 1) At break-even point, total cost equals total sales.
- 2) Fixed costs are treated as product costs in marginal costing.

Q.2 Answer the following.

06

- What is contribution and how is it calculated?
- What is CVP analysis?

Q.3 Attempt the following.

06

If in a company,

Selling price per unit = Rs.100

Variable cost per unit = Rs.60

Fixed cost = Rs.40,000

If it sells 1,000 units, then Profit will be?

Q.4 Attempt the following. (Any One) 06

a) What is the key factor in marginal costing? How is it used in product mix decision making?

OR

b) Explain the significance of Break-even Analysis in managerial decision making.

Q.5 Attempt the following. (Any One) 06

a) What is Cost-Volume-Profit analysis? Discuss its assumptions, importance, and applications in managerial decision making.

OR

b) Discuss the advantages and limitations of Break-even Analysis.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर - २०२५

Advanced Accountancy
Auditing Paper - I (G08-DSM-308)

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) ——— म्हणजे मोठ्या संख्येने असलेल्या समान व्यवहारातून एक प्रतिनिधी नमुना निवडणे आणि तपासणे.
अ) अंतर्गत तपासणी ब) चाचणी तपासणी
क) नियमित तपासणी ड) प्रमाणन
- २) 'ऑडिट' हा शब्द लॅटिन शब्द ऑडायर पासून आला आहे; ज्याचा अर्थ ——— असा होतो.
अ) फाडणे ब) घालणे
क) ऐकणे ड) साफ करणे
- ३) लेखापरीक्षणाचा खालीलपैकी कोणता फायदा आहे?
अ) ते उच्च दर्जाची आर्थिक माहिती प्रदान करते
ब) ते व्यवस्थापन पक्षपाताचा धोका वाढवते
क) ते भागधारकांच्या हिताचे रक्षण करण्यास मदत करते
ड) वरीलपैकी सर्व
- ४) लेखापरीक्षण योजना तयार करण्यासाठी खालीलपैकी कोणते तत्त्व सर्वात महत्वाचे आहे?
अ) पक्षकाराच्या कर्मचाऱ्यांचे ज्ञान मिळवणे
ब) पक्षकाराच्या व्यवसायाचे ज्ञान मिळवणे
क) पक्षकाराच्या विक्रेत्यांचे ज्ञान मिळवणे
ड) पक्षकाराला लागू असलेल्या कर कायदांचे ज्ञान मिळवणे
- ५) ——— प्रभावी अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणे राखण्यासाठी जबाबदार आहे.
अ) वैधानिक लेखापरीक्षक ब) लेखापरीक्षण समिती
क) व्यवस्थापन ड) भागधारक

- ६) लेखापरीक्षण कागदपत्रे — यांच्या मालकीची आहेत.
 अ) पक्षकार
 ब) लेखापरीक्षक
 क) कागदपत्रांसाठी जबाबदार असलेले टीम सदस्य
 ड) पक्षकाराचे कर्मचारी
- ७) — हे व्यावसायिक नीतिमतेचे मूलभूत तत्त्व आहेत.
 अ) व्यावसायिक क्षमता आणि योग्य काळजी
 ब) सचोटी
 क) वस्तुनिष्ठता
 ड) वरील सर्व
- ८) लेखापरीक्षकाने पुरेसे योग्य लेखापरीक्षण पुरावे मिळवल्यानंतर, असा निष्कर्ष काढला की कोणतेही चुकीचे विधान नाही, लेखापरीक्षकाने केलेल्या अशा अहवालाला — अहवाल म्हणतात.
 अ) स्वच्छ
 ब) पात्र
 क) मत अस्वीकरण
 ड) नकारात्मक

ब) चूक की बरोबर ते सांगा.

०४

- १) आर्थिक विवरणांवर वाजवी निष्कर्ष काढण्यासाठी लेखापरीक्षकाला पुरेसे योग्य लेखापरीक्षण पुरावे मिळवावे लागतात.
- २) लेखापरीक्षण वापरकर्त्यांना आर्थिक विवरणपत्रांची खात्री आणि आत्मविश्वास प्रदान करते.
- ३) लेखापरीक्षण करारपत्र पक्षकाराकडून लेखापरीक्षाकाला पाठवले जाते.
- ४) लेखापरीक्षण कागदपत्रे कागदावर किंवा इलेक्ट्रॉनिक किंवा इतर माध्यमांवर नोंदवली जाऊ शकतात.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा/टिपा लिहा.

१२

- अ) अंतर्गत नियंत्रण
- ब) लेखापरीक्षकांचे स्वातंत्र्य
- क) लेखापरीक्षणाचे महत्त्व
- ड) न्यायवैद्यक लेखापरीक्षण

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा/टिपा लिहा.

१२

- अ) लेखापरीक्षण कागदपत्रे आणि लेखापरीक्षणमधील त्यांची भूमिका
- ब) लेखापरीक्षणाची उद्दिष्टे

प्र.४ खालील प्रश्नाचे दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) लेखापरीक्षण योजनेची व्याख्या सांगा. योग्य लेखापरीक्षण योजनेचे महत्त्व आणि लेखापरीक्षण योजनेचे प्रमुख घटक स्पष्ट करा.
किंवा

- ब) लेखापरीक्षण प्रक्रिया आणि तंत्रे म्हणजे काय? लेखापरीक्षण करण्याच्या पायऱ्या सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) लेखापरीक्षण अहवाल म्हणजे काय? लेखापरीक्षण अहवालातील मजकूर आणि लेखापरीक्षण मतांचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) लेखापरीक्षण जोखमीचे प्रकार आणि जोखीम मूल्यांकन करण्याचे तंत्र स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Accountancy
Auditing Paper - I (G08-DSM-308)**

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose correct alternative from the options. 08

- 1) _____ means to select and examine a representative sample from a large number of similar items.

a) Internal Check	b) Test Checking
c) Routine Checking	d) Vouching
- 2) The term 'Audit' is derived from a Latin word Audire, which means to _____.

a) Tear	b) Wear
c) Hear	d) Clear
- 3) Which of the following is an advantage of audit?
 - a) it provides high quality financial information
 - b) it enhances risk of management bias
 - c) it helps in safeguarding interests of shareholders
 - d) all of the above
- 4) Which of the following is most important principle for formulating an audit plan?
 - a) Gaining knowledge of client's workforce
 - b) Gaining knowledge of client's Business
 - c) Gaining knowledge of client's vendors
 - d) Gaining knowledge of tax laws applicable to client
- 5) _____ is responsible for maintaining effective internal financial controls.

a) Statutory Auditor	b) Audit Committee
c) Management	d) Shareholders
- 6) Audit documentation is owned by _____.
 - a) Client
 - b) Auditor
 - c) Team member responsible for documentation
 - d) Clients employee

- 7) _____ are the fundamental principle governing professional ethics.
- a) Professional Competence and due care
 - b) Integrity
 - c) Objectivity
 - d) All of the above
- 8) The auditor having obtained sufficient appropriate audit evidence, concludes that no misstatements, the report made by auditor is called _____ Report.
- a) Clean
 - b) Qualified
 - c) Disclaimer of Opinion
 - d) Negative

B) True or False**04**

- 1) The auditor has to obtain sufficient appropriate audit evidence to draw reasonable conclusions on financial statements.
- 2) An audit provides assurance and confidence to users of financial statements.
- 3) The audit engagement letter is sent by the client to auditor.
- 4) Audit documentation may be recorded on paper or on electronic or other media.

Q.2 Write Short Notes. (Short Note/Answer)**12**

- a) Internal Control
- b) Auditor independence
- c) Importance of Auditing
- d) Forensic Audits

Q.3 Answer the following. (Short Note/Answer)

- a) Audit working papers and their role in audits
- b) Objectives of auditing

12**Q.4 Attempt the following. (Long Answer) (Any One)****12**

- a) Define Audit Planning? Explain the importance of proper audit planning and key components of an audit plan.

OR

- b) What is Audit Procedures and Techniques? Explain detailed steps in performing audit

Q.5 Attempt the following. (Long Answer) (Any One)**12**

- a) What is Audit Report? Explained content of Audit Report and types of audit opinions.

OR

- b) Explain the types of audit risks and Techniques for assessing risk.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५

Advanced Banking

International Banking & Finance (Paper – I) (G08-DSM-301)

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) खालीलपैकी कोणते खाती देयक संतुलनात (BOP) येते?

अ) व्यापार खाती	ब) नफा खाती
क) बचत खाती	ड) चालू खाती

२) ब्रेटन वुड्स प्रणालीच्या जागी कोणता करार आला?

अ) युरो करार	ब) स्मिथसोनियन करार
क) सुवर्ण करार	ड) आयएमएफ करार

३) चलन संघ (Currency Union) म्हणजे काय?

अ) प्रत्येक देश आपले स्वतःचे चलन वापरतो
ब) अनेक देश एकच चलन वापरतात
क) फक्त सोन्याचे चलन वापरले जाते.
ड) डेबिट कार्ड वापर

४) मॅनेज्ड फ्लोट प्रणाली म्हणजे काय?

अ) पूर्ण स्थिर दर
ब) बाजारावर आधारित दर
क) सरकारकडून काही प्रमाणात नियंत्रित
ड) फ्लोट होण्यास मनाई

५) आयात वित्तपुरवठा म्हणजे काय?

अ) शेतकऱ्यांसाठी कर्ज
ब) परदेशातून वस्तू खरेदीसाठी वित्त
क) घरबांधणीसाठी कर्ज
ड) किरकोळ व्यवहारातील कर्ज

- ६) SDR चे पूर्ण रूप काय आहे?
 अ) सुरक्षित डिजिटल हक्क ब) मानक आहरण राखीव
 क) विशेष आहरण हक्क ड) सार्वभौम कर्ज परतावा
- ७) इंटरबँक कार्य म्हणजे काय?
 अ) किरकोळ व्यापार ब) विद्यार्थी कर्ज
 क) बँकांमध्ये व्यवहार ड) दुकान उघडणे
- ८) एल. सी. (Letter of Credit) कशासाठी वापरले जाते?
 अ) प्रवेश मिळवण्यासाठी ब) आंतरराष्ट्रीय व्यवहाराची हमी
 क) आयकर रिटर्नसाठी ड) जमीन नोंदणी

ब) खालील विधाने चुक की बरोबर ते लिहा.

०४

- १) ब्रेटन वुड्स प्रणाली ही स्थिर विनिमय दरावर आधारित होती.
 २) सॉफ्ट पेग हा लवचिक विनिमय दराचा प्रकार आहे.
 ३) क्रिप्टोकरन्सी ही प्रत्यक्ष चलन स्वरूपात असते.
 ४) डेरिव्हेटिव्ह सेवा आंतरराष्ट्रीय बँका पुरवतात.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) आंतरराष्ट्रीय वित्त म्हणजे काय?
 ब) सुवर्ण मानक प्रणालीची वैशिष्ट्ये सांगा.
 क) आंतरराष्ट्रीय मर्चंट बँकिंगची भूमिका काय आहे?
 ड) क्रिप्टोकरन्सीमध्ये 'मायनिंग' म्हणजे काय?

प्र.३ थोडक्यात माहिती लिहा.

१२

- अ) लवचिक विनिमय दराचे प्रकार
 ब) कोरेस्पॉन्डंट बँकिंगची भूमिका

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) आंतरराष्ट्रीय बँकिंग वाढण्याची कारणे सांगा.

किंवा

- ब) देयक संतुलन म्हणजे काय? त्याचे प्रमुख घटक समजावून सांगा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) युरो झोन हा चलन संघ म्हणून कसा कार्य करतो? एक अभ्यास नमूद करा.

किंवा

- ब) सध्याच्या विनिमय दर प्रणाली समजावून सांगा व त्यांचे फायदे तोटे लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Banking
International Banking & Finance (Paper - I) (G08-DSM-301)**

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) Which of the following is an account of BOP?
 - a) Trade Account
 - b) Profit Account
 - c) Savings Account
 - d) Current Account
- 2) Which agreement replaced the Bretton Woods System?
 - a) Euro Agreement
 - b) Smithsonian Agreement
 - c) Gold Agreement
 - d) IMF Agreement
- 3) Currency union means: _____.
 - a) All countries using their own currency
 - b) Use of a single currency by many countries
 - c) Use of gold coins
 - d) Use of debit cards
- 4) What is a managed float system?
 - a) Fixed exchange rate
 - b) Market controlled rate
 - c) Partly controlled by government
 - d) Not allowed to float
- 5) What is Import Finance?
 - a) Finance to farmers
 - b) Finance given for buying goods from abroad
 - c) Finance for building a house
 - d) Local grocery credit
- 6) What is the full form of SDR?
 - a) Secure Digital Rights
 - b) Standard Drawing Reserve
 - c) Special Drawing Rights
 - d) Sovereign Debt Return

- 7) What is Interbank Function?
- a) Selling groceries
 - b) Loan to students
 - c) Dealing between banks
 - d) Opening shops
- 8) What is a Letter of Credit used for?
- a) Getting admission
 - b) International payment assurance
 - c) Income tax return
 - d) Land registry

B) Write the following sentences true or false. 04

- 1) Bretton Woods system was based on fixed exchange rates.
- 2) Soft peg is a type of flexible exchange rate.
- 3) Cryptocurrency is a physical form of money.
- 4) Derivatives are offered by international banks.

Q.2 Answer the following. (Short Answers) 12

- a) Define International Finance.
- b) What are the features of gold standard?
- c) What is the role of international merchant banking?
- d) What is mining in cryptocurrency?

Q.3 Attempt the following. (Short Notes) 12

- a) Types of Flexible Exchange Rate
- b) Role of Correspondent Banking

Q.4 Answer Any One of the following questions. (Long Answer) 12

- a) Explain the reasons for the growth of International Banking.
- OR**
- b) What is Balance of Payment? Explain its major components.

Q.5 Answer Any One of the following questions. (Long Answer) 12

- a) Explain the Eurozone as a currency union with a case study.
- OR**
- b) Describe the current exchange rate systems and their merits and demerits.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Business Administration

Fundamentals of Entrepreneurship - I (G08-DSM-302)

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) एक ——— म्हणजे असा व्यक्ती जो जोखमी पत्करून नवे व्यवसाय सुरू करतो आणि नफा मिळवतो.

अ) अभियंता

ब) शिक्षक

क) उद्योजक

ड) व्यवस्थापक

२) जो उद्योजक बाजारात नवीन कल्पना, उत्पादने किंवा तंत्रज्ञान आणतो, त्याला ——— उद्योजक म्हणतात.

अ) अनुकरण करणारा

ब) नवोपक्रम करणारा

क) संकोच करणारा

ड) जुन्या पद्धतीचा

३) जोसेफ शुम्पटर यांनी मांडलेली उद्योजकतेची संकल्पना ——— सिद्धांत म्हणून ओळखला जातो.

अ) नवोपक्रम

ब) अनुकरण

क) आर्थिक

ड) जोखीम सहन करणारा

४) जोखीम पत्करण्याची क्षमता आणि नेतृत्वगुण ही उद्योजकतेवर परिणाम करणारी ——— कारणे आहेत.

अ) राजकीय

ब) सामाजिक

क) वैयक्तिक

ड) आर्थिक

५) एखादा ——— व्यवसाय सामाजिक समस्या सोडवण्यासाठी सुरू केला जातो, नफा कमावण्यासाठी नव्हे.

अ) व्यावसायिक

ब) विस्तारक्षम

क) सामाजिक

ड) फ्रँचायझी

- ६) ——— व्यवसाय स्थापन झालेल्या ब्रँडच्या नावाखाली चालतो आणि ठराविक मॉडेलचे पालन करतो.
 अ) विस्तारक्षम ब) फ्रँचायझी
 क) सहकारी ड) सामाजिक
- ७) भारतामधील सूक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योगांना (MSME) अधिकृत मान्यता देण्यासाठी ——— ही सहकारी नोंदणी दिली जाते.
 अ) जीएसटी नोंदणी ब) उद्यम आधार
 क) स्टार्टअप इंडिया ड) पॅन कार्ड
- ८) अहवाल म्हणजे तपास किंवा निरीक्षणावर आधारित तथ्यांचे ——— सादरीकरण आहे.
 अ) अनौपचारिक ब) मासिक
 क) पद्धतशीर ड) भावनिक

ब) सत्य की असत्य

०४

- १) उद्योजक नेहमी एकटाच काम करतो आणि इतरांची मदत घेत नाही.
 २) शुम्पीटरच्या नावीन्य सिद्धांतानुसार, उद्योजक हे बदल घडवणारे घटक असतात.
 ३) व्यवसाय कल्पना व्यवहार्य किंवा शक्य असणे गरजेचे नाही.
 ४) एक चांगला प्रकल्प योग्य नियोजन आणि संशोधनाने सुरु होतो.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) उद्योजक
 ब) उद्योजकता
 क) व्यवसाय नियोजन प्रक्रिया
 ड) उद्यम आधार संकल्पना

प्र.३ खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) यशस्वी उद्योजकांचे मुख्य गुणधर्म स्पष्ट करा.
 ब) आर्थिक विकासात उद्योजकांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) उद्योजकाची सामाजिक जबाबदारी स्पष्ट करा.
 ब) उद्योगजकतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) वित्तपुरवठ्याचे स्त्रोत स्पष्ट करा.
 ब) प्रकल्प अहवालात समाविष्ट असलेले मुद्दे स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Administration
Fundamentals of Entrepreneurship - I (G08-DSM-302)**

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks:60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) An _____ is a person who takes risks and starts a new business venture to earn profit.
 - a) Engineer
 - b) Teacher
 - c) Entrepreneur
 - d) Manager
- 2) An entrepreneur who introduces new ideas, products, or technologies in the market is called on _____ entrepreneur.
 - a) Imitating
 - b) Innovative
 - c) Fabian
 - d) Drone
- 3) The theory of entrepreneurship proposed by Joseph Schumpeter is known as the _____ theory.
 - a) Innovation
 - b) Imitation
 - c) Economic
 - d) Risk-bearing
- 4) Risk-taking ability and leadership qualities are considered _____ factors influencing entrepreneurship.
 - a) Political
 - b) Social
 - c) Personal
 - d) Economic
- 5) A _____ business venture is usually started with the aim of solving social problems rather than making profit.
 - a) Commercial
 - b) Scalable
 - c) Social
 - d) Franchise
- 6) A _____ business operates under an established brand name and follows a set model.
 - a) Scalable
 - b) Franchise
 - c) Cooperative
 - d) Social
- 7) _____ is a government registration provided to micro, small, and medium enterprises (MSMEs) in India for official recognition.
 - a) GST Registration
 - b) Udyam Aadhar
 - c) Startup India
 - d) PAN Card

- 8) A report is a _____ presentation of facts based on investigation or observation.
- a) Casual
 - b) Monthly
 - c) Systematic
 - d) Emotional

B) Write the following sentences true or false. 04

- 1) An entrepreneur always works alone and never takes help from others.
- 2) According to the Innovation Theory by Schumpeter, entrepreneurs are agents of change.
- 3) A business idea does not need to be practical or feasible.
- 4) A good project starts with proper planning and research.

Q.2 Answer the following. (Short Note) 12

- a) Entrepreneur
- b) Entrepreneurship
- c) Business Planning Process
- d) Udyam Aadhar Concept

Q.3 Attempt the following. (Short Answer) 12

- a) Explain key traits of successful entrepreneurs.
- b) Explain role of entrepreneurs in economic development.

Q.4 Answer Any One of the following questions. (Long Answer) 12

- a) Explain social responsibility of entrepreneur.
- b) Explain factors affecting entrepreneurship.

Q.5 Answer Any One of the following questions. (Long Answer) 12

- a) Explain sources of financing.
- b) Explain contents of project report.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर — २०२५

Business Management**Fundamentals Of Human Resource Management – I (G08-DSM-303)**

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) मानव संसाधन व्यवस्थापन हे संस्थेमध्ये कर्मचाऱ्यांची ——— वाढविण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावते.

अ) उपस्थिती

ब) उत्पादकता

क) सहनशक्ती

ड) यापैकी नाही

२) मानव संसाधन व्यवस्थापकाने सर्व कर्मचाऱ्यांसाठी योग्य निर्णय घेताना ——— असावे.

अ) प्रामाणिक

ब) नम्र

क) धाडसी

ड) सक्रिय

३) मानव संसाधन नियोजन हे एकूण संस्थात्मक ——— आहे.

अ) नियोजनाचा भाग

ब) नियोजनाचा विभाग

क) नियोजनाचा घटक

ड) नियोजनाची उपप्रणाली

४) मानव संसाधन नियोजन संस्थेला ——— कर्मचाऱ्यांची संख्या ठेवण्यास मदत करते.

अ) अतिरिक्त

ब) योग्य

क) अनियमित

ड) कमी

५) नोकरी विश्लेषण माहिती गोळा करण्याच्या ——— पद्धतीमध्ये पर्यवेक्षक किंवा तज्ञ नोकरीच्या महत्त्वाच्या वैशिष्ट्यांविषयी माहिती पुरवतात.

अ) तांत्रिक परिषद

ब) निरीक्षण

क) प्रश्नावली

ड) महत्त्वाच्या घटनांचा अभ्यास

- ६) ——— मधून मिळालेल्या माहितीनुसार, नोकरीसाठी आवश्यक पात्रता, कौशल्ये आणि गुणांचे तपशीलवार वर्णन तयार केले जाते.
 अ) नोकरी निरीक्षण ब) नोकरी विश्लेषण
 क) मुलाखत ड) प्रश्नावली
- ७) एखादया संस्थेमध्ये जेव्हा कर्मचारी विभागास संस्थेमधील कोणत्याही विभागाकडून ——— प्राप्त होतात तेव्हा नियुक्तीची प्रक्रिया सुरु होते.
 अ) अर्ज ब) परिचय पत्र
 क) नोकरीसाठी विनंत्या ड) नोकरीच्या जाहिराती
- ८) कर्मचारी भरती धोरण मानव संसाधन विभागाला ——— प्रक्रिया प्रभावीपणे राबवण्यासाठी मार्गदर्शन करते.
 अ) प्रशिक्षण ब) बढती
 क) मूल्यांकन ड) भरती

ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा.

०४

- १) एक चांगल्या मानव संसाधन व्यवस्थापकाकडे उत्तम संवाद कौशल्ये असणे आवश्यक आहे.
- २) मानव संसाधन नियोजन ही एक सतत चालणारी प्रक्रिया आहे.
- ३) नोकरी विश्लेषण हे कर्मचारी भरती आणि निवडीसाठी उपयुक्त नाही.
- ४) कर्मचारी भरतीच्या अंतर्गत स्त्रोतांमध्ये विद्यमान कर्मचाऱ्यांना पदोन्नती देणे आणि त्यांच्या कामाची जबाबदारी वाढवणे यांचा समावेश होतो.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) मानव संसाधन व्यवस्थापकाची भूमिका
 ब) मानव संसाधन नियोजनाचे स्वरूप
 क) नोकरीचे वर्णन
 ड) भरतीचे तत्वज्ञान

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) मानव संसाधन म्हणजे काय ते सांगून मानव संसाधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) कर्मचारी भरती म्हणजे काय? कर्मचारी भरतीवर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) मानव संसाधन व्यवस्थापनाची उद्दीष्टे व कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) मानव संसाधन नियोजन म्हणजे काय? मानव संसाधन नियोजनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) नोकरी विश्लेषणासाठी माहिती गोळा करण्याच्या वेगवेगळ्या पद्धतींचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या.

किंवा

ब) कर्मचारी भरतीच्या विविध स्रोतांची चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:

October/November - 2025

Business Management

Fundamentals Of Human Resource Management – I (G08-DSM-303)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025

Max. Marks: 60

Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Human Resource Management plays an important role in increasing the _____ of employees in a business organization.

a) Attendance	b) Productivity
c) Patience	d) None of theme
- 2) A Human Resource Manager should be _____ while making fair decisions for all employees.

a) Hones	b) Polite
c) Brave	d) Active
- 3) Human Resource Planning is a total organizational _____.

a) Part of planning	b) Section of planning
c) Unit of planning	d) Sub system of planning
- 4) Human Resource Planning helps an organisation to maintain the _____ number of employees.

a) Extra	b) Right
c) Irregular	d) Less
- 5) In the _____ method of collecting job analysis data, supervisors or experts provide information about the important characteristics of a job.

a) Technical Conference	b) Observation
c) Questionnaires	d) Critical Incidents
- 6) Based on the information obtained through _____, a detailed description of the qualifications, skills, and attributes required for the job is prepared.

a) Job Observation	b) Job Analysis
c) Interview	d) Questionnaire

- 7) In an organisation, the recruitment process begins when the personnel department receives _____ from any department of the organization.
- a) Applications
 - b) Reference Letters
 - c) Requisitions for recruitment
 - d) job advertisements
- 8) The employee recruitment policy guides the Human Resource department to implement the _____ process effectively.
- a) Training
 - b) Promotion
 - c) Appraisal
 - d) Recruitment

B) Write the following sentences true or false. 04

- 1) A good Human Resource Manager must have excellent communication skills.
- 2) Human Resource Planning is a continuous process.
- 3) Job analysis is not useful for employee recruitment and selection.
- 4) Internal sources of employee recruitment include promoting existing employees and increasing their job responsibilities.

Q.2 Write Short Notes. 12

- a) Role of Human Resource Manager
- b) Nature of Human Resource Planning
- c) Job Description
- d) Philosophies of Recruitment

Q.3 Answer the following questions. 12

- a) What is Human Resource? Explain the nature of Human Resource.
- b) What is employee recruitment? Explain the various factors that affect employee recruitment.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the objectives and Functions of Human Resource Management.

OR

- b) What is Human Resource Planning? Explain importance of Human Resource Planning.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain in detail the different methods used for collecting job analysis data.

OR

- b) Discuss various sources of recruitment.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Business Economics**Business Macro Economics - I (G08-DSM-304)**

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) ——— हा व्यावसायिक स्थूल अर्थशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.

अ) राष्ट्रीय उत्पन्न	ब) पैशाचे मूल्य
क) व्यापार चक्र	ड) वरील सर्व

२) राष्ट्रीय उत्पन्न हे ——— मध्ये मोजले जाते.

अ) वस्तू	ब) सेवा
क) पैसा	ड) यापैकी नाही

३) साधा किंमत निर्देशांक तयार करताना मूळ वर्षातील वस्तूची किंमत ——— असते.

अ) १०	ब) १००
क) ००	ड) ५०

४) सरासरी उपभोग प्रवृत्ती = $\frac{\text{उपभोग}}{\text{————}}$

अ) उत्पन्न	ब) बचत
क) गुंतवणूक	ड) व्याजदर

५) स्थूल अर्थशास्त्राचा अभ्यास ——— यांना उपयुक्त असतो.

अ) सरकार	ब) संशोधक
क) मध्यवर्ती बँक	ड) वरील सर्व

६) राष्ट्रीय उत्पन्न ही ——— संकल्पना आहे.

अ) प्रवाही	ब) साठा
क) स्थिर	ड) वरील सर्व

- ७) ——— यांच्यामते, भाववाढ ही पूर्ण रोजगारा नंतर घडून येते.
 अ) अँडम स्मिथ ब) जे. एम. केन्स
 क) जे. बी. से. ड) डॉ. मार्शल
- ८) जे. बी. से. यांच्या मते, प्रत्येक पुरवठा स्वतःची ——— निर्माण करतो.
 अ) किंमत ब) बचत
 क) मागणी ड) गुंतवणूक

ब) खालील विधाने चुक की बरोबर ते लिहा.

०४

- १) संपूर्ण अर्थव्यवस्थेचा अभ्यास म्हणजे स्थूल अर्थशास्त्र होय.
- २) किंमत पातळीत वाढ झाली असता पैशाच्या मूल्यात वाढ होते.
- ३) जे. एम. केन्स यांच्या मते, उपभोग हे बचतीचे फल आहे.
- ४) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पन्न = स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न – घसारा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) व्यावसायिक स्थूल अर्थशास्त्राचे महत्त्व सांगा.
- ब) दरडोई उत्पन्न ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) पैशाचे मूल्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) सीमांत उपभोग प्रवृत्ती ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा.

१२

- अ) किंमत निर्देशांकाचे प्रकार
- ब) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या आकडेवारीचे महत्त्व

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) व्यावसायिक स्थूल अर्थशास्त्र म्हणजे काय? व्यावसायिक स्थूल अर्थशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) राष्ट्रीय उत्पन्न मापन करण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) भाववाढीची कारणे सांगा.

किंवा

- ब) उपभोग फल निश्चित करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Economics
Business Macro Economics - I (G08-DSM-304)**

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ is the subject matter of Business Macro Economics.
 - a) National income
 - b) Value of money
 - c) Trade cycle
 - d) All the above
- 2) National income is measured in terms of _____.
 - a) Goods
 - b) Services
 - c) Money
 - d) None of these
- 3) In a constructions of simple price index number, commodity prince in base year is _____.
 - a) 10
 - b) 100
 - c) 00
 - d) 50
- 4) Average propensity to consume = $\frac{\text{Consumption}}{\text{-----}}$
 - a) Income
 - b) Saving
 - c) Investment
 - d) Rate of interest
- 5) The study of Macro Economics is useful for _____.
 - a) Government
 - b) Researcher
 - c) Central Bank
 - d) All the above
- 6) National income is a _____ concept.
 - a) Flow
 - b) Stock
 - c) Constant
 - d) All the above
- 7) According to _____ the inflation occurs after the full employment.
 - a) Adam Smith
 - b) J. M. Keynes
 - c) J. B. Say
 - d) Dr. Marshall
- 8) According to J. B. Say every supply creates its own _____.
 - a) Price
 - b) Saving
 - c) Demand
 - d) Investment

B) Write the following sentences true or false. 04

- 1) Macro Economics is a study of whole economy.
- 2) If price level increases value of money increases.
- 3) According to J.M. Keynes, consumption is function of saving.
- 4) Net National income = Gross National income – Depreciation.

Q.2 Write short answers. 12

- a) State the importance of Business Macro Economics.
- b) Explain the concept of per capita income.
- c) Explain the concept of value of money.
- d) Explain the concept of marginal propensity to consume.

Q.3 Write Short Notes. 12

- a) Types of price index
- b) Importance of National income data

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) What is Business Macro Economics? Explain the nature and scope of Business Macro Economics.

OR

- b) Explain the methods of computing national income.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) State the causes of inflation.

OR

- b) Explain the determinants of consumption function.

Seat No.	
-----------------	--

Set

P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Statistics
Fundamental of Statistics - I (G08-DSM-305)**

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) In index number the base period should be _____.
 - a) abnormal
 - b) normal
 - c) far away
 - d) unreliable
- 2) Sampling is used in situations _____.
 - a) Testing blood of the patients
 - b) Testing quality of crackers
 - c) Purchasing grains from the market
 - d) All the above
- 3) A sample is known to be the subset of _____.
 - a) Population
 - b) Data
 - c) Set
 - d) Information
- 4) A sample consist of _____.
 - a) All units of the population
 - b) 5% units of population
 - c) 10% units of population
 - d) Any fraction of the population
- 5) In the notations of index numbers, "1" stands for _____.
 - a) Base period
 - b) Current period
 - c) Normal period
 - d) Abnormal period
- 6) The components of time series that is attached to short -term fluctuation is _____.
 - a) Seasonal Variations
 - b) Cyclical Variations
 - c) Irregular Variations
 - d) All of the above

- 7) In sampling without replacement, an element can be chosen _____.
- a) Less than once b) More than once
c) Only once d) Difficult to tell
- 8) If all the values are equal importance, then one should calculate _____ index number.
- a) Simple b) Weighted
c) Unweighted d) Both a and c

B) True or False.**04**

- 1) Stratified random sampling is appropriate when the population is homogeneous.
- 2) Index number is called as economic barometer.
- 3) Each unit of the population is examined in the census inquiry.
- 4) Time series has 4 components.

Q.2 Answer the following.**12**

- a) Explain requirements of good forecasting.
- b) State the formula for calculating Price index number using Simple aggregate and simple average of relative method.
- c) Explain cyclical variations in time series.
- d) Explain census method.

Q.3 Answer the following.**12**

- a) Use Graphical method to measure the trend values from given time series data.

Year	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sales	23	21	26	34	30	35	41	47	51

- b) What is simple random sampling? Explain any one method of selecting simple random, sampling.

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Define Population, Sample and Census. Explain Advantage of sampling over census method.

OR

- b) Define time series. Calculate five yearly moving averages and plot original and trend values on same graph.

Year	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Value	100	105	115	95	90	97	80	65	75	70	80

Q.5 Answer the following question. (Any One)

12

a) Discuss with proper example, the stratified random sampling.

OR

b) Construct the Laspeyre's, Paasche's and Fisher's Price index number for the following data. Comment on the result.

Commodities	Base Year		Current Year	
	Price	Quantity	Price	Quantity
Rice	15	5	16	8
Wheat	10	6	18	9
Rent	8	7	15	8
Fuel	9	5	12	6
Transport	11	4	11	7
Miscellaneous	16	6	15	10

Seat No.	
----------	--

Set **P**

बी.कॉम (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५
Advanced Insurance
Entrepreneurship And Insurance - I (G08-DSM-306)

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८**
- १) एक ——— म्हणजे असा व्यक्ति जो आर्थिक जोखीम घेऊन व्यवसाय सुरू करतो आणि चालवतो.
 अ) व्यवस्थापक ब) उद्योजक
 क) गुंतवणूकदार ड) कर्मचारी
- २) ——— उद्योजक फारच पारंपारिक असतो आणि बदलांबाबत साशंक असतो.
 अ) संकोची ब) निष्क्रिय
 क) नवोपक्रम करणारा ड) सामाजिक
- ३) व्यवसाय सुरू करण्यासाठी आणि चालण्यासाठी ——— ची उपलब्धता अत्यावश्यक असते.
 अ) भांडवल ब) विपणन
 क) उत्पादन ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ४) प्रशिक्षण व सल्ला यांसारखा ——— पाटिंबा उद्योजकतेला प्रोत्साहन देतो.
 अ) ग्रामीण ब) पायाभूत
 क) आर्थिक ड) संस्थात्मक
- ५) कल्पना निर्माण ही व्यवसाय सुरू करण्याच्या प्रक्रियेतील ——— पायरी आहे.
 अ) शेवटची ब) मधली
 क) पहिली ड) पर्यायी
- ६) ——— हे कल्पना निर्मितीचे एक महत्त्वाचे स्त्रोत आहे.
 अ) अज्ञान ब) निरीक्षण
 क) पुनरावृत्ती ड) विश्रांती

- ७) ग्राहकांची ——— नसणे हे विमा विपणनातील एक मोठे आव्हान आहे.
 अ) जागरूकता ब) तक्रारी
 क) निष्ठा ड) सेव

- ८) विमाविपणनातील एक आव्हान म्हणजे ग्राहकांशी ——— निर्माण करणे.
 अ) नफा ब) संबंध
 क) स्पर्धा ड) विलंब

ब) खालील विधाने चुक की बरोबर ते लिहा.

०४

- १) उद्योजक नेहमी जोखीम टाळतो.
- २) उद्योजक होण्यासाठी व्यक्तीकडे मोठ्या प्रमाणात पैसा असणे आवश्यक असते.
- ३) व्यवसाय योजना फक्त कर्जासाठी अर्ज करताना आवश्यक असते.
- ४) मोबाईल ॲप्सच्या मदतीने ग्राहक त्यांच्या विमा पॉलिसीचे व्यवस्थापन करू शकतात.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) यशस्वी उद्योजकाचे गुणधर्म
- ब) उद्योजकता
- क) व्यवसाय योजना
- ड) विमा पॉलिसी विकणे

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) आर्थिक विकासामध्ये उद्योजकांची भूमिका
- ब) व्यवसाय आराखड्याचे घटक

प्र.४ खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) उद्योजक बनण्याचे फायदे स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) उद्योजकतेवर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.५ खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) कल्पना निर्माण करण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) विमा क्षेत्रावर तंत्रज्ञानाचा परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Advanced Insurance
Entrepreneurship And Insurance- I (G08-DSM-306)**

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) An _____ is a person who starts and manages a business by taking financial risks.
 - a) Manager
 - b) Entrepreneur
 - c) Investor
 - d) Employee
- 2) A _____ entrepreneur is highly conservative and skeptical about changes.
 - a) Fabian
 - b) Drone
 - c) Innovative
 - d) Social
- 3) Availability of _____ is essential for starting and running a business.
 - a) Capital
 - b) Marketing
 - c) Production
 - d) None of these
- 4) The presence of _____ support like training and consultancy encourages entrepreneurship.
 - a) Rural
 - b) Infrastructural
 - c) Financial
 - d) Institutional
- 5) Idea generation is the _____ step in the process of starting a business.
 - a) Final
 - b) Middle
 - c) First
 - d) Optional
- 6) _____ is one of the key sources of idea generation.
 - a) Ignorance
 - b) Observation
 - c) Repetition
 - d) Relaxation
- 7) Lack of customer _____ is a major challenge in insurance marketing.
 - a) Awareness
 - b) Complaints
 - c) Loyalty
 - d) Service

- 8)** One challenge in insurance marketing is building _____ with customers.
- a) Profit
 - b) Relationship
 - c) Competition
 - d) Delay

B) Write the following sentences true or false. 04

- 1) An entrepreneur always avoids risk.
- 2) A person needs a large amount of money to become an entrepreneur.
- 3) A business plan is only needed when applying for a loan.
- 4) Mobile apps allow customers to manage their insurance policies.

Q.2 Answer the following. (Short Note) 12

- a) Qualities of a successful entrepreneur
- b) Entrepreneurship
- c) Business plan
- d) Selling insurance policies

Q.3 Attempt the following. (Short Answer) 12

- a) Role of entrepreneurs in economic development.
- b) Contents of business plan

Q.4 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain advantages of becoming an entrepreneur.

OR

- b) Explain factors affecting entrepreneurship.

Q.5 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain methods of ideas generation.

OR

- b) Explain impact of technology on insurance sector.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Cost Accounting
Process costing and Operating costing Paper I (G08-DSM-307)**

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Normal loss in process costing is considered as a part of _____.
 a) Abnormal cost b) Unavoidable cost
 c) Controllable cost d) Profit
- 2) Abnormal loss is transferred to the _____.
 a) Costing P&L account
 b) Finished goods account
 c) Normal loss account
 d) Work-in-progress account
- 3) By-products usually have _____.
 a) High sales value b) Low sales value
 c) No sales value d) Equal sales value
- 4) Costing method used in transport undertakings is _____.
 a) Operating costing b) Process costing
 c) Contract costing d) Job costing
- 5) When actual loss is less than normal loss, the difference is treated as _____.
 a) Gain b) Abnormal gain
 c) Scrap d) Wastage
- 6) Normal loss is charged to _____.
 a) Process account b) Costing P&L
 c) Finished goods d) Overheads
- 7) If actual loss is less than normal loss, the surplus is called _____.
 a) Scrap b) Spoilage
 c) Waste d) Difficult to tell
- 8) In joint product costing, allocation is made on the basis of _____.
 a) Labour hours b) Output units
 c) Sales value d) Fixed cost

B) True or False.**04**

- 1) Operating costing is also known as service costing.
- 2) In hospital costing, the cost unit may be 'per bed per day'.
- 3) Abnormal loss is charged to the process account.
- 4) Operating costing is applied only in manufacturing industries.

Q.2 Write short notes/Solve the problem (Any Three)**12**

- a) Define operating costing and state any two industries where it is used.
- b) Explain the meaning of cost unit in operating costing with suitable examples.
- c) Process Costing
- d) Normal Losses

Q.3 Answer the following.**12**

- a) Distinguish between joint products and by-products.
- b) Differentiate between normal loss and abnormal loss in process costing.

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Bharat Transport Company is running a bus between Solapur to Pune. The distance from Solapur to Pune is 100 Kilo meters. The seating capacity of the bus is 50 passengers. The following particulars are taken from the books of the company for the month of April.

Particulars	Amount (Rs.)
Wages of Driver, Conductor and Cleaner	3,000
Supervision Expenses	1,500
Diesel, Oil etc.	6,000
Repairs and Maintenance	1,500
Taxation and Insurance	2,000
Depreciation	3,000
Interest and other Charges	2,500

The actual passengers carried were 80% of the capacity. The bus runs on all the days.

The bus made one round trip per day. Find out the cost per passenger kilo meter.

OR

- b) Explain the various methods of accounting for by-products and discuss their advantages and disadvantages.

Q.5 Answer the following question. (Any One)**12**

- a)** Vijay Industries produced 1,000 Units During the month of Feb.2020 with the following expenses.

Items	A	B	C
Materials	4,000	3,000	2,000
Wages	4,000	5,000	6,000
Direct Expenses	1,000	2,000	3,000
Indirect Expenses	1,500	2,500	4,000

Prepare Process Accounts showing cost per unit.

OR

- b)** Define operating (service) costing. Explain its application in transport services.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
ENGLISH
Language and Literature - I (G08-GE-OE-301)**

Day & Date: Monday, 03-11-2025

Max. Marks: 30

Time: 12:00 PM To 01:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

06

- 1) A Devoted son is about _____ relationship.
 - a) Brother-sister
 - b) Father-son
 - c) Mother-son
 - d) Doctor-patient
- 2) What was the colour of Rakesh's Ambassador Car?
 - a) White
 - b) Black
 - c) Sky Blue
 - d) Brown
- 3) What does the young student in "The Nightingale and the Rose" desire the most?
 - a) Wealth
 - b) Knowledge
 - c) A red rose
 - d) Friendship
- 4) What does the nightingale decide to do for the student?
 - a) Find a rose for him
 - b) Teach him about life
 - c) Sing for him all the night
 - d) Ignore his plight
- 5) Which of the following is not used in note-making?
 - a) Headings and subheadings
 - b) Abbreviations and symbols
 - c) Articles
 - d) Keywords and Phrases
- 6) Which of the following should be used in summaries?
 - a) Complex examples
 - b) Long quotations
 - c) Formal language
 - d) Personal stories

Q.2 Answer the following. (Any Two)

06

- a) How did Mr. Varma handle life after his wife's death and his retirement?
- b) What is the primary moral or theme of "The Nightingale and the Rose"?
- c) Write a note on note making process?
- d) Write a short note on summary writing?

Q.3 Answer the following. (Any One)

A) Read the following passage carefully and make notes on it?

Education plays an important role in shaping the life of every individual and the progress of society. It is not limited to learning facts, but also includes the development of skills, values, and attitudes. Education can broadly be divided into three main types: formal, informal, and non- formal.

Formal Education takes place in schools, colleges, and universities. It follows a fixed curriculum, specific stages, and is given by trained teachers. It helps students gain knowledge in subjects like science, mathematics, history, and languages. It also prepares them for careers by providing degrees and certificates.

Informal Education is learning that happens outside classrooms. It is gained from family, friends, experiences, media, books, or travel. For example, children learn good manners, traditions, and social skills from their families. It is a continuous and natural process that shapes personality and behavior.

Non-formal Education is organized but takes place outside the traditional school system. It includes activities like adult literacy classes, skill training workshops, yoga camps, and vocational courses. It is flexible and designed for people of all ages who may not have access to regular schooling.

Thus, education is a lifelong process that begins at home and continues throughout life. By combining formal, informal, and non-formal types, individuals can achieve personal growth and contribute to the progress of society.

B) Read the following passage carefully and write in brief summary writing with a suitable title

Health is one of the most valuable assets of human life. A healthy person can work efficiently, enjoy life, and contribute positively to society. Good health does not mean only the absence of disease, but also the balance of body, mind, and emotions. To achieve this, people must follow healthy habits in their daily lives. The first requirement of good health is proper food. A balanced diet should include proteins, carbohydrates, fats, vitamins, and minerals in the right amounts. Fresh fruits, vegetables, grains, and clean water are necessary for keeping the body strong and active. Eating too much junk food, sugar, or oily meals can cause problems like obesity, diabetes, and heart disease. The second important factor is exercise. Regular physical activity keeps the body fit and improves blood circulation. Activities like walking, cycling, running, yoga, or simple home exercises help in maintaining energy and controlling weight. Exercise also reduces stress and keeps the mind fresh. Rest and sleep are equally important for good health. An adult should get 7-8 hours of sleep every night to refresh the body and mind. Lack of rest leads to tiredness, irritability, and poor concentration.

Finally, a positive attitude and clean environment are essential. Staying away from harmful habits like smoking or alcohol, keeping surroundings clean, and maintaining good relationships support healthy living. Thus, health is the true wealth that ensures happiness and success in life.

Q.4 Answer the following question. (Any One)

12

- a)** Discuss on the major themes reflected in “A Devoted Son”.
- b)** Write in detail note on the various themes reflected in “The Nightingale and the Rose”?

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Cooperative Development – I (G08-GE-OE-302)

कमाल गुणः ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 0४

- १) ——— हा देश सहकारी ग्राहक चळवळीचे उगम स्थान होय.
अ) जर्मनी ब) फ्रांस
क) इंग्लंड ड) भारत
- २) ——— यांना सहकरचे जनक म्हणून ओळखले जाते.
अ) रॉबर्ट ओवेन अ) डॉ. धनंजय राव गाडगीळ
क) विल्यम किंग क) शुल्झ
- ३) राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाची स्थापना (एनसीडीसी) ——— या वर्षामध्ये झाली.
अ) १९६९ अ) १९८२
क) १९६२ क) १९६३
- ४) कृषी आणि ग्रामीण क्षेत्राच्या विकासासाठी ——— ची स्थापना करण्यात आली.
अ) रिझर्व्ह बँक अ) नाबार्ड
क) नाफेड क) यापैकी नाही

ब) चूक की बरोबर ते सांगा 0२

- अ) सहकार या शब्दाची निर्मिती को-ऑपररी या लॅटिन शब्दापासून झाली.
ब) नाफेडची स्थापना १९५८ या वर्षी करण्यात आली.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. 0६

- अ) सहकाराचा अर्थ स्पष्ट करा.
ब) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.३	टीपा लिहा.	०६
-------	------------	----

आर्थिक विकासातील सहकाराची भूमिका.

- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा 0६
- अ) राष्ट्रीय शेती सहकारी खरेदी विक्री महासंघाची (नाफेड) भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) सहकाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा 0६
- अ) सहकरची तत्त्वे स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) राष्ट्रीय कृषी आणि ग्रामीण विकास बँकेची (नाबार्ड) कार्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Cooperative Development – I (G08-GE-OE-302)**

Day & Date: Monday, 03-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ country is the origin of the co-operative consumer movement.

a) Germany	b) France
c) England	d) India
- 2) _____ is known as father of co-operation.

a) Robert Owen	b) Dr. Dhananjayrao Gadgil
c) William King	d) Schulze
- 3) National Co-operative Development Corporation (NCDC) was established in _____.

a) 1969	b) 1982
c) 1962	d) 1963
- 4) _____ was established for the development of agriculture and rural area.

a) Reserve Bank	b) NABARD
c) NAFED	d) None of these

B) True and False 02

- 1) The word co-operation has been derived from the Latin word co-operari.
- 2) NAFED was established in the year of 1958.

Q.2 Write Short Answers. 06

- a) Explain the meaning of Co-operation.
- b) Explain the objectives of National Co-operative Union of India.

Q.3 Short Note. 06

Role of Co-operation in economic development.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

a) Explain the role of National Agricultural Co-operative Marketing Federation (NAFED).

OR

b) Explain the features of Co-operation.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 06

a) Explain the principles of Co-operation.

OR

b) Explain the functions of National Bank of Agricultural and Rural Development (NABARD).

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Applied Statistics – I (G08-GE-OE-303)**

Day & Date: Monday, 03-11-2025

Max. Marks: 30

Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the given alternatives. 04

- 1) A time series has _____ components.

a) 1	b) 3
c) 2	d) 4
- 2) If all the values are not equal importance, then one should calculate _____ index number.

a) simple	b) Weighted
c) Unweighted	d) none of these
- 3) Index number of base year is _____.

a) 10	b) 110
c) 100	d) cannot be determined
- 4) The long-term regular movements in time series are called _____.

a) Trend	b) Seasonal variation
c) cyclical variation	d) Irregular variations

B) True or False: 02

- 1) In index number, the base year should be abnormal year.
- 2) The time period for seasonal variations is more than one year.

Q.2 Answer the questions. 06

- a) State the formula for calculating Price index number using Simple aggregate and simple average of relative method.
- b) Explain the uses of index numbers.

Q.3 Attempt the following. 06

- a) Use Graphical method to measure the trend values from given time series data.

Year	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sales	23	21	26	34	30	35	41	47	51

Q.4 Attempt the following: (Any One)**06**

- a) Define time series. Explain the components of time series.

OR

- b) Calculate Laspeyre's, Paasche's and Fisher's Price index number for the following data.

Commodities	2010		2015	
	Price	Quantity	Price	Quantity
A	15	5	16	8
B	10	6	18	9
C	8	7	15	8
D	9	5	12	6
E	11	4	11	7
F	16	6	15	10

Q.5 Attempt the following: (Any One)**06**

- a) Calculate five yearly moving averages and plot original and trend values on same graph

Year	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Value	100	105	115	95	90	97	80	65	75	70	80

OR

- b) Explain the problems in the construction of index numbers.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र – III) (New) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Marathi (G08-AEC-301)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५
 वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.**०४**

- १) निबंधाची रचना साधारण किती भागांत विभागली जाते?
 - अ) एक
 - ब) दोन
 - क) तीन
 - ड) चार
- २) निबंध लेखनासाठी सर्वात महत्त्वाची गोष्ट कोणती?
 - अ) विषयाची सुसंगत मांडणी
 - ब) काव्यात्मकता
 - क) मोठे वाक्यप्रयोग
 - ड) अधिक अलंकार
- ३) निबंधाच्या शेवटच्या भागाला काय म्हणतात?
 - अ) विवेचन
 - ब) निष्कर्ष
 - क) प्रस्तावना
 - ड) उपोद्धात
- ४) निबंध लेखनात भाषाशैली कशी असावी?
 - अ) कृत्रिम
 - ब) अवघड
 - क) फक्त काव्यात्मक
 - ड) सोपी, स्पष्ट व प्रभावी

ब) चूक की बरोबर ते लिहा.**०२**

- १) प्रस्तावना वाचकाला विषयाची पार्श्वभूमी देते.
- २) निबंधात विषयापेक्षा अलंकाराना जास्त महत्त्व द्यावे.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)**०६**

- अ) निबंध म्हणजे काय?
- ब) चांगल्या निबंधाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- क) निबंध लेखनात भाषा कशी असावी?
- ड) निबंध लेखनाची मूलभूत तत्त्वे कोणती आहेत?

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
वर्णनात्मक निबंध व विवेचनात्मक निबंध यातील फरक लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) निबंध लेखनाचे व्यावहारिक उपयोजन स्पष्ट करा.
किंवा
ब) लघुनिबंध आणि ललित निबंध यातील फरक लिहा
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील वैचारिक चळवळीमध्ये निबंधकारांचे योगदान काय होते?
किंवा
ब) व्यावसायिक निबंध लेखनाची मुख्य वैशिष्ट्ये लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर — २०२५
Hindi - I (G08-AEC-302)

वार, तारीख: बुधवार, २९-१०-२०२५

कमाल गुण: ३०

समय: दोपहर १२:०० से ०१:३०

सूचना : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के निचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०६

१) ब्रज भाषा में 'श', 'ष', 'स' के स्थान पर केवल ---- मिलता है।

अ) ल	ब) 'स'
क) य	ड) र

२) पूर्वी पहाड़ी की प्रमुख भाषा ---- है।

अ) गढ़वाली	ब) मैथिली
क) कौसाली	ड) नेपाली

३) राजस्थानी हिंदी के ---- भाषा रूप है।

अ) चार	ब) तीन
क) सात	ड) नौ

४) प्रिंशल के अनुसार भाषा का नैसर्गिक रूप 'प्राकृत' है तो कृत्रिम रूप ---- है।

अ) पालि	ब) मागधी
क) संस्कृत	ड) सिंधी

५) शौरसेनी प्राकृत का क्षेत्र मथुरा के आसपास का ---- का प्रदेश था।

अ) शूरसेन	ब) देवसेन
क) रामसेन	ड) मगधसेन

६) 'अपभ्रंश' शब्द का प्रयोग सबसे पहले ---- ने किया है।

अ) आ. दण्डी	ब) आ. रामचंद्र शुक्ल
क) पतञ्जलि	ड) आ. रामकुमार वर्मा

- प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। (४ में से २) 0६
- अ) पहाडी हिंदी उपभाषा की बोलियों के नाम लिखिए।
ब) पूर्वी हिंदी बोलियों के नाम लिखिए।
क) सिंधु नदी के आस-पास के प्रदेश को क्या कहते हैं? और वहाँ की भाषा कौन सी है?
ड) साहित्य प्राकृत के प्रमुख भेद कौन-कौन से हैं?
- प्र.३ टिप्पणी लिखिए। (४ में से २) 0६
- अ) हार्नली का वर्गीकरण।
ब) महाराष्ट्री प्राकृत का स्वरूप।
क) राजस्थानी हिंदी की उपभाषाएँ।
ड) बिहारी हिंदी की उपभाषाएँ।
- प्र.४ निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखिए। (कोई भी एक) १२
- अ) मध्यकालीन भारतीय आर्य भाषाओं का परिचय लिखिए।
अथवा
ब) हिंदी की बोलियों का परिचय लिखिए।

Seat
No.

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Urdu – I (G08-AEC-306)**

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

04

سوال نمبر 1. (A) صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیے اور جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1)۔۔۔۔۔ اردو کے پہلے افسانہ نگار ہیں۔

(A) نذیر احمد
(B) پریم چند
(C) کرشن چند
(D) سعادت حسن منٹو

(2) گھیسو اور مادھو۔۔۔۔۔ افسانے کے کردار ہیں۔

(A) عید گاہ
(B) بوڑھی کاکی
(C) کفن
(D) پوس کی رات

(3) قرۃ العین حیدر کی پیدائش۔۔۔۔۔ میں ہوئی۔

(A) ممبئی
(B) بنگلور
(C) حیدر آباد
(D) علی گڑھ

(4) افسانہ آوارہ گرد قرۃ العین حیدر کے۔۔۔۔۔ مجموعہ میں شامل ہے۔

(A) شیشے کے گھر
(B) پت جھڑ کی آواز
(C) روشنی کی رفتار
(D) چاندنی

02

سوال نمبر 1. (B) صحیح یا غلط کی نشاندہی کیجیے۔

(1) 'کفن' پریم چند کا شاہکار افسانہ ہے۔

صحیح
غلط

(2) 'روشنی کی رفتار' قرۃ العین حیدر کا افسانوی مجموعہ ہے۔

صحیح
غلط

06

سوال نمبر.2. مختصر جوابات لکھیے۔

(1) افسانہ کی تعریف لکھیے۔

(2) افسانہ کے اجزائے ترکیبی پر مختصر نوٹ لکھیے۔

06

سوال نمبر.3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے۔

اُردو میں افسانہ نگاری کے آغاز و ارتقاء کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

06

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔

(A) افسانہ کفن کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

OR

(B) پریم چند کی سوانح حیات پر مفصل نوٹ لکھیے۔

06

سوال نمبر.5. مفصل جواب لکھیے۔

(A) افسانہ آوارہ گرد کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجیے۔

OR

(B) قرۃ العین حیدر کی سوانح حیات پر مفصل نوٹ لکھیے۔

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) स्वयंसेवकाची संकल्पना लिहा.
ब) धोरणात्मक नियोजनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
क) सामाजिक-आर्थिक सर्वेक्षणाची गरज लिहा.
ड) राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्यसर्वेक्षणाचे उद्देश सांगा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) भारतातील स्वयंसेवकाची आदर्श भूमिका लिहा.
ब) सामाजिक – आर्थिक सर्वेक्षणाची प्रक्रिया लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) संवाद कौशल्येचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) राष्ट्रीय नमुना सर्वेक्षण संघटना यावर चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. (Semester-III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Co-Curricular Course
National Service Scheme (G08-CC-301)**

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**06**

- 1) _____ is the focus of N.S.S..
 - a) Principal
 - b) Volunteers
 - c) Programme Officer
 - d) Headmaster
- 2) _____ means the ability to guide, inspire, and motivate individuals or groups to achieve common goals.
 - a) Leadership
 - b) Training
 - c) Planning
 - d) Interview
- 3) _____ it involves a systematic process that effectively collects the desired information.
 - a) Questionnaire
 - b) Training
 - c) Planning
 - d) Interview
- 4) Census is conducted in India every _____ year.
 - a) 12
 - b) 10
 - c) 05
 - d) 08
- 5) The main types of communication skills are divided into four categories: verbal, nonverbal, written, and _____.
 - a) Invisible
 - b) Non-written
 - c) Visual
 - d) Non-verbal
- 6) _____ is main work to conduct socio-economic surveys in India and collect statistics in various sectors.
 - a) National Sample Survey Organization
 - b) National Family Health Survey
 - c) Socio-Economic Survey
 - d) Census

Q.2 Answer the following questions. (Any Two)**06**

- a) Write the Concept of Volunteerism.
- b) State the characteristics of Strategic planning.
- c) Write the Need of Social- Economics survey.
- d) State the Objective of National Family Health Survey.

- Q.3 Write Short answer to questions. (Any One)** **06**
- a) Write the Role Models of Volunteerism in India.
 - b) Write the Process of Social- Economics survey.
- Q.4 Broad Question. (Any One)** **12**
- a) Explain the type of Communication Skills.
 - b) Discuss the National Sample Survey Organization.

Seat No.	
-----------------	--

**Co-Curricular Course
National Cadet Corps (G08-CC-302)**

कमाल गुणः १५

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

0%

- १) ——— हे नविन निर्माण झालेले एन्. सी. सी. डायरेक्टरेट आहे.
अ) उत्तरांचल
क) राजस्थान
ब) महाराष्ट्र
ड) यापैकी एकही नाही
- २) 'जय जवान, जय किसान' घोषणा ——— यांनी दिली.
अ) जवाहरलाल नेहरू
क) महात्मा गांधी
ब) लाल बहादूर शास्त्री
ड) यापैकी एकही नाही
- ३) वृक्षारोपण हा ——— चा एक भाग आहे.
अ) ड्रिल
क) समाजसेवा
ब) वेपन ट्रेनिंग
ड) यापैकी एकही नाही
- ४) भारतात एकूण ——— एन्. सी. सी. डायरेक्टरेट्स आहेत.
अ) १४
क) १६
ब) १५
ड) १७

08

- अ) रक्तदानासाठी आवश्यक असणारी पात्रता लिहा.
ब) समाजसेवेची उद्देश लिहा.
क) एन. सी. सी. मधील कॅम्पची नावे लिहा.

03

एन. सी. सी. मध्ये केली जाणारी समाजसेवेची कामे.

08

किंवा

आदर्श नागरिकाची कर्तव्ये आणि अधिकार सविस्तर लिहा.

Seat No.	
-----------------	--

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:00 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Right side number indicates marks.

04

- 1) _____ is a newly raised N.C.C. directorate.

a) Uttaranchal	b) Maharashtra
c) Rajasthan	d) None of these
- 2) _____ gave the slogan, 'Jai Jawan, Jai Kisan'.

a) Jawaharlal Nehru	b) Lal Bahadur Shastri
c) Mahatma Gandhi	d) None of these
- 3) Tree plantation is a part of _____.

a) drill	b) weapon training
c) social service	d) None of these
- 4) There are _____ NCC directorates in India.

a) 14	b) 15
c) 16	d) 17

04

- Write down the eligibility conditions for blood donation.
- Write down the aims of social service.
- Write down the names of camps in NCC.

03

Social service activities done in N.C.C

04

OR

Describe the duties & rights of an ideal citizen.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर - २०२५
Co-Curricular Course
Sports (G08-CC-303)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५

कमाल गुण: १५

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०४

- १) पहिली आधुनिक ऑलिंपिक स्पर्धा — झाली.
 अ) पॅरीस ब) ग्रीस
 क) रोम ड) लंडन
- २) पुरुषांसाठी गोळाफेकसाठी — कि. ग्रॅ. वजनाचा गोळा असतो.
 अ) ७.२६ ब) ५
 क) ८.२६ ड) ४
- ३) ऑलिंपिक ध्वजावर — वर्तुळे आहेत.
 अ) तीन ब) चार
 क) पाच ड) सहा
- ४) पुरुषांसाठी हर्डल्स ही स्पर्धा — मीटर असते.
 अ) १०० ब) ११०
 क) १२० ड) १३०

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

०६

- अ) ऑलिंपिक ध्वज
- ब) आंतरराष्ट्रीय ऑलिंपिक समिती.
- क) लांब उडी
- ड) ऑलिंपिक ज्योत

प्र.३ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

०५

- अ) ट्रॅक इव्हेंट्स म्हणजे काय? त्याचे मुख्य प्रकार लिहा.
- ब) गोळा फेक बदल माहिती लिहा.

Set

P

**B.Com. (Semester-III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Co-Curricular Course
Sports (G08-CC-303)**

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:00 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Right side number indicates marks.

Q.1 Multiple choice questions.

04

- 1) The first modern Olympic Games were held in _____.
a) Paris
b) Greece
c) Rome
d) London
- 2) The shot-put is _____ k.g. for men.
a) 7.26
b) 5
c) 8.26
d) 4
- 3) The Olympic flag has _____ circles.
a) Three
b) Four
c) Five
d) Six
- 4) Hurdles for men is a competition of _____ meters.
a) 100
b) 110
c) 120
d) 130

Q.2 Short Notes. (Any Three)

06

- a)** Olympic flag
b) International Olympic Committee
c) Long jump
d) Olympic flame/Torch

Q.3 Write the detail answer (any one)

05

- What is Track event? Write main types of Track event.
- Explain shot-put.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Cultural (G08-CC-306)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

१) गायन हा ——— या ललित कलेशी संबंधित कला प्रकार आहे.

अ) नाट्य	ब) साहित्य
क) चित्रकला	ड) संगीत

२) खालील ——— हा ग्रंथ नाट्य या ललित कलेशी संबंधित आहे.

अ) चरक संहिता	ब) नाट्यशास्त्र
क) गीता	ड) महाभारत

३) दृश्यकला यामध्ये खालील कलेचा प्रामुख्याने समावेश करता येईल.

अ) नाट्य	ब) साहित्य
क) चित्रकला	ड) संगीत

४) बालवयात ——— या ललित कलेचे संस्कार मानसिक आरोग्य चांगले राखण्यास मदत करतात.

अ) संगीत	ब) शिल्पकला
क) मातीकाम	ड) खेळ

५) ——— हे सोलापूर जिल्यातील भारतीय चित्रकलेतील जगप्रसिद्ध व्यक्तिमत्व आहे.

अ) अजय गोगावले	ब) एम. एफ. हुसेन
क) श्रेया घोषाल	ड) जाकिर हुसेन

६) ——— हे प्रसिद्ध भारतीय वाद्य आहे.

अ) तबला	ब) गिटार
क) पियानो	ड) तावील

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) 0६
- अ) ललितकलांमध्ये येणाऱ्या चार कलांची नावे सांगा?
- ब) संगीतातील चार प्रसिद्ध कलाकारांची नावे लिहा.
- क) शिल्पकला म्हणजे काय थोडक्यात लिहा?
- ड) मुकनाट्य म्हणजे काय? संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.३ टिप्पणी लिहा. 0६
- पथनाट्य म्हणजे काय सांगून त्याचे समाजातील महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) अभिनयाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) ललितकलांची संकल्पना प्रकार आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

Set | P

**B.Com. (Semester-III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Cultural (G08-CC-306)**

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

06

- 1) Singing is a form of _____.
a) Theater
b) Literature
c) Painting
d) Music
- 2) The following _____ book is related to Drama.
a) Charak Samhita
b) Natyashastra
c) Geeta
d) Mahabharat
- 3) Visual arts can mainly include the following art _____.
a) Theater
b) Literature
c) Painting
d) Music
- 4) Which fine art practices help maintain good mental health in childhood?
a) Music
b) Sculpture
c) Pottery
d) Sports
- 5) Identify the world famous personality in Indian painting from the following.
a) Ajay Gogawale
b) M. F. Hussain
c) Shreya Ghoshal
d) Zakir Hussain
- 6) Which of the following is a famous Indian musical instrument?.
a) Tabla
b) Guitar
c) Piano
d) Tawil

Q.2 Write short answers. (Any Three)

06

- Name four arts that come under the category of fine arts.
- Write the names of four famous artists in music.
- Briefly write what Sculpture is.
- What is the Mime Act? Explain the concept

Q.3 Write a comment in short.

06

Explain what Street Play is and its importance in society.

Q.4 Answer the following question. (Any One)

12

- a)** Explain the concept of acting
- b)** Explain the concept, types and importance of fine arts.

प्र.३ दीर्घ उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

०५

अ) निरोगीपणाचे घटक स्पष्ट करा.

ब) दुखापती टाळण्यासाठी कोणते प्रतिबंधात्मक उपाय आहेत ते स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester-III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Co-Curricular Course
Health, Wellness and Fitness (G08-CC-304)**

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:00 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. 04

- 1) _____ is the full integration of states of physical, mental, and spiritual well-being.

a) Fitness	b) Wellness
c) Training	d) None of above
- 2) There are _____ Forms of injuries, as per nature.

a) Two	b) One
c) Three	d) Five
- 3) _____ is an emergency lifesaving method.

a) HWR	b) VSR
c) ARR	d) CPR
- 4) _____ wellness, also known as intellectual wellness.

a) Emotional	b) Physical
c) Mental	d) Social

Q.2 Write short notes. (Any Three) 06

- a) Write about any two mobile fitness application.
- b) Explain first aids
- c) Explain the basic rule of meditation?
- d) List the common injuries doing exercise?
- e) Explain Key Aspects of Mental Health.

Q.3 Long answer question. (Any One) 05

- a) Explain Components of wellness.
- b) What are the preventive measures for avoid injuries? Explain it.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Co-Curricular Course
Yoga Education (G08-CC-305)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५

कमाल गुण: १५

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:००

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०४

- १) योगाचा मुख्य उद्देश काय आहे.
 - अ) शरीर सोष्टव
 - ब) लवचिकता
 - क) शरीर मन आणि आत्म्याचा मिलन
 - ड) स्पर्धात्मक यश
- २) ध्यान या शब्दाचा अर्थ काय.

अ) शिस्त	ब) शारीरिक स्थिती
क) एकाग्रता	ड) ध्यान धारणा
- ३) आंतरराष्ट्रीय योग दिन कधी साजरा केला जातो.

अ) १ जून	ब) १० जून
क) २१ जून	ड) २१ जुलै
- ४) योग सूत्रांचे संकलक कोण आहे.

अ) व्यास	ब) पतंजली
क) कपिला	ड) चरक

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

०६

- अ) तणाव व्यवस्थापनात योगाची भूमिका.
- ब) योगा विषयीचे गैरसमज स्पष्ट करा.
- क) योगा संपूर्ण आरोग्यास कसा हातभार लावतो याबद्दल माहिती द्या.
- ड) योगासनाचे महत्त्व
- इ) योगा मानसिक आरोग्य सुधारण्यात कसा मदत करतो हे स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

०५

- अ) योगाची भूमिका—आंतरराष्ट्रीय योग दिन सविस्तरणे स्पष्ट करा.
- ब) योगाचा शारीरिक आरोग्यावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Semester-III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Co-Curricular Course
Yoga Education (G08-CC-305)**

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025
Time: 12:00 PM To 01:00 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Right side number indicates marks.

Q.1 Multiple choice questions. 04

- 1) What is the main aim of yoga
 - a) Bodybuilding
 - b) Flexibility
 - c) Union of body mind and soul
 - d) Competitive success
- 2) What is the meaning of dhyana in Yoga.

a) Discipline	b) Posture
c) Concentration	d) Meditation
- 3) International Day of yoga is celebrated on

a) 1 June	b) 10 June
c) 21 June	d) 21 July
- 4) Who is the compiler of yoga sutras

a) Vyasa	b) Patanjali
c) Kapila	d) Charaka

Q.2 Short Notes. (Any Three) 06

- a) Role of yoga in stress management
- b) Misconceptions about yoga
- c) How does yoga contribute to over all well being
- d) Importance of yogasana
- e) How does yoga help in improving mental health

Q.3 Write the detail answer (Any One) 05

- a) Role of yoga - International Yoga Day explain in detail.
- b) Explain the impact of yoga on physical health

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
English (G08-AEC-307)**

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answers and rewrite the following. 04

- 1) Miss Pushpa T.S. is a _____ Poem.
 - a) satirical
 - b) romantic
 - c) pessimistic
 - d) lyrical
- 2) The poem "*Pilgrimage*" satirically criticizes the superficiality of _____.
 - a) authors
 - b) beauty
 - c) citizens
 - d) religious rituals
- 3) A child goes to a spring fair with his _____ in the story *The Lost Child*.
 - a) parents
 - b) friends
 - c) grandparents
 - d) strangers
- 4) The poem '*Good e Party for Miss Pushpa T.S.*' by Nissim Ezekiel is about a _____.
 - a) love
 - b) farewell
 - c) patriotism
 - d) morality

B) Say whether the following sentences are true or false. 02

- 1) The banyan tree is located at the grandparents home.
- 2) The lies of Dr. Raman saved the life of his friend Gopal.

Q.2 Answer the questions in brief. (Any Two) 06

- a) How does a kind stranger try to console the lost child?
- b) Describe the fierce battle between a mongoose and a cobra.
- c) Comment on the theme of the poem *Pilgrimage* by Shiv K. Kumar.
- d) Critically appreciate the poem *The Ghaghara in Spate*.

Q.3 Write short answers of the following. (Any One) 06

- a) The Banyan tree is a symbol of stability and continuity. Discuss.
- b) What is the theme of the poem *On Killing a Tree*?

Q.4 Answer the following question. (Any One) **06**

a) Comment on the various themes of the story, *Old Banyan Tree*.

OR

b) Comment on the moral dilemma faced by Dr. Raman.

Q.5 Answer the following question. (Any One) **06**

a) Write a critical summary of the story, *The Lost Child*.

OR

b) Sketch the character of Dr. Raman.

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

08

- Page 1 of 3

- 8) The ratio of sum of all observation to the total number of observations is called _____.
 a) Mean
 b) Geometric mean
 c) Median
 d) None of these

B) True or False.**04**

- 1) b_{xy} is called regression coefficient of Y on X .
- 2) Standard deviation is square of Variance.
- 3) With usual notations, $r = \sqrt{b_{xy} + b_{yx}}$
- 4) Each unit of the population is examined in the census inquiry.

Q.2 Answer the following.**12**

- a) Explain Scatter diagram.
- b) If mean and mode of the data is 24.3 and 31.2 respectively then find the value of median.
- c) Define Range and Coefficient of range.
- d) Define Regression. State the lines of regression X on Y and Y on X .

Q.3 Answer the following.**12**

- a) Calculate Spearman's Rank correlation coefficient for the following data.

Price (X)	53	98	95	81	75	61	59	55
Demand (Y)	47	25	32	37	30	40	39	45

- b) Calculate mean, median and mode for the following data.
 61, 62, 63, 61, 63, 64, 64, 64, 60, 65, 63, 65, 66, 64.

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Define the following terms:
 - i) Range
 - ii) Quartile Deviation
 - iii) Mean Deviation
 - iv) Standard Deviation
 - v) Variance
 - vi) Coefficient of variation

OR

- b) Obtain the equation of regression line of weight on age from the following data and estimate approximate age of baby whose weight is 5 lbs.

Age of the Baby (day) X	1	2	3	4	5
Demand (Y)	4	6	6	7	7

Q.5 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Define Correlation. Write down Interpretation of Correlation. Compute Karl Pearson's correlation coefficient between X and Y.

X	3	5	4	6	2
Y	2	6	4	2	6

OR

- b) Calculate mean, median and mode for the following data.

Wages in Rs.	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
No. of Persons	9	13	25	30	23	12	8

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५

Business Economics

Economics of Money and Finance - I (G08-DSC-316)

वार, दिनांक: मंगळवार, २८-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) भांडवल बाजार हा ——— साठी आवश्यक बाजार आहे.

अ) अल्पकालीन निधी	ब) मध्यमकालीन निधी
क) दीर्घकालीन निधी	ड) वरील सर्व
- २) पैशाच्या पुरवठ्याची M1 ही ——— संकल्पना आहे.

अ) संकुचित	ब) व्यापक
क) मर्यादित	ड) यापैकी नाही
- ३) पत पैसा निर्मिती हे पैशाचे ——— प्रकारचे कार्य आहे.

अ) दुय्यम	ब) प्राथमिक
क) आनुषांगिक	ड) इतर
- ४) ——— हा वित्तीय व्यवस्थेचा प्रमुख घटक आहे.

अ) वित्तीय साधने	ब) वित्तीय बाजार
क) वित्तीय संस्था	ड) वरील सर्व
- ५) किंमत स्थैर्य हे ——— विषयक धोरणाचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे.

अ) व्यापार	ब) वस्तु
क) चलन	ड) वरील सर्व
- ६) रिझर्व्ह बँकेची स्थापना ——— या वर्षी झाली.

अ) १९३१	ब) १९३५
क) १९४७	ड) १९६०
- ७) ज्या पैशात पतपैसा निर्माण करण्याची शक्ति असते त्यास ——— असे म्हणतात.

अ) तटस्थ पैसा	ब) कृतीशील पैसा
क) पांढरा पैसा	ड) उच्च शक्ति पैसा

८) ——— ही बिगर बँकिंग वितीय संस्था आहे.

- अ) राष्ट्रीय गृहनिर्माण बँक ब) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
क) प्रादेशिक ग्रामीण बँक ड) भू-विकास बँक

ब) चूक की बरोबर ते लिहा.

०४

- १) मूल्य संग्रहण हे पैशाचे द्वितीय कार्य आहे.
- २) रेपो दर हे रिझर्व्ह बँकेच्या पतधोरणाचे साधन नाही.
- ३) कोषागार हुंडी हे नाणेबाजाराचे साधन आहे.
- ४) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ही एक भारतातील बिगर बँकिंग वितीय संस्था आहे.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) पैशाची संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) असंघटित नाणेबाजाराचा अर्थ स्पष्ट करा.
क) चलनविषयक धोरण म्हणजे काय?
ड) वितीय रचनेचा अर्थ स्पष्ट करा.

प्र.३ टिपा लिहा.

१२

- अ) क्रिपटो चलन
ब) सावकार

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) आर्थिक विकासातील भारतीय नाणेबाजाराची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
ब) चलनविषयक धोरणाचे उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) आर बी आय चे पैशाचा पुरवठा मोजण्याचा दृष्टीकोण स्पष्ट करा.
किंवा
ब) अर्थव्यवस्थेतील वित्ताची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Business Economics
Economics of Money and Finance - I (G08-DSC-316)**

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) Capital market is essentially a market for _____.
a) Short Term Fund b) Medium Term Fund
c) Long Term Fund d) All the above
- 2) M1 is the _____ concept of supply of money.
a) Narrow b) Broad
c) Limited d) None of these
- 3) Credit Creation is the _____ function of money.
a) Secondary b) Primary
c) Contingent d) Other
- 4) The chief component of the financial system is _____.
a) Financial instrument b) Financial market
c) Financial institutions d) All of the above
- 5) The Price stability is a prime objective of _____ policy.
a) Trade b) Commodity
c) Monetary d) All of the above
- 6) Reserve Bank of India established in _____ year.
a) 1931 b) 1935
c) 1947 d) 1960
- 7) The money which possesses ability to create of credit money is called as _____.
a) Neutral money b) Active money
c) White money d) High powered money
- 8) _____ is non-banking financial institution.
a) National Housing Bank b) State Bank of India
c) Regional Rural Bank d) Land Development Bank

B) True or False. 04

- 1) Store of value is secondary function of money.
- 2) Repo rate is not the tool of RBI's monetary policy.
- 3) Treasury bill is the instrument of money market.
- 4) State Bank of India is one of non-banking financial institution in India.

Q.2 Write Short Answers. 12

- a) Explain the concept of money.
- b) Explain the meaning of unorganized money market.
- c) What is Monetary Policy.
- d) Explain the meaning of Financial System.

Q.3 Write Short Notes. 12

- a) Crypto Currency
- b) Money Lender

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the role of Indian money market in economic development.
OR
- b) Explain the objectives of monetary policy.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the RBI's Approach of measuring money supply.
OR
- b) Explain the role of the finance in the economy.

B) True or False**04**

- 1) Tossing a coin is an example of a deterministic experiment
- 2) If A and B are independent, then A^c and B are dependent
- 3) If A and B are independent, then $P(A|B) = P(A)$.
- 4) In the classical definition, probability is defined only when all outcomes are equally likely.

Q.2 Answer the following**12**

- a) Define Sample space. Write down sample space when one dice and coin thrown at a time.
- b) Explain mutual independence.
- c) Write down the sample space of throwing two dice simultaneously.
- d) Define conditional probability with examples.

Q.3 Attempt the following**12**

- a) Define event and its types with examples
- b) Define power set. Write down power set for $S = \{1,3,5\}$

Q.4 Answer the following questions (Any One)**12**

- A) Three coins are thrown simultaneously. Find probability of getting
 - 1) At least two heads
 - 2) Two head
 - 3) No head
 - 4) At least one head

OR

- B) Explain Independence of events. If A and B are independence events then show that A^c and B are independence

Q.5 Attempt the following (Any One)**12**

- A) Two dice are thrown simultaneously find probability of
 - 1) Sum of two numbers is more than 5
 - 2) Sum of two numbers is multiple of 3
 - 3) Sum of two numbers in greater than or equal to 9
 - 4) Difference of two numbers is zero

OR

- B) What is partition of sample space. State and prove the Baye's theorem.